

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ излегува во издание на српскохрватски односно хрватскосрпски, словенечки, македонски, албански и унгарски јазик. – Огласи според тарифата – Жиро сметка кај Службата на општественото книговодство 60802-603-21943

БРОЈ 16

ГОД. XLII

Телефони: Централна 650-155; Уредништво 651-885; Служба за претплата 651-732; Телекс 11736

цијата
3.000
такси-
226.-

216.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

УКАЗ**ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБАТА НА ОПШТЕСТВЕНОТО КНИГОВОДСТВО**

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за Службата на општественото книговодство, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Сојузниот собор од 26 март 1986 година.

П бр. 560
26 март 1986 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Радован Влајковиќ, с. р.

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Илијаз Куртешки, с. р.

ЗАКОН**ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА СЛУЖБАТА НА ОПШТЕСТВЕНОТО КНИГОВОДСТВО****Член 1**

Во Законот за Службата на општественото книговодство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 70/83) во член 107 став 4 се брише.

Досегашниот став 5 станува став 4.

Член 2

Во член 113 пред став 1 се додава нов став кој гласи: „Корисникот на општествени средства е должен наложител за плаќање на сите втасани обврски да ѝ ги поднесе на надлежната служба на општественото книговодство најдоцна на денот на втасувањето на обврската за плаќање“.

Досегашниот став 1 станува став 2.

Во досегашниот став 2, кој станува став 3, по зборовите: „чистите лични доходи на работниците“ се брише запирката и се додаваат зборовите: „до височината определена со сојузниот закон со кој се уредува обезбедувањето на плаќањето помеѓу корисниците на општествени средства односно со сојузниот закон со кој се уредува санацијата и престанувањето на организациите на здружен труд“.

Член 3

По член 113 се додава нов член 113а, кој гласи:

„Член 113а

Одредбите на член 113 од овој закон не се применуваат на единиците и установите на Југословенската народна армија.“

Член 4

Во член 170 став 1, во уводната реченица, зборовите: „20.000 до 1.000.000“ се заменуваат со зборовите: „100.000 до 5.000.000“.

Во точка 4 на крајот, точката се заменува со точка и запирка и се додаваат нови точ. 5 и 6, кои гласат:

„5) ако на надлежната служба на општественото книговодство не ѝ ги поднесе наложителите за плаќање на обврските најдоцна на денот на втасувањето на обврската за плаќање (член 113 став 1);

6) ако исплати чисти лични доходи на работниците во износ поголем од износот што може да го исплати според одредбите на овој закон (член 113 став 3).“

Во ст. 2 и 3 зборовите: „3.000 до 50.000“ се заменуваат со зборовите: „15.000 до 500.000“.

Член 5

Во член 171 став 1, во уводната реченица, зборовите: „20.000 до 500.000“ се заменуваат со зборовите: „100.000 до 5.000.000“, а во став 2 зборовите: „3.000 до 30.000“ се заменуваат со зборовите: „15.000 до 300.000“.

Член 6

Во член 172 став 1, во уводната реченица, зборовите: „3.000 до 50.000“ се заменуваат со зборовите: „15.000 до 500.000“.

Во точка 4 по зборовите: „член 111 ст. 2 и 3,“ се додаваат зборовите: „член 113 став 3“, а по бројот: „179“ се додаваат запирка и зборовите: „односно член 179а“.

Член 7

Во член 173 став 1, во уводната реченица, зборовите: „5.000 до 100.000“ се заменуваат со зборовите: „25.000 до 1.000.000“.

Во став 2 зборовите: „3.000 до 20.000“ се заменуваат со зборовите: „15.000 до 200.000“.

Во став 3 зборовите: „3.000 до 20.000“ се заменуваат со зборовите: „10.000 до 50.000“.

Член 8

Во член 174 став 1, во уводната реченица, зборовите: „5.000 до 100.000“ се заменуваат со зборовите: „25.000 до 1.000.000“.

Во став 2 зборовите: „3.000 до 20.000“ се заменуваат со зборовите: „15.000 до 200.000“.

Член 9

Во член 175 став 1, во уводната реченица, зборовите: „3.000 до 20.000“ се заменуваат со зборовите: „15.000 до 200.000“.

Член 10

По член 179 се додаваат три нови члена, кои гласат:

„Член 179а

Кога корисникот на општествени средства на жиро-сметката и на другите сметки кај службата нема парични средства за плаќање на сите налози односно основи за наплата, плаќањето се врши според следниот приоритет:

1) обврските според основите за наплата од член 102 на овој закон и наложителите за плаќање по основа на обврски спрема странство;

2) наложителите за исплата на чистите лични доходи до височината определена со сојузниот закон со кој се уреду-

ва обезбедувањето на плаќањето помеѓу корисниците на општествени средства односно со сојузниот закон со кој се уредува санацијата и престанувањето на организациите на здружен труд и налозите за плаќање на придонесите од личните доходи;

3) налозите за плаќање на обврски по основа на прометот на стоки и услуги, налозите за плаќање на обврски по кредити, налозите за плаќање на обврски по основа на повратот на здружени средства и надоместот за стопанисување со здружените средства;

4) налозите за плаќање на другите обврски.

Службата, во рамките на истиот ред на приоритет, води евиденција за редоследот на приемот на основите за наплата и на налозите за плаќање според денот и часот на нивниот прием и е должна да ги извршува според тој редослед основите за наплата и налозите за плаќање, а на барање од доверителот издава потврда за редоследот на наплата на неговото побарување.

По исклучок од одредбите на став 1 од овој член, налозите за плаќање на обврските по основа на данокот на промет и другите давачки што корисникот на општествени средства ги наплатил според прописите покрај цената на производот, стоката или услугите за сметка на општествено-политичките заедници и други корисници на општествени средства, службата ги извршува пред налозите за плаќање и основите за наплата од тој став.

Одредбите на овој член се применуваат до 31 декември 1986 година.

Член 179б

Корисникот на општествени средства е должен налозите за плаќање на втасаните ненамирани обврски, со состојбата на денот на влегувањето во сила на овој закон, да ѝ ги поднесе на надлежната служба на општественото книговодство во рок од 30 дена од денот на влегувањето на овој закон во сила.

Член 179в

Со парична казна од 200.000 до 2.000.000 динари ќе се казни за стопански престап организацијата на здружен труд или другиот корисник на општествени средства ако во рокот од член 179б на овој закон не ги поднесе налозите за плаќање на втасаните ненамирани обврски со состојбата на денот на влегувањето на овој закон во сила.

За дејствието од став 1 на овој член ќе се казни за стопански престап и одговорното лице во организацијата на здружен труд или во друг корисник на општествени средства со парична казна од 30.000 до 100.000 динари."

Член 11

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

217.

Врз основа на член 17 од Законот за измени и дополнења на Законот за финансирање на федерацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 71/85), Законодавно-правната комисија на Соборот на републиките и покраините на Собранието на СФРЈ, на седницата одржана на 12 февруари 1986 година, го утврди пречистениот текст на Законот за финансирање на федерацијата.

Пречистениот текст на Законот за финансирање на федерацијата ги опфаќа: Законот за финансирање на федерацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/77) и Законот за измени и дополнења на Законот за финансирање на федерацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 71/85), во кои е означен денот на влегувањето во сила на тие закони.

АС бр. 449
12 февруари 1986 година
Белград

Претседател
на Законодавно-правната комисија на Соборот на републиките и покраините,
Хиџет Рамадани, с.р.

ЗАКОН

ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

(Пречистен текст)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој закон се утврдуваат односите во областа на системот и изворите на финансирање на функциите на федерацијата утврдени со Уставот на СФРЈ и на заедничките потреби што се остваруваат во федерацијата.

Член 2

Средства за финансирање на функциите на федерацијата утврдени со Уставот на СФРЈ се обезбедуваат од изворните приходи што и припаѓаат на федерацијата и од придонесите од републиките и автономните покраини, утврдени во согласност со начелото на нивна рамноправност и заедничка одговорност за финансирање на остварувањето на функциите на федерацијата.

Средствата за финансирање на заедничките потреби што се остваруваат во федерацијата се обезбедуваат со издвојување на дел од изворните приходи што и припаѓаат на федерацијата, од посебниот придонес од републиките и автономните покраини, како и од други извори утврдени со сојузен закон.

Член 3

Средствата што според овој закон и припаѓаат на федерацијата и служат за финансирање на функциите на федерацијата, како и нивното распоредување за финансирање на тие функции, се утврдуваат и искажуваат во буџетот на федерацијата.

Средствата што ѝ припаѓаат на федерацијата, а служат за финансирање на определени функции на федерацијата и заедничките потреби кои се остваруваат во федерацијата преку фондовите на федерацијата, се утврдуваат во финансиските планови на тие фондови, во согласност со посебен сојузен закон.

Средствата што ѝ припаѓаат на федерацијата, а служат за финансирање на поттикнувањето и унапредувањето на надворешнотрговската размена и на други економски односи со странство и средствата за финансирање на интервенциите во стопанството на домашниот пазар се утврдуваат во согласност со сојузен закон.

Член 4

Вкупниот обем на приходите и расходите на буџетот на федерацијата и на средствата што, во согласност со законите, се издвојуваат за фондовите на федерацијата, за поттикнување и унапредување на надворешнотрговската размена и на други економски односи со странство и за интервенции во стопанството на домашниот пазар, се утврдуваат врз основа на согласност на собранијата на републиките и на собранијата на автономните покраини, во согласност со политиката утврдена со општествениот план на Југославија, односно во согласност со заедничката економска политика на Југославија за годината за која се утврдуваат буџетот на федерацијата и тие средства.

Член 5

За финансирање на заедничките потреби што се остваруваат во федерацијата, можат со посебни сојузни закони да се основаат фондови на федерацијата, ако со основањето на тие фондови се согласат собранијата на републиките и собранијата на автономните покраини.

Член 6

Начинот, условите и критериумите за финансирање на функциите на федерацијата, за чие остварување средства се обезбедуваат во буџетот на федерацијата, се утврдуваат со посебен сојузен закон.

Член 7

Федерацијата може да презема кредитни и други финансиски обврски надвор од рамките на вкупните расходи утврдени во буџетот на федерацијата само врз основа на

посебен сојузен закон, ако со преземањето на таквите обврски се согласат собранијата на републиките и собранијата на автономните покраини.

Органите на федерацијата можат да преземаат обврски врз товар на буџетот на федерацијата само врз основа на сојузен закон и во границите на средствата што им се обезбедени во буџетот на федерацијата.

Член 8

За потребите на народната одбрана и државната безбедност што ќе настанат поради вонредни околности, Собранието на СФРЈ може, на предлог од Претседателството на СФРЈ, самостојно да ги утврди обемот и изворите на средствата односно да преземе кредитни и други обврски заради обезбедување на тие потреби, ако тие потреби не можат да се обезбедат од средствата на буџетот на федерацијата или од средствата на постојаната резерва на буџетот на федерацијата.

Член 9

Обврски врз товар на буџетот на федерацијата не можат да се создаваат со сојузни закони и со други сојузни прописи и општи акти, ако соборот на Собранието на СФРЈ надлежен за донесување на буџетот на федерацијата не утврди дека за извршување на тие обврски се обезбедени средства.

Член 10

Заради следење на остварувањето на политиката утврдена со општествениот план на Југославија и со заедничката политика на економскиот и социјалниот развој на Југославија, како и заради согледување на остварувањето на функциите и заедничките потреби што се остваруваат во федерацијата, истовремено со донесувањето на буџетот на федерацијата, на финансиските планови на фондовите на федерацијата и на други акти за финансирање, до органот што ги донесува се поднесува потребната документација за билансите на вкупните средства и обврски на федерацијата што се обезбедуваат односно извршуваат со тие инструменти на финансирањето.

Член 11

Заради обезбедување на увид и контрола во состојбата, движењето и користењето на средствата во општествена сопственост кај федерацијата, освен финансиските средства што се утврдуваат во буџетот на федерацијата и во фондовите на федерацијата, со сојузен закон, ќе се утврди надлежноста на органите на федерацијата кои ги користат и располагаат со тие средства, начинот на водење евиденција и вршење контрола на користењето на тие средства и други прашања од значење за регулирањето на односите во врска со средствата во општествена сопственост кај федерацијата.

Средствата во општествена сопственост кај федерацијата од став 1 на овој член ги сочинуваат средствата во општествена сопственост што ги користат сојузните органи, и тоа недвижните и подвижните предмети, како и правата со кои располага федерацијата.

Средствата во општествена сопственост кај федерацијата ги сочинуваат и предметите и правата стекнати со средства на буџетот на федерацијата што ги користат сојузните организации и стручно-техничките служби кои имаат својство на правно лице.

Сојузниот извршен совет го утврдува начинот на водење евиденција за средствата од ст. 2 и 3 на овој член.

II. ФУНКЦИИ И ЗАЕДНИЧКИ ПОТРЕБИ ШТО СЕ ОСТВАРУВААТ ВО ФЕДЕРАЦИЈАТА

Член 12

Заради остварување на функциите на федерацијата утврдени со Уставот на СФРЈ во буџетот на федерацијата се обезбедуваат средства за:

- 1) финансирање на Југословенската народна армија и на други потреби на народната одбрана од надлежност на органите на федерацијата;
- 2) работа на органите на федерацијата;
- 3) дополнително финансирање на општествените и други служби во републиките и автономните покраини што тие служби не можат да ги финансираат со свои средства;

4) остварување на основните права на борците, воените инвалиди од војните и на семејствата на паднатите борци;

5) дополнително финансирање на пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници и на нивните семејства;

6) формирање на потребни стоковни резерви на федерацијата;

7) формирање на потребни финансиски резерви на федерацијата;

8) извршување на обврските по меѓународните договори, спогодби и конвенции;

9) извршување на други обврски, потреби и задачи што федерацијата ги финансира според Уставот на СФРЈ и според сојузните закони и другите општи акти на федерацијата.

Член 13

Во буџетот на федерацијата се обезбедуваат и средства за:

1) извршување на обврските на федерацијата по внатрешните и странските заеми и по кредитите што ги склучила федерацијата;

2) извршување на обврските по основа на национализиран имот;

3) финансирање на определени задачи на општествено-политичките и на општествените организации што се од интерес за остварувањето на функциите на федерацијата.

Член 14

За финансирање на определени функции на федерацијата и на заедничките потреби што се остваруваат во федерацијата, во фондовите на федерацијата се обезбедуваат средства за:

1) унапредување на односите со земјите во развој, поттикнување на економската соработка со тие земји и остварување на солидарност со ослободителните движења;

2) други заеднички потреби што се остваруваат во федерацијата, а ќе се утврдат со посебен сојузен закон, во согласност со Уставот на СФРЈ.

Член 15

Средствата за финансирање на Југословенската народна армија (член 12 точка 1) се утврдуваат во согласност со среднорочниот план за развој, изградбата и опремањето на Југословенската народна армија, во процент од националниот доход на Југославија по тековните цени во годината за која се донесува буџетот на федерацијата. Тој процент се утврдува со општествениот план за развој на Југославија.

Средствата од став 1 на овој член се обезбедуваат во буџетот на федерацијата според процената на националниот доход за годината за која се донесува буџетот.

Ако во текот на извршувањето на буџетот на федерацијата Сојузниот завод за општествено планирање утврди нова процена на националниот доход, што за 5% е поголема или помала од проценетиот национален доход врз основа на кој средствата се утврдени во буџетот на федерацијата за тековната година, ќе се изврши зголемување односно намалување на средствата во буџетот на федерацијата (ребаланс на буџетот) за износот на утврдената разлика. Сојузниот извршен совет ќе предложи зголемување односно намалување на средствата во буџетот на федерацијата (ребаланс на буџетот) до крајот на јули тековната година.

По истекот на годината за која е донесен буџетот на федерацијата се врши конечно пресметување на средствата од став 1 на овој член врз основа на остварениот национален доход по тековните цени од службените податоци на Сојузниот завод за статистика.

Ако врз основа на тие податоци се утврди дека средствата од ст. 2 и 3 на овој член се обезбедени во поголем односно помал износ за 5 и повеќе проценти, тие за износот на разликата во буџетот на федерацијата за наредната година ќе се обезбедат во помал односно поголем износ.

За финансирање на определени расходи и обврски Југословенската народна армија ги користи и приходите што, со вршење на услуги и продажба на определени производи, ги остваруваат установите и единиците на Југословенската народна армија под условите и на начин што се утврдени со посебен сојузен закон и во согласност со член 32 од овој закон.

Член 16

Средствата за работа на органите на федерацијата (член 12 точка 2) се обезбедуваат во буџетот на федерацијата секоја година во согласност со нивните програми за работа и со задачите за извршување на функциите на федерацијата, утврдени со Уставот на СФРЈ, со сојузните закони и со други општи акти на федерацијата и со определбите од актот за остварување на општествениот план на Југославија во односната година.

Средствата за работа на органите на федерацијата од став 1 на овој член се утврдуваат за:

- 1) тековните расходи на органите на федерацијата (лични доходи, заедничка потрошувачка, материјални трошоци и посебни намени, освен нестопански инвестиции);
- 2) нестопанските инвестиции на органите на федерацијата.

Средствата за намените од став 2 точка 2 на овој член се утврдуваат во буџетот на федерацијата во согласност со програмата на нестопанските инвестиции што ја донесува Собранието на СФРЈ, односно со посебен сојузен закон.

Член 17

На републиката односно автономната покраина која од своите приходи не може да ги финансира општествените и други служби, федерацијата во буџетот ѝ ги обезбедува потребните дополнителни средства (член 12 точка 3), под условите утврдени со овој закон и во согласност со друг сојузен закон.

Федерацијата им обезбедува дополнителни средства за финансирање на општествените и други служби на републиките и автономните покраини за кои со сојузен закон е утврдено дека се сметаат за стопански недоволно развиени и во кои приходите што им припаѓаат на општествено-политичките заедници и на самоуправните интересни заедници по жител се пониски од просекот на тие приходи по жител во Југославија.

Федерацијата им обезбедува дополнителни средства на републиките и автономните покраини до височината што на републиката односно на автономната покраина ѝ овозможува вкупните средства за финансирање на општествените и други служби по жител да изнесуваат најмногу до просекот на тие средства по жител во Југославија, земајќи ги притоа предвид просечното оптоварување со даноци и придонеси во стопански недоволно развиената република односно автономна покраина во однос на тоа просечно оптоварување во Социјалистичка Федеративна Република Југославија во претходната година во однос на годината за која се подготвува донесувањето на буџетот на федерацијата и специфичностите на одделни републики и автономни покраини поради ниското ниво на развојот на материјалната основа на општествените служби. По исклучок, поради малиот број жители и малата густина на населеност, со сојузен закон може да се утврди овие средства да изнесуваат повеќе од просекот по жител на Југославија.

Вкупниот износ на дополнителните средства и динамиката на намалувањето на разликите во нивото на средствата за финансирање на општествените и други служби по жител во републиките и автономните покраини се утврдува со општествениот план на Југославија, во процент од општествениот производ на вкупното стопанство на Југославија по тековните цени. Средствата за овие потреби се обезбедуваат во буџетот на федерацијата, според процената на општествениот производ на вкупното стопанство на Југославија за годината за која се донесува буџетот.

Процентот од став 4 на овој член се утврдува во согласност со предвидениот развој на општествените и други служби, со развојот на стопанството и со политиката за побрзо намалување на разликите во нивото на задоволувањето на општите општествени и заеднички потреби помеѓу републиките и автономните покраини.

Ако во текот на годината Сојузниот завод за општествено планирање со нова проценка на општествениот производ утврди дека новопроценетиот општествениот производ е за 5% поголем или помал од проценетиот општествен производ врз основа на кој се утврдени дополнителните средства на републиките и на автономните покраини во буџетот на федерацијата за тековната година, Сојузниот извршен совет до крајот на октомври тековната година ќе предложи соодветно зголемување односно намалување

на средствата во буџетот на федерацијата (ребаланс на буџетот).

Износите на дополнителните средства за одделни години на важењето на општествениот план на Југославија и за секоја република и автономна покраина за која се обезбедуваат тие, се утврдуваат во буџетот на федерацијата врз основа на критериумите утврдени со посебен сојузен закон.

Со законот од став 7 на овој член поблиску се регулираат и мерилата и начинот на утврдување на вкупниот износ на дополнителните средства за одделни години на важењето на општествениот план на Југославија, мерилата, критериумите и начинот на утврдување на износите на дополнителните средства за одделни републики и автономни покраини, како и начинот на доделување на утврдените износи на дополнителните средства.

Член 18

Средствата за остварување на основните права на борците, воените инвалиди од војните и на семејствата на паднатите борци, како и средствата за дополнително финансирање на пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници и на нивните семејства (член 12 точ. 4 и 5) се обезбедуваат во буџетот на федерацијата, под условите и на начин што се утврдени со сојузен закон.

Член 19

Во буџетот на федерацијата се обезбедуваат средства за потребните стоковни резерви на федерацијата (член 12 точка 6), во согласност со програмата за обезбедување на потребите на Југославија во случај на војна и други вонредни прилики и заради обезбедување стабилност на пазарот во случај на поголеми нарушувања на пазарот, под условите и на начин што се утврдени со сојузен закон, како и средства за резерви на производите со посебна намена според усвоената програма.

Член 20

Во буџетот на федерацијата се обезбедуваат средства за намирување на обврските по меѓународните договори, спогодби и конвенции (член 12 точка 8), ако тие обврски според Уставот на СФРЈ, важечките прописи, меѓународните договори, спогодби и конвенции се обврски на федерацијата.

Член 21

Во буџетот на федерацијата се издвојува дел од приходите како нераспоредени средства за потребите и задачите за кои во буџетот не се обезбедени средства или не се обезбедени во доволен износ (тековна буџетска резерва).

Од буџетот на федерацијата се обезбедуваат финансиски средства за издвојување во постојаната буџетска резерва на федерацијата (член 12 точка 7), во согласност со овој закон и со Законот за средствата на резервите.

Член 22

Во буџетот на федерацијата се обезбедуваат средства и за финансирање на други обврски, потреби и задачи (член 12 точка 9), што според Уставот на СФРЈ, сојузните закони и други општи акти на федерацијата ги финансира федерацијата.

Член 23

Во буџетот на федерацијата се обезбедуваат средства за намирување на обврските по внатрешните и странските заеми и кредити што ги склучила федерацијата и за намирување на обврските по основа на национализиран имот (член 13 точ. 1 и 2), ако тие обврски според Уставот на СФРЈ, важечките сојузни прописи и меѓународните договори, спогодби и конвенции се обврски на федерацијата.

Член 24

Во буџетот на федерацијата се обезбедуваат дополнителни средства за финансирање на определени задачи на органите на општествено-политичките и општествените организации на ниво на федерацијата што се од интерес за остварувањето на функциите на федерацијата (член 13 точка 3), ако средствата за извршување на тие задачи од сопствените приходи не им се доволни.

Под општествено-политички и општествени организации за кои се обезбедуваат дополнителни средства од буџетот на федерацијата во смисла на став 1 од овој член се подразбираат: Социјалистичкиот сојуз на работниот

народ на Југославија, Сојузот на синдикатите на Југославија, Сојузот на комунистите на Југославија, Сојузот на здруженијата на борците од Народноослободителната војна на Југославија, Сојузот на социјалистичката младина на Југославија, Црвениот крст на Југославија, Сојузот на резервните воени старешини на Југославија, Југословенската лига за мир, независност и рамноправност на народите, Сојузот на здруженијата за Обединетите нации на Југославија, како и Југословенскиот сојуз за физичка култура, Сојузот на организациите за техничка култура на Југославија и Противпожарниот сојуз на Југославија по основа на договорената програма на републиките и автономните покраини за учество на Југославија во меѓународните активности во областите на спортската и техничката култура и на противпожарната заштита.

Член 25

Со сојузен закон се утврдуваат финансирањето на обврските на федерацијата за кои средства се обезбедуваат во фондовите на федерацијата (член 14), основањето и начинот на работење на фондовите на федерацијата, организациите и начинот на управувањето со тие фондови, изворите на средства, начинот и условите за користење на тие средства и други прашања од значење за работењето на тие фондови.

Член 26

Собранието на СФРЈ на предлог од Сојузниот извршен совет секоја година едновременно со донесувањето на буџетот на федерацијата го утврдува делот од приходите од царина и други увозни давачки изразен во процент што не се внесува во буџетот на федерацијата и кој се пренесува на посебна сметка на Сојузниот секретаријат за надворешна трговија за поврат на царината и другите увозни давачки во корист на организациите на здружен труд што извезуваат, а за општа стопанска пропаганда и општа туристичко-информативна дејност спрема странство - на посебна сметка на Стопанската комора на Југославија.

Собранието на СФРЈ може да одлучи приходите по основа на определени увозни давачки да не се внесуваат во буџетот на федерацијата и во целост да се пренесат на посебна сметка на Сојузниот секретаријат за надворешна трговија за поврат на царината и другите увозни давачки во корист на организациите на здружен труд што извезуваат.

Член 27

За финансирање на интервенциите во стопанството на домашниот пазар утврдени со закон, ако со мерките за спроведување на утврдената заедничка политика на економскиот развој на Југославија се нарушува рамноправноста на организациите на здружен труд на пазарот во стекнувањето на доход и располагањето со резултатите од трудот, или се нарушува рамноправноста на републиките и автономните покраини на единствениот југословенски пазар, едновременно со утврдувањето на тие мерки се обезбедуваат средства со закон односно со договор на републиките и автономните покраини.

Средствата од став 1 на овој член не се внесуваат во буџетот на федерацијата, а утврдувањето на износот на тие средства, начинот на нивно обезбедување и начинот и условите на нивното користење се врши во согласност со закон односно со договор на републиките и автономните покраини.

III. ПРИХОДИ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Член 28

Приходите на федерацијата ги сочинуваат изворните приходи и придонесите од републиките и автономните покраини.

Изворни приходи на федерацијата се:

- 1) царините и други царински давачки и такси;
- 2) сојузните такси;
- 3) делот од основниот данок на промет на производи;
- 4) приходите што се остваруваат врз основа на посебни сојузни закони;
- 5) приходите што со својата дејност ги остваруваат органите и организациите на федерацијата.

При донесувањето на буџетот на федерацијата се утврдуваат приходите на федерацијата што служат за фи-

нансирање на расходите во подбилансот на средствата за финансирање на Југословенската народна армија и во подбилансот на средствата за финансирање на други функции и обврски на федерацијата како и за резерви на федерацијата.

Член 29

Видовите на приходите на федерацијата и инструментите врз основа на кои се остваруваат тие приходи се утврдуваат со сојузен закон, односно со пропис донесен врз основа на овластување од сојузен закон.

Член 30

За финансирање на функциите на федерацијата Народната банка на Југославија може, по исклучок, да и одобрува кредит на федерацијата до височина на остварените приходи од царини и од други царински давачки и такси од претходната година што му припаѓаат на буџетот на федерацијата.

Кредитот од став 1 на овој член се враќа од буџетот на федерацијата најдоцна до 31 декември во годината во која кредитот е земен.

Член 31

Приходите од административните такси што се плаќаат за работа на органите на федерацијата во Југославија и приходите од судските такси што ги остварува Сојузниот суд, освен приходите од тие такси што се плаќаат во готови пари, ѝ се отстапуваат на општината на чија територија тие приходи се остварени со продажба на административни односно судски таксени марки.

Член 32

Приходите што органите и организациите на федерацијата ќе ги остварат со својата дејност се внесуваат во буџетот на федерацијата.

Член 33

На федерацијата ѝ припаѓаат 50% од наплатениот приход од основниот данок на промет на производи утврден со сојузен закон.

Износот на приходот од основниот данок на промет на производи утврден со сојузен закон, наплатен во процент утврден во став 1 на овој член, надлежната служба на општественото книговодство го уплатува во корист на буџетот на федерацијата.

Член 34

Придонесот од републиките и автономните покраини се утврдува во височина на разликата меѓу вкупниот износ на расходите во буџетот на федерацијата и вкупниот износ на изворните приходи на федерацијата што ќе се распоредат во буџетот на Федерацијата.

Член 35

Основица за утврдување на придонесот од одделни републики и автономни покраини е износот на остварениот општествен производ на вкупното стопанство на републиката односно на автономната покраина по тековните цени, пресметан по единствена методологија.

Износот на придонесот на одделни републики и автономни покраини се утврдува, во рамките на вкупниот износ на тој придонес утврден според член 34 од овој закон сразмерно на учеството на републиката односно на автономната покраина во општествениот производ на вкупното стопанство на Југославија.

За утврдување на основицата од став 1 на овој член служат службените податоци на Сојузниот завод за статистика за остварениот општествен производ на вкупното стопанство по тековните цени за последната година за која се располага со тие податоци во време на донесувањето на буџетот на федерацијата за наредната година. Остварениот општествен производ на вкупното стопанство се зема според територијалниот принцип на реализација и за истата календарска година за сите републики и автономни покраини.

Износот на придонесот од републиките и автономните покраини, утврден според став 2 на овој член, претставува фиксна обврска.

Член 36

Придонесот од член 34 на овој закон републиките односно автономните покраини го намираваат од вкупните

приходи на буџетот на републиката односно на автономната покраина.

Вкупниот износ на придонесот од републиките и автономните покраини се утврдува секоја година со актот за вкупниот обем на расходите на буџетот на федерацијата, а износот на придонесот од одделни републики, односно автономни покраини и динамиката на намиравањето на придонесот - со законот за извршување на буџетот на федерацијата.

Член 37

Ако во текот на годината на се остварат изворните приходи предвидени во буџетот на федерацијата, износот на приходите што недостигаат ќе се обезбеди со зголемување на придонесот од републиките и автономните покраини.

Ако изворните приходи се остварат во износ поголем од износот предвиден во буџетот на федерацијата, за износот на повеќе остварените приходи ќе се намалат придонесите на републиките и автономните покраини во тековната година.

Зголемувањето, односно намалувањето на придонесот на републиките и автономните покраини во смисла на став 1 односно на став 2 од овој член ќе се изврши со измена на буџетот на федерацијата (ребаланс на буџетот) на начинот утврден со овој и со други сојузни закони.

Член 38

Ако во текот на годината дојде до отстапување во остварувањето на економската политика на земјата утврдена во актот за остварувањето на општествениот план на Југославија во односната година, односно до потреба за зголемување или намалување на средствата за финансирање на функциите на федерацијата, Сојузниот извршен совет ќе предложи зголемување односно намалување на вкупниот обем на буџетот на федерацијата (ребаланс на буџетот).

IV. ДОНЕСУВАЊЕ И ИЗВРШУВАЊЕ НА БУЏЕТОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

1. Содржина на буџетот на федерацијата

Член 39

Буџетот на федерацијата се состои од општ и посебен дел.

Член 40

Општиот дел на буџетот на федерацијата содржи:

- 1) вкупен износ на изворните приходи на федерацијата;
- 2) вкупен износ на расходите, вклучувајќи ја и тековната буџетска резерва и износот на приходите што се издвојува во постојаната буџетска резерва на федерацијата;
- 3) разлика меѓу вкупниот износ на расходите и вкупниот износ на изворните приходи на федерацијата;
- 4) износ на придонесите од одделни републики и автономни покраини;
- 5) состојба на средствата на постојаната буџетска резерва на федерацијата на крајот од годината што ѝ претходи на годината за која се донесува буџетот.

Општиот дел на буџетот на федерацијата содржи и биланс на приходите и расходите и тоа за подбилансот на средствата за финансирање на Југословенската народна армија и подбилансот на средствата за финансирање на други функции и обврски на федерацијата, како и за резерви на федерацијата. Во билансот приходите се искажуваат по видовите, а расходите по основните намени за кои се користат распоредените приходи.

Член 41

Посебниот дел на буџетот на федерацијата, во рамките на билансот од член 40 став 2 на овој закон, содржи подетален распоред на расходите по носителите и непосредни корисници на средствата, како и по поблиски намени за кои се користат распоредените приходи.

2. Изработка на буџетот на федерацијата

Член 42

Предлогот на основите на буџетот на федерацијата за наредната година го утврдува Сојузниот извршен совет и го доставува до Собранието на СФРЈ до 30 септември

тековната година заради претходно разгледување во работните тела на Собранието на СФРЈ.

Член 43

Предлогот за утврдување на вкупниот обем на расходите на буџетот на федерацијата се подготвува во согласност со заедничката политика на економскиот и социјалниот развој на Југославија, со предвидувањата и пропорциите на општествениот план на Југославија и со одредбите на сојузните закони.

Предлогот за утврдување на вкупниот обем на расходите на буџетот на федерацијата содржи:

- 1) вкупен износ на расходите, вклучувајќи ја и постојаната буџетска резерва на федерацијата;
- 2) вкупен износ на изворните приходи на федерацијата што се внесува во буџетот на федерацијата;
- 3) разлика меѓу вкупниот износ на расходите и вкупниот износ на изворните приходи на федерацијата;
- 4) вкупен износ на изворните приходи на федерацијата што не се внесува во буџетот на федерацијата и се користи за потребите на стопанството.

Предлогот за утврдување на вкупниот обем на расходите на буџетот на федерацијата за наредната година, со соодветна документација, го утврдува Сојузниот извршен совет и го доставува до Собранието на СФРЈ до 31 октомври тековната година.

Член 44

Нацрт-буџетот на федерацијата се подготвува во согласност со насоките што ги утврдило Собранието на СФРЈ и врз основа на предлозите од органите на федерацијата и од другите корисници на средства на буџетот на федерацијата за обезбедување средства за извршување на нивните функции и задачи.

Нацрт-буџетот на федерацијата за наредната година го утврдува Сојузниот извршен совет и го доставува до Собранието на СФРЈ до 31 октомври тековната година.

Член 45

Предлог-буџетот на федерацијата за наредната година го утврдува Сојузниот извршен совет и го доставува до Собранието на СФРЈ во рокот што ќе го утврди Собранието на СФРЈ.

3. Донесување на буџетот на федерацијата

Член 46

Буџетот на федерацијата го донесува Собранието на СФРЈ, на предлог од Сојузниот извршен совет. Извршувањето на буџетот на федерацијата се врши врз основа на посебен закон.

Член 47

Буџетот на федерацијата се донесува пред почетокот на годината за која се донесува.

Член 48

Ако пред почетокот на годината за која се донесува буџетот на федерацијата не се утврди вкупниот обем на расходите на буџетот на федерацијата и не се донесе буџетот на федерацијата, извршувањето на функциите на федерацијата привремено ќе се финансира врз основа на буџетот на федерацијата за минатата година, се додека не се донесе буџетот на федерацијата за тековната година.

Привременото финансирање според одредбата на став 1 од овој член може да се врши само до износот што му одговара на просечниот месечен износ на вкупните средства утврдени за односниот период во буџетот на федерацијата за минатата година.

За привременото финансирање на федерацијата одлучува Собранието на СФРЈ.

Член 49

Буџетот на федерацијата се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

4. Извршување на буџетот на федерацијата

Член 50

За извршувањето на буџетот на федерацијата во целост е одговорен Сојузниот извршен совет.

Сојузниот извршен совет се грижи со распределбата на приходите во текот на годината да обезбеди извршување на Функциите и обврските на федерацијата според нивното значење и приоритет.

Член 51

За извршувањето на одделни претсметки на средствата во буџетот на федерацијата за редовната дејност на органите на федерацијата и на средствата за посебните намени, одговорен е старешината што раководи со органот на федерацијата – носител на тие средства.

Старешината што раководи со органот на федерацијата е наредбодавец за извршувањето на буџетот на федерацијата во рамките на претсметката на средствата чијшто носител е тој орган.

Член 52

Старешината што раководи со органот на федерацијата определува сметкополагач за извршување на претсметката на средствата во буџетот на федерацијата чијшто носител е тој орган.

Сметкополагачот за извршување на претсметката на средствата во буџетот на федерацијата е одговорен тие средства да се користат за утврдените намени и во согласност со важечките прописи за материјалното и финансиското работење.

Член 53

Средствата на буџетот на федерацијата им се распоредуваат на носителите и корисниците на средствата со тримесечни односно со месечни планови за извршување на буџетот.

Член 54

Распоредувањето и пренесувањето на средствата на буџетот на федерацијата врз носителите и корисниците на средствата, врз основа на плановите за извршување на буџетот на федерацијата, може да се врши до крајот на годината за која е донесен буџетот.

Член 55

Плановите за извршување на буџетот на федерацијата ги донесува Сојузниот извршен совет. Сојузниот извршен совет може да го овласти сојузниот секретар за финансии да донесува месечни планови за извршување на буџетот на федерацијата.

Член 56

Средствата утврдени во буџетот на федерацијата за извршување на функциите и потребите на органите на федерацијата тие органи ги користат за лични доходи, материјални расходи и посебни намени до износите утврдени во буџетот на федерацијата и распоредени со нивните финансиски планови, на начинот определен со сојузен закон и со прописите донесени врз основа на сојузен закон.

По исклучок од одредбата на став 1 на овој член, средствата што се обезбедуваат во буџетот на федерацијата за финансирање на Југословенската народна армија се користат според посебен сојузен закон со кој се уредува финансирањето и материјалното и финансиското работење на Југословенската народна армија и според прописите донесени врз основа на тој закон.

Член 57

Обврски врз товар на средствата на буџетот на федерацијата корисниците на средствата можат да создаваат во границите на средствата распоредени со буџетот за определени намени до крајот на годината за која е донесен буџетот.

Исплатите од буџетот на федерацијата по обврските создадени во смисла на став 1 од овој член можат да се вршат до крајот на годината за која е донесен буџетот.

Член 58

Ако Сојузниот извршен совет во текот на годината оцени дека приходите на буџетот на федерацијата нема да се остварат во предвидениот износ, заради одржување на буџетската рамнотежа може привремено да го намали износот на средствата распоредени со буџетот за одделни намени или привремено да го запре користењето на тие средства.

Измената на буџетот на федерацијата се донесува по постапката за донесување на буџетот на федерацијата.

Член 59

Сојузниот извршен совет може да врши измени на намената и височината на средствата распоредени во буџетот на федерацијата само врз основа на овластувањата утврдени со законот за извршување на буџетот.

Член 60

Евиденција за извршувањето на буџетот на федерацијата води и контрола на извршувањето на буџетот на федерацијата врши Сојузниот секретаријат за финансии.

Сојузниот извршен совет ќе ги пропише условите и начинот на вршење контрола на извршувањето на буџетот на федерацијата, а сојузниот секретар за финансии-начинот на водење евиденција за извршувањето на буџетот на федерацијата и начинот и роковите за поднесување извештаи за извршувањето на буџетот на федерацијата.

Член 61

Сојузниот секретаријат за финансии може делот од работите што се однесува на евиденцијата за извршување на буџетот на федерацијата да ѝ го довери на Службата на општественото книговодство или на друга специјализирана организација.

Надоместот за водење на работите од став 1 на овој член се утврдува со договор меѓу Сојузниот секретаријат за финансии и извршителот на работите.

Член 62

За користење на средствата на тековната буџетска резерва одлучува Сојузниот извршен совет.

Сојузниот извршен совет може да го овласти сојузниот секретар за финансии до определен износ да одлучува за користењето на средствата на тековната буџетска резерва.

V. ЗАВРШНА СМЕТКА НА БУЏЕТОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Член 63

По завршувањето на годината за која е донесен буџетот на федерацијата, се составува завршна сметка на буџетот на федерацијата.

Завршната сметка на буџетот на федерацијата ја донесува Собранието на СФРЈ.

Член 64

Вишокот на приходите утврден во завршната сметка на буџетот на федерацијата се пренесува во буџетот на федерацијата за наредната година.

За износот на вишокот на приходите утврден во завршната сметка на буџетот на федерацијата ќе се намали, во согласност со одредбите на член 35 од овој закон, износот на придонесите на републиките и на автономните покраини на буџетот на федерацијата за наредната година.

Член 65

Предлогот на завршната сметка на буџетот на федерацијата го утврдува Сојузниот извршен совет и го доставува заради преглед до Службата на општественото книговодство на Југославија до 15 март тековната година.

Предлогот на завршната сметка на буџетот на федерацијата Сојузниот извршен совет го доставува до рокот од став 1 на овој член на мислење и до надлежните републички и покраински органи.

Службата на општественото книговодство на Југославија свој извештај за прегледот на завршната сметка на буџетот на федерацијата и надлежните републички и покраински органи свое мислење за предлогот на завршната сметка на буџетот на федерацијата доставуваат до Сојузниот извршен совет до 10 април тековната година.

Член 66

Предлогот на завршната сметка на буџетот на федерацијата со извештајот на Службата на општественото книговодство на Југославија Сојузниот извршен совет го поднесува до Собранието на СФРЈ до 30 април тековната година.

Член 67

До 30 април тековната година до Собранието на СФРЈ се поднесуваат и завршните сметки на фондовите на федерацијата, завршните сметки на сојузните дирекции за стоконни резерви и на другите органи и организации на федерацијата со кои се обезбедуваат средства за посебни намени што не се финансираат непосредно од буџетот на федерацијата.

Член 68

Завршната сметка на буџетот на федерацијата се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

VI. ПОСТОЈАНА БУЏЕТСКА РЕЗЕРВА НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

Член 69

Во постојаната буџетска резерва на федерацијата секоја година се издвојува до 1% од годишниот износ на остварените изворни приходи на федерацијата.

Издвојувањето на изворните приходи на федерацијата во постојаната буџетска резерва на федерацијата престанува кога вкупните средства на таа резерва ќе достигнат 10% од годишниот просек на вкупните расходи на буџетот на федерацијата во последните три години.

Со буџетот на федерацијата може да се определи во постојаната буџетска резерва на федерацијата да се издвојува поголем процентот од став 1 на овој член.

Член 70

Средствата на постојаната буџетска резерва на федерацијата можат да се користат за:

1) давање заем на буџетот на федерацијата, ако утврдените потреби на федерацијата не можат да се финансираат од тековниот прилив на приходите на буџетот на федерацијата поради нерамномерното остварување на тие приходи;

2) давање заем на фондовите на федерацијата, ако утврдените потреби на федерацијата не можат да се финансираат од тековниот прилив на приходите на фондовите на федерацијата поради нерамномерно остварување на тие приходи;

3) покривање на дефицитот на буџетот на федерацијата, ако планираните изворни приходи на федерацијата не се остварат во височината што е потребна да се покрие вкупниот износ на утврдените расходи на буџетот на федерацијата;

4) давање заем на република односно на автономна покраина ако републиката односно автономната покраина, поради исклучителни прилики не е во можност од својот буџет да ги извршува функциите и обврските утврдени со уставот.

Член 71

За користењето на средства од постојаната буџетска резерва на федерацијата за намените од член 70 на овој закон одлучува Сојузниот извршен совет.

За давањето средства за намените од член 70 точ. 3 и 4 на овој закон Сојузниот извршен совет го известува Собранието на СФРЈ.

Член 72

Средствата на постојаната буџетска резерва на федерацијата, користени за намените од член 70 на овој закон освен за намените од точка 3 на тој член, се враќаат во постојаната буџетска резерва на федерацијата sukcesивно во текот на годината, а најдоцна до донесувањето на буџетот на федерацијата за наредната година.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 73

Посебните дополнителни средства за потребите на пензиското и инвалидското осигурување на Социјалистичка Република Црна Гора ќе се обезбедат секоја година во фиксен износ во буџетот на федерацијата врз основа на критериумите утврдени со посебен сојузен закон.

218.

Врз основа на член 288 точка 4) од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во врска со член 315 точка 7) од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Собранието на СФРЈ, на предлог од Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, на седницата на Соборот на републиките и покраините од 6 март 1986 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕН НА СОВЕТОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

За член на Советот на федерацијата се избира Мишо Павиќевкиќ, досегашен член на Советот на федерацијата.

Собрание на СФРЈ

АС бр. 727
26 март 1986 година
Белград

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Илијаз Куртеши, с. р.

Претседател
на Соборот на
републиките
и покраините,
Методи Антоф, с. р.

Претседател
на Сојузниот собор,
д-р Миодарг Трифуновиќ, с. р.

219.

Врз основа на член 49г од Законот за санација и престанок на организациите на здружен труд („Службен лист на СФРЈ“, бр. 41/80, 25/81, 66/81, 28/83, 20/84, 7/85, 39/85 и 9/86), сојузниот секретар за финансии пропишува

ПРАВИЛНИК

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА НАЧИНОТ НА УТВРДУВАЊЕ НА ИЗНОСОТ НА СРЕДСТВАТА ЗА ИСПЛАТА НА АКОНТАЦИИ НА ЧИСТИ ЛИЧНИ ДОХОДИ ВО ОСНОВНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НА ЗДРУЖЕН ТРУД ШТО КЕ ИСКАЖАТ ЗАГУБА ВО РАБОТЕЊЕТО

Член 1

Во Правилникот за начинот на утврдување на износот на средствата за исплата на аконтации на чисти лични доходи во основните организации на здружен труд што ќе искажат загуба во работењето („Службен лист на СФРЈ“, бр. 11/85), по член 3 се додава член 3а, кој гласи:

„Член 3а

Периодот во кој се врши исплата на личните доходи, а кој се искажува во образецот ЛДЗ-1 односно образецот ЛДЗ-2, почнува да тече првиот ден по истекот на рокот за предавање на периодичната пресметка односно завршната сметка.“

Член 2

Во член 5 зборовите: „во полни износи (динари со пари)“ се заменуваат со зборовите: „во динари без пари“.

Член 3

Во член 6 точка 6 зборовите: „зголемен за износот од контото 257 – Распоредени средства на чистиот доход за лични доходи, кој се однесува на чистиот личен доход исплатен во тековниот пресметковен период по претсметката на личните доходи за претходниот претсметковен период“ се бришат.“

Член 4

Во член 8 точка 4 зборовите: „зголемен за износот од контото 257 што се однесува на чистиот личен доход ис-

платен во тековната година по конечната пресметка на личните доходи за претходната година," се бришат, а зборовите: „ст. 2 и 3 и со член 221а" се заменуваат со зборовите: „став 2 и со чл. 221а и 221в."

Во точка 5 по зборот: „внесува" се додаваат зборовите: „процентот на растежот што е утврден во согласност со одредбите на член 49 став 2 и на член 221в од Законот за санација, а најмногу до".

Во точка 6 бројот: „3" се заменува со бројот: „2".

Во точка 7 бројот: „3" на обете места се заменува со бројот: „2".

Член 5

Во образецот ЛДЗ-2 под реден број 5 во колона 2 процентот: „50%" се заменува со зборовите: „Одобрен процент".

Член 6

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ".

Бр. 1-3119/1-86
13 март 1985 година
Белград

Сојузен секретар
за финансии,
Владо Клеменчиќ, с. р.

220.

Врз основа на член 30 ст. 1 и 4, член 43 и член 49 став 2 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ", бр. 38/77 и 11/80), во согласност со претседателот на Сојузниот комитет за енергетика и индустрија и претседателот на Сојузниот комитет за труд, здравство и социјална заштита, директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

П РА В И Л Н И К

ЗА ТЕХНИЧКИТЕ НОРМАТИВИ ЗА ЛИФТОВИ НА ЕЛЕКТРИЧЕН ПОГОН ЗА ВЕРТИКАЛЕН ПРЕВОЗ НА ЛИЦА И ТОВАР

I. УВОДНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат:

1) техничките услови и барања што мораат да бидат исполнети при производството на лифтови на електричен погон за вертикален превоз на лица и товар (во натамошниот текст: лифтови), во поглед на возното окно, при проектирањето, вградувањето, користењето и одржувањето на лифтовите;

2) начинот на означување и обележување на лифтовите и на деловите од лифтовите што е значаен за безбедност и заштита на животот и здравјето на луѓето;

3) техничките мерки на заштита од пожари и техничко-технолошки незгоди;

4) постапката, начинот и интервалите на вршењето задолжителна повремени техничка контрола на лифтовите и на нивните делови;

5) начинот на ракување со лифтовите, начинот на нивно одржување и задолжителноста на упатствата за ракување со лифтовите и за нивно одржување;

6) постапката и начинот на обезбедување определени својства, карактеристики и квалитет на лифтовите и начинот на нивното испитување;

7) исправите што ги придружуваат лифтовите во прометот односно при испораката.

Член 2

Под лифтови, во смисла на овој правилник, се подразбираат трајно вградени постројки што се движат на електрична енергија, наменети за превоз на лица и товар, со кои се опслужуваат определени станици со користење на кабина чии мери и конструкција овозможуваат пристап на лица и натовар на товар, а кои се движат во возно окно меѓу најмалку две цврсто вградени вертикални водилки или меѓу водилки наведнати до 15° спрема вертикалата.

Овој правилник се применува на лифтови наменети за превоз на лица, на лифтови наменети првенствено за превоз на лица а чија кабина е приспособена и за превоз на товар и на лифтови наменети за превоз на болни на кревети или на болнички превозни средства (лифтови од I, II и III вид, чии мери, носивост и брзина се утврдени со прописите за југословенските стандарди за лифтови), како и на лифтови првенствено наменети за превоз на товар со придружник (лифтови од IV вид, чии мери, носивост и брзина се утврдени со прописите за југословенските стандарди за лифтови), а што се вградуваат во станбени згради, деловни згради, банки, хотели и слични објекти, во болници и хуманитарни установи и во објекти во кои се врши производствена или услужна дејност.

II. ВОЗНО ОКНО

Член 3

Возното окно по должината на сета своја височина и од сите страни мора да биде оградено со цврсти и полни ѕидови, со таван и дно.

Кабината на лифтот и нејзиниот противтег мораат да се наоѓаат во исто возно окно.

Член 4

Ако возното окно не е предвидено за спречување на проширување на пожар, допуштено е височината на ѕидовите, освен на природните страни, да биде ограничена на 2,5 m од нивото на скали, како и од местата пристапни на лицата (на пример, столбишта), а на природната страна кон кабината, над височина од 2,5 m од нивото на станицата мора да биде вградена полна, решеткаста или перфорирана ограда ако вратата на кабината нема механичко заклучување при што мерите на отворот на решетките и перфорацијата (широчина и височина) не смеат да бидат поголеми од 75 mm.

Член 5

На возното окно се дозволени следните отвори:

- 1) отвори на вратата на возното окно;
- 2) отвори на вратата за одржување, отвори на вратата за нужен излез и пристап во возното окно и отвори на вратата за контрола;
- 3) отвори за проветрување;
- 4) отвори меѓу возното окно и машинската просторија, односно возното окно и просторијата за помошни јажници;
- 5) отвори што ги одведуваат гасовите и димот во случај на пожар.

Член 6

Светлата височина на отворот на вратата за одржување мора да изнесува најмалку 1,4 m, а широчината – најмалку 0,6 m.

Светлата височина на отворот на вратата за нужен излез и пристап во возното окно мора да изнесува најмалку 1,8 m, а широчината – најмалку 0,35 m.

Светлата височина на отворот на вратата за контрола не смее да изнесува повеќе од 0,5 m, а широчината – од 0,35 m.

Член 7

Ако растојанието меѓу нивоата на две последовни станици на лифтот е поголемо од 11 m, меѓу тие станици мора најмногу на 11 m да постои врата за нужен излез и пристап во возното окно, освен во возно окно најмалку со две кабинички на лифтот и со можност на преминување од една во друга кабина.

Член 8

Вратата за одржување, вратата за нужен излез и пристапот во возното окно и вратата за контрола мораат да бидат метални, не смеат да се отвораат во просторот на возното окно и не смеат да бидат перфорирани.

Член 9

Заклучувачот на вратата за одржување, на вратата за нужен излез и пристап во возното окно и на вратата за контрола мора да овозможи затворање и заклучување на вратата без употреба на клуч. Тие врати мораат да се от-

вораат од возното окно без клуч и кога се заклучени, а од надворешната страна само со клуч.

Кабината на лифтот не смее да крене ако вратата од став 1 на овој член не е затворена, што се контролира со електричен сигурносен уред.

По исклучок од одредбата на став 2 од овој член, погон на лифтот е дозволен со отворена врата за контрола, под услов за време на погонот трајно да се дејствува врз сигурносниот електричен уред за контрола на затвореноста, кој мора да биде пристапен само ако вратата е отворена.

Член 10

При врвот на возното окно мораат да постојат отвори за проветрување, чија вкупна површина на пресекот изнесува најмалку 1% од површината на хоризонталниот пресек на возното окно, а со кои се одведува воздухот од возното окно во атмосферата непосредно или низ машинската просторија или простријата за помошни јажници.

Возното окно не смее да се користи за проветрување на други простории.

Член 11

Возното окно мора да ги издржи оптоварувањата што настануваат при работа на погонската машина, при дејство на фаќачкиот уред на водилките, при наредување на кабината или противтегот на одбојниците и при дејство на силите што настануваат со работата на уредот за компензација.

Силите при дејство на фаќачкиот уред на водилките и при наредување на кабината или противтегот на одбој-

ниците се определуваат според прописите за југословенските стандарди за лифтови.

Член 12

Сидовите на возното окно мораат да бидат од материјал што е отпорен на механички оштетувања и оган и кој не создава прашина туку спречува нејзино таложење.

Сидовите на возното окно мораат да имаат таква механичка цврстина што со дејствување на вертикална сила од 300 N не смее да се појави уклон поголем од 100 mm. Таа сила може да дејствува од едната или од другата страна на сидот, на било кое место, под услов да е рамномерно распоредено на тркалезна или квадратна површина од 5 cm².

Член 13

Сидот на возното окно или неговиот дел што не се наоѓа на страната на влезот во кабината може да се застакли.

За застаклување на возното окно се користи првенствено леано стакло со жичена вметка, неармирано, армирано и калено стакло или стакло за огледала со арматура или без арматура.

Дебелината на стаклото мора да изнесува најмалку 6 mm.

Во табелата бр. 1 се утврдени најголемата мера на помалата страна на застаклената површина и најмалата дебелина на стаклото. Мерите од табела бр. 1 се применуваат и на застаклените површини што немаат правоаголна форма, така што пречникот на впишаниот круг и дебелината на стаклото одговараат на вредностите во таа табела:

Табела бр. 1

Мера на помалата страна или пречник на впишаниот круг	Леано стакло со жичена вметка	Неармирано стакло	Армирано стакло	Калено стакло	Стакло за огледала	Армирано стакло за огледала
Најмногу m	Најмала дебелина во mm					
0,7	6	6	6	6	6	6
1,0	6	8	6	6	8	6
1,2	8	10	8	6	10	8

Член 14

Застаклениот дел на сидот на возното окно мора да биде заштитен од удари, со прачка или на сличен начин, и тоа: рамно стакло и некалено стакло на височина од 0,8 m над подот или предниот раб на скалите, а калено стакло чија дебелина е помагла од 10 mm - на височина од 0,3 m.

Член 15

Површината на сидот на возното окно на страната на влезот во кабината, што се состои од вратата на возното окно, сидовите или од делови на сидовите, по широчината на влезот во кабината и по целата височина на возното окно мора да биде непрекината, освен погонски нужни прекини (засори).

Член 16

Површината на сидот на возното окно кај лифтовите без врати на кабината, од страната на влезот во кабината, по целата широчина на влезот во кабината и по целата височина пристапна од кабината мора да биде непрекината, вертикална, рамна, мазна и цврста, земајќи ги предвид задолжителните отвори за вградување на вратата на возното окно. Овој сид мора да биде изработен од материјал отпорен на механички оштетувања и не смее да биде од гилс или стакло.

Издаденостите или вдлабнатините на сидот на возното окно не смеат да бидат поголеми од 5 mm. Издаденостите и вдлабнатините поголеми од 2 mm мораат да бидат искосени најмалку под агол од 75° спрема хоризонталата.

Член 17

За сидот на возното окно на лифтовите со врата на кабината, под прагот на сите врати на возното окно, во ви-

сочина најмалку од 1/2 од зоната на отклучување, со додаток од 50 mm, мораат да бидат исполнети и следните услови:

- 1) сидот мора да биде врзан со надвратникот на вратата на возното окно која се наоѓа под прагот; или
- 2) сидот мора да биде продолжен надолу со вертикална цврста и мазна површина која на крајот е искосена под агол од најмалку 60° спрема хоризонталата. Тоа искосување мора да биде најмалку 50 mm спрема необработениот сид, мерено хоризонтално или до самиот необработен сид.

Член 18

Ако под возното окно се наоѓаат работни или друштвени простории или воопшто пристапни простории, мораат да бидат исполнети следните услови:

- 1) ако дното на јамата на возното окно мора да се димензионира најмалку за 5000 N/m² подвижно оптоварување, а под одбојникот на противтегот мора да се постави столб до цврста почва или на противтегот мора да се постави фаќачки уред;
- 2) дното на јамата на возното окно мора да биде конструирано така што да овозможи запирање на оптоварената кабина или на противтегот во тоа окно при слободно паѓање од највисоката положба во возното окно;
- 3) ако патеката на движењето на противтегот се продолжува покрај простории пристапни за лица под возното окно и води до цврста почва, низ просторот по возното окно на лифтот може да поминува противтегот.

Во делот на возното окно покрај простории пристапни за лица мора да се наоѓа отворот на вратата за одржување.

Член 19

Дното на јамата на возното окно мора да биде хоризонтално, освен подножјето на одбојниците, водилките и

одводот за вода. Јамата на возното окно мора да биде заштитена од навлегување на вода.

Ако јамата на возното окно е подлабока од 2,5 m, а покрај неа постои пристапен простор, мора, заради пристап во јамата, да се вгради врата за одржување.

Ако не постои врата за одржување, за приод во јамата на возното окно мора да се постават, без оглед на длабочината на јамата, качувалки пристапни од вратата на најниската станица со кои се овозможува сигурен пристап до дното на јамата. Качувалките не смеат да бидат во подрачјето на деловите на лифтот што се движат.

Член 20

Во јамата на заедничко возно окно мора да постои преграда меѓу подвижните делови на соседните лифтови. Преградата од став 1 на овој член мора да се простира од дното на јамата на возното окно до височина од најмалку 2,5 m.

Ако хоризонталното растојание од работ на покривот на кабината до најблискиот подвижен дел на соседниот лифт е помало од 0,3 m, преградата меѓу подвижните делови на соседните лифтови мора да се простира по сета височина на возното окно и по широчина која одговара најмалку на широчината на најблискиот подвижен дел на соседниот лифт, со додаток од 0,1 m, од секоја страна.

Член 21

Ако противтегот на лифтот чие влечење се остварува со триење мирува врз наполно збиени одбојници, мораат да бидат исполнети следните услови:

1) делот од водениот пат што преостанува за движење на кабината во насока нагоре мора да изнесува најмалку $0,1 \text{ m} + 0,035 v^2$, со тоа што патот се изразува во метри, а номиналната брзина во m/s;

2) слободната височина над покривот на кабината мора да биде најмалку $1 \text{ m} + 0,035 v^2$;

3) слободното растојание меѓу најниските делови на таванот на возното окно и:

а) највисоките елементи на покривот на кабината, освен елементите наведени во одредбата на оваа точка под б) мора да изнесува најмалку $0,30 \text{ m} + 0,035 v^2$, и

б) највисоката точка на уредот за водење на кабината, уредот за бесење на кабината, оградата на кабината и деловите на вертикално подвижната врата, мора да изнесува најмалку $0,1 \text{ m} + 0,035 v^2$.

Ако кабината на лифтот мирува врз наполно збиени одбојници, остатокот од водениот пат нагоре за противтегот мора да изнесува најмалку $0,1 \text{ m} + 0,035 v^2$.

Ако постои уред за контрола на забавањето, вредноста $0,035 v^2$ може да се намали:

1) на $1/2$ - за лифтови со номинална брзина $v \leq 4 \text{ m/s}$,

2) на $1/3$ - за лифтови со номинална брзина $v > 4 \text{ m/s}$.

Вредностите од ст. 2 и 3 на овој член не смеат да бидат помали од 0,25 m.

За лифтовите со компензациони јажиња и со затезен уред што имат уред за придрушено или цврсто ограничување од потскокнување вредноста $0,035 v^2$ може да се замени со збирот на вредноста на истегањето на јажињата од $1/500$ од височината на дигањето, но не помалку од 0,20 m, и вредноста на максимално можното потскокнување на затезниот уред.

Член 22

За товарни лифтови со придружник (лифтови од IV вид) чие влечење се остварува со барабан или со синцирник, кога кабината се наоѓа точно во нивото на горната крајна станица, остатокот на водениот пат нагоре за кабината мора да изнесува уште најмалку 0,50 m, пред да стапат одбојниците во дејство.

Ако кабината потполно ги збие горните одбојници:

1) слободната височина над покривот на кабината мора да изнесува најмалку 1 m;

2) слободното растојание меѓу најниските делови на таванот на возното окно и највисоките елементи на покривот на кабината мора да изнесува најмалку 0,30 m, а меѓу најниските делови на таванот на возното окно и највисоката точка на уредот за водење на кабината, уредот за бесење на кабината, оградата на кабината и деловите на вертикално подвижната врата мора да изнесува најмалку 0,10 m.

Ако кабината на лифтот со синцирник мирува врз потполно збиени долни одбојници, остатокот на водениот пат нагоре за противтегот мора да изнесува најмалку 0,30 m.

Член 23

Ако кабината на лифтот мирува врз потполно збиени одбојници:

1) во јамата на возното окно мора да постои простор кој овозможува сместување на квадар голем најмалку $0,5 \text{ m} \times 0,6 \text{ m} \times 0,8 \text{ m}$ така што да лежи на една од своите површини;

2) слободното растојание меѓу дното на јамата на возното окно и најниската точка на кабината мора да изнесува најмалку 0,50 m, а слободното растојание меѓу дното на јамата на возното окно и најниската точка на уредот за водење на кабината, деловите на факчкиот уред, заштитниот лим на прагот и деловите на вертикално подвижната врата - најмалку 0,10 m.

Член 24

Во јамата на возното окно мора да биде вградена склопка со натпис „СТОЈ“, со јасно обележени положби за вклучување и исклучување, со која погонот на лифтот и автоматската врата се исклучуваат и се држат во состојба на мирување. Склопката мора да биде поставена така што да може да ѝ се пријде од вратата што се користи за влегување во јамата на возното окно.

Во јамата на возното окно мора да биде вградена и двоуполна приклучница со заштитен контакт, како и наизменична склопка за осветление на возното окно, наменски обележана, која е врзана за наизменичната склопка во машинската просторија.

Член 25

Во возното окно не смеат да се вградуваат инсталации и уреди кои не се составен дел на лифтот.

Дозволено е вградување на уреди за греење на возното окно, при што направата за послужување на уредот за греење мора да се наоѓа надвор од возното окно. За тие уреди не смее да се користи топла вода или пара.

Член 26

Во возното окно мора да биде трајно вградено електрично осветление, и тоа по една светилка оддалечена најмногу 0,5 m од таванот и од дното на возното окно, а другите светилки - на растојанија од најмногу 7 m.

III. МАШИНСКА ПРОСТОРИЈА И ПРОСТОРИЈА ЗА ПОМОШНИ ЈАЖНИЦИ

Член 27

Машинската просторија и просторијата за помошни јажици мораат да бидат затворени со ѕидови, под, таван и врата.

Член 28

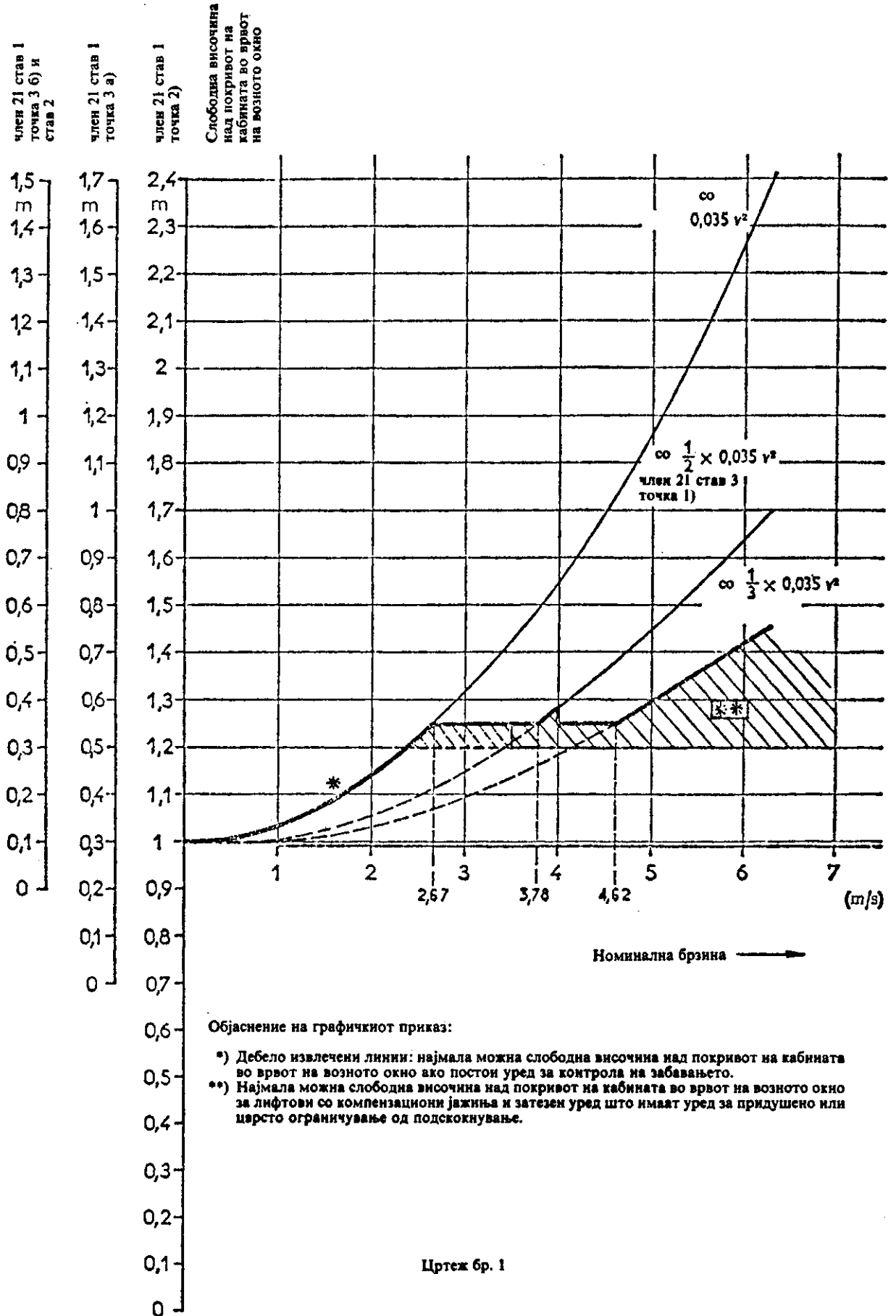
Во машинската просторија и во просторијата за помошни јажици смеат да влегуваат само стручни лица што работат на одржување и испитување на лифтот и лица оспособени за спасување на лица од заглавена кабина.

Член 29

Во машинската просторија мораат да бидат сместени: погонските машини, припаѓачките управувачки уреди - по можност во близината на погонската машина, закачалките за јажиња, помошните јажици, освен помошните јажици на кабината и противтегот, и граничните на брзината, освен затезниот уред на граничните.

Ако управувачките уреди не можат да се постават во машинската просторија, се поставуваат во просторијата за помошни јажици или во друга просторија која ги ио полнува условите пропишани за машинската просторија.

Помошните јажици, на еден лифт или на повеќе лифтови, границите на брзината и закачалките за јажиња, ако не можат да се постават во машинската просторија, се поставуваат во просторијата за помошни јажици.

Просторијата за помошни јажници може да биде изведена под машинската просторија, без приод од скалите на зградата, ако без тешкотии и опасност е овозможен пристап низ отворот на подот на машинската просторија.

По исклучок од одредбите на став 3 од овај член, се дозволува:

1) поставување на помошни јажници во возното окно, под услов да не се наоѓаат над покривот на кабината и да е овозможено нивно одржување и испитување;

2) поставување во врвот на возното окно, над покривот на кабината една помошна јажница, со еднократен или двоен опфат на јажињата што водат на противтегот, под услов да е овозможено нејзино одржување и испитување од покривот на кабината;

3) поставување на погонска јажница во возното окно, под услов да е овозможено нејзино одржување и испитување од машинската просторија;

4) поставување граничник на брзината во возното окно, под услов да е овозможено негово одржување и испитување од надворешната страна на возното окно.

Член 30

Под помошните јажници што се наоѓаат во возното окно, мора да постои заштитна преграда со соодветна цврстина и густина со која се спречува скршената оска да падне во возното окно.

Член 31

Помошните јажници мораат да имаат осигурувач со кој се спречува оската да испадне од лежиштето, јажето да испадне од жлебот при олабавување на јажето и туѓи тела да упаѓаат меѓу јажето и жлебовите на помошните јажници кои се опфатени со јажето од долната страна.

Член 32

Во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници не смеат да се вградуваат инсталации и уреди кои не се составен дел на лифтоот, освен погонски машини за малотоварни лифотиви и подвижни скали, уреди за проветрување и греење на машинската просторија и детектори на пожар или противпожарни уреди за електрични инсталации.

Член 33

Машинската просторија, по правило, се изградува над возното окно.

Член 34

Приодот до машинската просторија односно до просторијата за помошни јажници мора да биде лесно пристапен и сигурен. Во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници мора да се влегува непосредно преку скалиштето на зградата, а не низ станбени и работни простории.

Височината на приодот од став 1 на овој член мора да изнесува најмалку 2 m, при што не се земаат предвид праговите и оградата чија височина е помала од 0,4 m. Приодот од став 1 на овој член мора да биде добро осветлен со трајно вградено електрично осветление. Подот на приодот не смее да биде лизгав.

Член 35

Машинската просторија и просторијата за помошни јажници мораат да бидат изведени така што да ги издржат оптоварувањата што настануваат со работата на лифтоот. Подот на машинската просторија мора да биде пресметан на подвижни оптоварувања од најмалку 5000 N/m².

Сидовите, подот и таванот на машинската просторија односно на просторијата за помошни јажници мораат да бидат со светли бои и од материјал што е отпорен на оган и кој не создава прашина туку спречува нејзино таложење.

Подот на машинската просторија односно на просторијата за помошни јажници не смее да биде лизгав.

Сидовите и подот на машинската просторија мораат да бидат звучно изолирани од станбените, работните и друштвените простории.

Член 36

Во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници, мора да постои:

1) пред разводните и управувачките уреди – слободна хоризонтална површина долга најмалку 0,7 m, а широка зависно од широчината на уредите, но не помалку од 0,5 m;

2) слободна хоризонтална површина голема 0,5 m × 0,6 m, за одржување и испитување на обртните делови на лифтоот, која е обезбедена од страната од која обртните делови се одржуваат и испитуваат.

Приодот до слободните површини од став 1 на овој член мора да биде широк најмалку 0,5 m, а по исклучок може да се намали на 0,4 m, под услов во тој дел да не се наоѓаат подвижни делови на лифтоот.

Член 37

Височината на машинската просторија, мерена од површината на подот, односно од површината од која се опслужува погонската машина до најнискиот раб на носачот за подигање на потешките делови на лифтоот, мора да изнесува најмалку 2 m.

Височината на просторијата за помошни јажници, мерена од подот до таванот, мора да изнесува најмалку 1,5 m. Ако во просторијата за помошни јажници се вградува управувачкиот уред на лифтоот, височината од подот до таванот мора да изнесува најмалку 2,0 m.

Член 38

Над највисокиот дел на погонската машина што е сместена во машинската просторија мора да се остави слободен простор висок најмалку 0,3 m.

Ако машинската просторија односно просторијата за помошни јажници има повеќе работни нивоа, чија височина се разликува за повеќе од 0,5 m, мораат да се постават скали и ограда.

Јамите или каналите во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници, што се подлокови од 0,5 m и потесни од 0,5 m, мораат да бидат покриени.

Член 39

Светлата височина на вратата на машинската просторија мора да изнесува најмалку 1,8 m, а на вратата на просторијата за помошни јажници – најмалку 1,4 m. Светлата широчина на вратата на машинската просторија и на вратата на просторијата за помошни јажници мора да изнесува најмалку 0,7 m.

Вратата на машинската просторија односно на просторијата за помошни јажници мора да биде изработена од метал, мора да се заклучува и не смее да се отвора спрема машинската просторија или просторијата за помошни јажници. Ако вратата на машинската просторија односно на просторијата за помошни јажници е заклучена, мора од внатрешната страна да се отвора без употреба на клуч.

Прозорците во машинската просторија мораат да бидат изработени од метал.

Член 40

За внесување делови од опремата на лифтоот или за замена на тие делови, во подот на машинската просторија, односно, ако се бара, и во подот на просторијата за помошни јажници мора да постои монтажен отвор, чија светла големина изнесува најмалку 1 m × 1,40 m и кој се користи без скали.

Монтажниот отвор на подот на машинската просторија односно на просторијата за помошни јажници мора да биде затворен со метален капак, со брава која се заклучува однатре. Затворениот метален капак мора да биде конструиран така што да издржи маса од најмалку 200 kg или две лица. Капакот мора да се отвора нагоре во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници. Монтажниот отвор мора да биде обезбеден (на пример со ограда) да не може да се падне додека капакот е отворен.

Член 41

Отворите на постаментот на погонската машина, на граничникот на брзината, како и на подот на машинската

просторија односно на просторијата за помошни јажници мораат да имаат заоблени рабови подигнати најмалку 50 mm над подот или постаментот, изработени од лим, бетон или од друг погоден материјал.

Член 42

Машинската просторија, односно просторијата за помошни јажници мора да биде сува и проветрувана. Моторите, електричните управувачки уреди и другите уреди во машинската просторија мораат да бидат заштитени од прашина, штетни гасови и влага во степен на заштита што го барат работните услови.

Отворите за проветрување на машинската просторија мораат да бидат изведени така што да ги одведуваат гасовите и димот во случај на пожар.

Низ машинската просторија односно низ просторијата за помошни јажници не смеат да се проветруваат простории што не му припаѓаат на лифтот.

Температурата во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници, ако во нив се наоѓаат управувачки уреди, мора да биде помеѓу плус 5°C и плус 40°C.

Член 43

Во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници може да се постави грејно тело за загревање на тие простории, под услов да не се користи топла вода или пара. Отворот или отворите за довод на незагреван воздух мораат да се затвораат при загревањето на тие простории.

Член 44

Машинската просторија односно просторијата за помошни јажници мора да има електрично осветление со јачина најмалку 200 lx, мерено на подот. Склопката за осветление мора да биде поставена од внатрешната страна, покрај влезната врата.

Струјното коло за осветлување на машинската просторија мора да биде независно од струјното коло на погонот на лифтот. Струја мора да се доведува или преку засебен струен вод или со врска пред главната склопка.

Најмалку една приклучница со заштитен контакт мора да биде поставена во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници. Приклучницата се врзува на инсталацијата на објектот, преку посебен осигурувач.

Член 45

Во просторијата за помошни јажници, покрај влезот, мора да биде поставена склопка со натпис „СТОЈ“, со јасно обележани положби за вклучување и исклучување, со која погонот на лифтот и автоматската врата се исклучуваат и се држат во состојба на мирување.

Член 46

За внесување на потешки делови на опремата на лифтот, под таванот на машинската просторија мора да се вгради еден монтажен носач (кука) за дигалка или за повеќе дигалки, кои се димензионираат спрема предвидените отповарувања. На монтажниот носач (куката) за дигалка мора да биде означено најголемото дозволено отповарување.

Монтажни носачи (куки) мораат да бидат наредени спрема распоредот на опремата на лифтот и монтажниот отвор.

Член 47

Ако во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници се наоѓаат управувачки уреди, во таа просторија мора да се постави апарат за гасење пожар на електричните уреди.

Потрошниот материјал (крпи за чистење, мазива итн.) мора да се чува во канти со капак изработени од незапалив материјал.

IV. ВРАТА НА ВОЗНОТО ОКНО

Член 48

Вратата на возното окно ја сочинуваат полни крила и рамка. Во затворена положба зазорите меѓу крилата на

вратата, крилата и рамката, и прагот и крилата на вратата не смеат да бидат поголеми од 10 mm. Ако постојат влџабнати, тие мораат да се земат предвид при мерењето на зазорот.

На крилата на автоматската врата од надворешната страна не смеат да се наоѓаат влџабнати или издадености поголеми од 3 mm. Тие издадености или влџабнати мораат да бидат заоблени во обете насоки на движењето на крилата на вратата.

Ако на вратата на возното окно се наоѓа рачка во влџабнати на крилото од внатрешната страна, длабочината на таа влџабнати не смеат да биде поголема од 30 mm, а широчината - од 40 mm. Закосувањата на влџабнатината нагоре и надолу мораат да формираат агол од најмалку 60° спрема хоризонталата.

Ако кабината на лифтот е без врата, вратата на возното окно мора од внатрешната страна да биде рамна и мазна, а во затворена положба мора да биде во рамнина со видот на возното окно.

Член 49

Вратата на возното окно (крилата и рамката) мора да биде од метал, освен прозирните контролни отвори, отпорна на деформации и изработена и вградена така што да обезбедува правилна работа на бравата на вратата.

Механичката цврстина и крутоста на вратата на возното окно мораат да бидат такви што хоризонтална сила од 300 N (која дејствува нормално на површина од 5 cm²), на кое и да е место на крилата на заклучената врата, од едната или од другата страна, да не ја деформира трајно, да не ја деформира еластично за повеќе од 15 mm и да не предизвикува растројство кое ќе влијае врз исправната работа на вратата и бравата.

Член 50

Ако кабината на лифтот е без врата, на вратата на возното окно еластичните деформации спрема внатрешноста на возното окно не смеат да бидат поголеми од 5 mm кога сила од 300 N дејствува нормално на површина од 5 cm² од надворешната страна на крилата на вратата.

При дејствување на рачна сила од 150 N, без употреба на алат, на најкритичното место во правецот на отворањето на хоризонтално подвижна врата на возното окно, зазорите меѓу крилата на вратата, крилата и надвратникот, прагот и крилата на вратата не смеат да бидат поголеми од 30 mm.

Член 51

Светлата височина на вратата на возното окно мора да изнесува најмалку 2 m, со тоа што е дозволено намалување од најмногу 50 mm.

Светлата широчина на вратата на возното окно не смеат да изнесува повеќе од 50 mm од секоја страна од широчината на влезот во кабината.

Член 52

На секој приод до возното окно мора да има праг кој ги издржува сите отповарувања при влегувањето и излегувањето на лица и при натовар и растовар на товар.

Член 53

Вратата на возното окно мора да биде изработена така што во погон да не дојде до нејзино заглавување, исплаѓање од лежиштето или водилките и до пречекорување на патот на воденето.

Хоризонтално подвижната врата на возното окно мора да биде водена на горниот и на долниот раб на крилата на вратата.

Вертикално подвижната врата на возното окно мора да биде водена на обата вертикални раба на крилата на вратата.

Член 54

Крилата на вертикално подвижната врата мораат да бидат обесени на два независни носечки елементи и урамнотежени. Водилките за крилата на вратата мораат да бидат отпорни на оган.

Сите носечки елементи се пресметуваат со сигурносен фактор од најмалку 8.

Пречникот на јажницата за носечкото јаже мора да изнесува најмалку $25 \times d$, при што d го означува пречникот на јажето.

Носечките јажиња односно синцири мораат да бидат обезбедени од испаѓање од јажницата односно од синцирникот.

Носачот на крилата на вратата мора да биде пресметан така што да го издржи товарот што поминува преку него, земајќи ги предвид и условите на потпирање на отворената врата. Носачот на долното крило на вратата мора да биде изработен така што при допир со подот да не го повреди лицето што приоѓа кон станицата. Работ на горното крило на вратата мора да биде обложен со еластична лента.

Член 55

За хоризонтално подвижна автоматска врата на возното окно, односно други видови машински подвижувани врати мораат да бидат исполнети следните услови:

1) предниот раб на вратата мора да биде мазен и заоблен;

2) силата што е потребна за да се спречи затворање на вратата не смее да биде поголема од 150 N, освен во првата третина на патеката на затворање на вратата;

3) кинетичката енергија на крилата на вратата на возното окно и на механичките делови што се цврсто поврзани со крилата на вратата, пресметана и мерена при средна брзина на затворањето, не смее да биде поголема до 10 J. Ако лицето при влегувањето или излегувањето од кабината го спречи затворањето на вратата, со заштитен уред вратата мора автоматски да се отвори. Доволно е таков заштитен уред да се постави само на вратата на кабината. Заштитниот уред може да се исклучи за време на последните 50 mm од патеката на секое крило на вратата. Ако заштитниот уред за спречување затворање на вратата, по истекот на дотераното време, се исклучи, кинетичката енергија на подвижните делови на вратата не смее да биде поголема од 4 J;

4) ако кинетичката енергија, пресметана според точка 3 на овој член, е поголема од 10 J, средната брзина на затворањето на крилата на вратата мора да биде помала од 0,3 m/s, а вратата мора да се затвора со непрекинато притискање врз копчето.

Член 56

Вертикално подвижна врата на возното окно е дозволена само за лифтови за превоз на товар со придружник и за превоз на моторни возила.

Машинско затворање на вертикално подвижна врата – односно на други видови машински подвижни врати е дозволена ако се исполнети следните услови:

1) со непрекинато притискање врз копчето да се управува со работата на вратата;

2) средната брзина на затворањето на вратата да изнесува најмногу 0,3 m/s;

3) вратата на кабината да е затворена најмалку две третини пред да почне вратата на возното окно да се затвора.

Вратата на кабината може да биде изработена од жичена мрежа, со тоа што должината на окцата да не изнесува повеќе од 10 mm, а височината – повеќе од 60 mm.

Член 57

Широчината на едно крило на автоматска обртна врата не смее да биде поголема од 0,60 m и мора да ги исполни условите предвидени во член 55 на овој правилник.

Член 58

Природното или вештачкото осветление, мерено на подот, пред вратата на возното окно, мора да изнесува најмалку 50 lx.

Член 59

На вратата на возното окно што се отвора рачно мора да постои еден прозиран контролен отвор или повеќе прозиран контролни отвори, за кои мораат да бидат исполнети следните услови:

1) да имаат таква механичка цврстина и кругост што хоризонтална сила од 300 N која дејствува нормално на површина од 5 cm², на кое и да е место на крилата на заклучената врата, од едната или од другата страна, да не ги

деформира трајно, да не ги деформира еластично за повеќе од 15 mm и да не предизвикува нарушување на подоцнежната исправна работа на вратата и бравата;

2) цврсто вградениот прозиран материјал да е дебел најмалку 6 mm;

3) вкупната површина на контролите отвори на секоја врата на возното окно да изнесува најмалку 150 cm², а површината на поединачните контролни отвори – најмалку 100 cm²;

4) широчината на контролните отвори не смее да изнесува помалку од 60 mm ниту позеќе од 150 mm а долниот раб на контролните отвори чија широчина е поголема од 80 mm мора да биде најмалку 1 m над подот.

Член 60

Ако е лифтот во погон, или кабината не е во станицата или во зоната на отклучување, при застанувањето мора да биде спречено отворање на вратата на возното окно односно на кое и да е крило ако е вратата повеќекрилна.

Зоната на отклучување може да се простира најмногу 0,25 m над и под прагот на вратата на возното окно. Ако вратата на возното окно е автоматска и ако се задвижува заедно со вратата на кабината, зоната на отклучување може да се зголеми најмногу до 0,35 m над и под прагот на вратата на возното окно.

Член 61

Кабината на лифтот не смее да се задвижи ниту да се движи ако вратата на возното окно или кое и да е крило на повеќекрилна врата не е затворено и заклучено.

По исклучок од одредбата од став 1 на овој член, дозволена е кабината на лифтот да се движи ако вратата е отворена во зоната на отклучување при застанувањето и дополнителното дотерување на точноста на застанувањето во станицата и над нивото на станицата при возење на рампа во подрачје од најмногу 1,65 m, под надзор на придружникот на лифтот.

Височината на слободниот простор меѓу прагот на кабината и надвратникот на вратата на возното окно, без оглед на положбата на кабината при возењето на рампа мора да изнесува најмалку 2 m и мора да постои можност за нормално затворање на вратата на возното окно.

Член 62

Заклучувачот на вратата на возното окно мора да дејствува кога вратата е затворена пред кабината да се задвижи од станицата.

Елементите на заклучувачот и елементите за прицврстување на заклучувачот мораат да бидат изработени од метал или зајакнати со метал и отпорни на удирање.

Заклучувачот мора да биде заштитен од прашина.

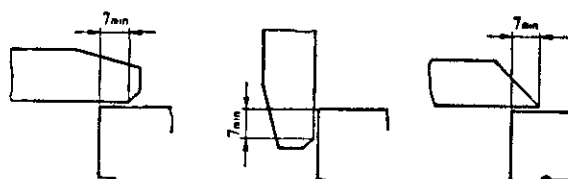
Заклучувачот на обртната врата мора да ја држи вратата заклучена дури и ако се спушти крилото на вратата.

Во височината (точката) на заклучување, заклучувачот мора, без трајни деформации, да ја издржи силата што дејствува во насоката на отворањето на вратата, и тоа најмалку 1000 N ако вратата е подвижна, а 3000 N ако вратата е обртна.

Член 63

Заклучувачот на вратата на возното окно мора да зафаќа најмалку 7 mm, (цртеж бр. 2), што се контролира со електричен сигурносен уред за контрола на забравеноста на вратата на возното окно.

Мери во mm

Цртеж бр. 2

Врската меѓу подвижниот дел на сигурносниот контакт што го прекинува сигурносното струјно коло и заклучувачот мора да биде директна, без дотерување или со дополнително дотерување. Дополнително дотерување на контактот може да врши само стручно лице што работи на одржување и испитување на лифтоот.

Контролата на елементите на заклучувачот мора да биде едноставна.

Ако контактите на заклучувачот се сместени во кукиште, одвртените завртки на капакот на кукиштето мораат да останат во дупчињата на кукиштето или капакот.

Член 64

Заклучувачот мора да дејствува и да се држи во заклучена положба со силата на сопствената тежина, со постојан магнет или со пружина. Пружините мораат да дејствуваат на притисок и да бидат водени, а при отклучувањето навоите на пружината не смеат да налегнуваат еден на друг.

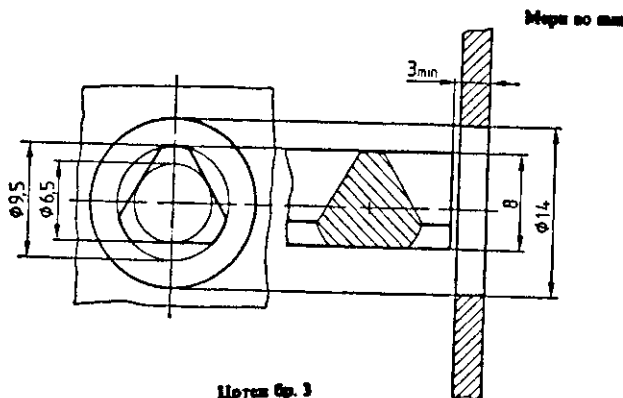
Ако заклучувачот се држи во заклучена положба со сила на постојан магнет, дејството на магнетот не смее да биде ослабено со удари или загревање.

При дефект на постојаниот магнет или пружината не смее да дојде до отклучување поради дејствување на тежината на заклучувачот.

Член 65

Ако насилно се отклучува вратата на возното окно кога кабината се движи, мора да се запре работата на лифтоот.

Сите врати на возното окно мораат да бидат изработени така што да можат да се отклучат еднаврс со специјален триаголен клуч (цртеж бр. 3):

Цртеж бр. 3

По отклучувањето со специјален триаголен клуч, заклучувачот не смее да остане во отклучена положба ако вратата на возното окно е затворена.

Ако вратата на возното окно се задвижува заедно со вратата на кабината, мора да постои уред (пружина или тег) со кој автоматски се затвора вратата на возното окно кога кабината не е во зоната на отклучување на таа врата.

Член 66

Секоја врата на возното окно мора да има електричен сигурносен уред за контрола на затвореноста на вратата.

Ако хоризонтално подвижната врата на возното окно и вратата на кабината се задвижуваат заедно, може да се користи ист уред за контрола на затвореноста и контрола на забравеноста, под услов тој уред да дејствува само кога вратата е потполно затворена.

Ако вратата на возното окно е обртна, уредот за контрола на затвореноста на вратата мора да биде сместен на страната на која се затвора вратата или на заклучувачот на вратата.

Член 67

Ако хоризонтално и вертикално подвижна врата имаат повеќе крила кои се меѓусебно непосредно механички поврзани, дозволено е да се заклучува само едно крило, под услов со заклучувањето на тоа крило да се спречува отворање на другите крила.

Електричен сигурносен уред за контрола на затвореноста на вратата може да се постави само на едно крило на вратата.

Член 68

Ако крилата на вратата на возното окно се меѓусебно посредно механички поврзани со јажиња, синцири или ремени, тие мораат да бидат изработени според условите за работа на вратата. Таа поврзаност, во поглед на сигурноста, се испитува во определени временски растојанија, според упатството на производителот.

Дозволено е да се заклучува само едно крило на вратата под услов со заклучувањето на тоа крило да се спречува отворање на другите крила. На другите крила на вратата не смеат да се наоѓаат рачки за отворање.

Положбата на затворените а незаклучени крила на вратата мора да се контролира со сигурносен електричен уред за контрола на затвореноста на незаклучените крила ако вратата има повеќе крила.

Член 69

Полуавтоматската врата на возното окно мора да има уред за забавување на затворањето, кој стапува во дејство најдоцна на растојание од 50 mm меѓу предниот раб на крилото на вратата и рамката на вратата.

Член 70

Автоматската врата на возното окно, по истекот на утврденото време мора да се затвори ако не е дадена команда за возење.

Член 71

Лифтоот мора да биде конструиран така што да не може од ниедно место пристапно на лицата да се стави во движење само со едно невообичаено дејствие ако вратата на возното окно не е затворена и заклучена.

V. КАБИНА

Член 72

Чистата височина на внатрешноста на кабината мора да изнесува најмалку 2,2 m.

Светлата височина на влезот во кабината мора да изнесува најмалку 2 m, со тоа што е дозволено намалување најмногу за 50 mm.

Член 73

Најголемите корисни површини на подот на кабината за превоз на лица, за да не дојде до преоптоварување на лифтоот, се утврдени во табела бр. 2.

Табела бр. 2

Номинална носивост kg	Најголема корисна површина на подот на кабината m ²	Најголем број лица
1	2	3
100	0,40	1
180	0,50	2
225	0,70	3
300	0,90	4
375	1,10	5
400	1,17	5
450	1,30	6
525	1,45	7
600	1,60	8
630	1,66	8
675	1,75	9
750	1,90	10
800	2,00	10
825	2,05	11
900	2,20	12
975	2,35	13
1 000	2,40	13
1 050	2,50	14

Номинална носивост kg	Најголема корисна површина на подот на кабината m ²	Најголем број лица
1	2	3
1 125	2,65	15
1 200	2,80	16
1 250	2,90	16
1 275	2,95	17
1 350	3,10	18
1 425	3,25	19
1 500	3,40	20
1 600	3,56	21
1 800	3,88	24
2 100	4,36	28
2 500	5,00	33

Ако номиналната носивост на лифтот е поголема од 2500 kg, за секои нови 100 kg товар корисната површина на кабината може да се зголеми најмногу за 0,16 m².

За меѓувредности на номиналната носивост најголемата корисна површина се пресметува со линеарна интерполација.

Пресметување на најголемиот број лица се врши според изразот:

$$\text{најголем број лица} = \frac{\text{номинална носивост}}{75}, \text{ а резултатот се заокружува на првиот помал цел број.}$$

Ако номиналната носивост на лифтот е поголема за повеќе од 15% од вредноста во табелата, најголемиот дозволен број на лица мора да одговара на корисната површина на кабината.

Член 74

За лифтови за превоз на мебел со придружник, со најголема номинална брзина 1 m/s, номиналната носивост мора да се пресмета со најмалку 220,0 kg/m² корисна површина на подот на кабината.

За болнички лифтови со кревет и придружник, независно од номиналната брзина, номиналната носивост мора да се пресмета со најмалку 300 kg/m² корисна површина на подот на кабината.

За лифтови за превоз на товар со придружник чијашто номинална носивост е најмногу 1000 kg и кои првенствено се наменети за стоки во парчиња што се натоваруваат и растоваруваат рачно или со помош на рачна количка, номиналната носивост мора да се пресмета со најмалку 150,0 kg/m² корисна површина на подот на кабината.

За лифтови за превоз на товар со придружник, со номинална носивост преку 1000 kg во кои влегува вилушкар, корисниот товар мора да се пресмета со најмалку 250,0 kg/m² корисна површина на подот на кабината.

За лифтови за превоз на моторни возила со придружник, корисниот товар мора да се пресмета со најмалку 200,0 kg/m² корисна површина на подот на кабината.

За лифтови со барабан или синцирник со придружник корисниот товар мора да се пресмета со најмалку 200,0 kg/m² корисна површина на подот на кабината.

Лифтовите од ст. 1 до 6 на овој член мораат да се користат само со придружник.

Вратата на возното окно и системот за управување со лифтовите од ст. 1 до 6 на овој член мораат да бидат изведени така што лифтот да се користи само со помош на посебен клуч.

Член 75

Во објект чијашто највисока станица се наоѓа на височина поголема од 30 m, сметајќи од нивото на теренот, мора да постои најмалку еден лифт со кабина со зголемени димензии. Подот на кабината на тој лифт мора да биде широк најмалку 1 m, а долг 2,1 m. Отворот на влезот во кабината мора да биде широк најмалку 0,8 m. Подот на кабината на овој лифт се пресметува со оптоварување од најмалку 500,0 kg/m².

Номиналната носивост на лифтот од став 1 на овој член мора да биде сразмерна на површината на подот на кабината, според одредбите на член 73 од овој правилник.

Номиналната носивост на тој лифт може да се намали најмногу до 400 kg под услов:

1) во кабината да е вграден уред за контрола на преоптоварувањето, со кој се исклучува командата и се даваат звучни и светлосни сигнали за преоптоварувањето;

2) уредот за принудно запирање на кабината да е димензиониран за носивост сразмерна на површината на подот на кабината;

3) влечната способност на погонската јажица при статичко оптоварување да е димензионирана така што при оптоварување сразмерно на површината на подот на кабината да не доаѓа до лизгање на јажицата.

Член 76

Болничките лифтови со кревет и лифтовите за превоз на товар со придружник, со површина на подот на кабината до 3,5 m², што се употребуваат само повремено за превоз на болни или товар, кај кои еден дел од кабината, најмногу половина, служи за превоз на лица, можат да се преградат со врата. Номиналната носивост на лифтот се определува само според непреградениот дел на кабината, но не помалку од 400 kg. Ако се отвори преградната врата, лифтот мора да застане, а нов позив може да се даде само од кабината со дејство на преклопник со клуч. Ако командата на лифтот е собирна, кога ќе се отвори преградната врата, лифтот мора да застане, а надворешните позиви не се поништуваат.

Член 77

Кабината и противтегот на лифтот мораат да имаат најмалку по четири уреди за водење на кабината со лизгање или тркалање.

Уредите за водење на кабината мораат да бидат изработени и поставени така што да не се одвојат од водилката и ако се оштетат.

Член 78

При пресметката на носечките елементи на лифтот мораат да се земат предвид најголемите оптоварувања што настануваат од товарот и натоварните уреди при натовар или растовар на товарот.

Член 79

Кабината на лифтот мора да биде оградена со полни сидови, со под и таван.

На кабината на лифтот се дозволени отвори за влегување на лица или за натовар на товар, отвор за нужен излез, со врата или со капак, и отвори за проветрување.

Член 80

Сидовите, подот и таванот на кабината, рамката на кабината и уредот за водење, мораат како целина да имаат доволна механичка цврстина да ги издржат ударите и оптоварувањата на кои кабината е изложена за време на работата на лифтот, кога дејствуваат фаќачките уреди и кога кабината наседнува на одбојниците.

Сидовите на кабината мораат да бидат изработени така што без трајна деформација да издржат сила од 300 N која дејствува вертикално на која и да било точка на сидот, под услов рамномерно да оптоварува кружна или квадратна површина од 5 cm².

При дејствување на силата од став 2 на овој член уклонот не смее да изнесува повеќе од 15 mm.

Сидовите, подот и таванот на кабината не смеат да бидат изработени од лесно запалив материјал кој создава голема количина дим и гасови опасни по животот.

Подот на кабината на лифтот мора да се пресмета со оптоварување од најмалку 500 kg/m².

Член 81

Електричниот сигурносен уред со кој се исклучува надворешната команда на лифтот мора да стапи во дејство кога подот на кабината ќе се оптовари најмногу 15 kg, со тоа што тоа не се однесува на лифтовите со собирна команда.

Деловите на подот на кабината кои налегнуваат на пружини или на еластични подлоги и служат електричниот сигурносен уред за исклучување на надворешната команда да стапи во дејство, мораат да лежат на влезната

страна на кабината, да имаат иста ширина како кабината и да бидат долги најмалку 0,6 m, мерено од предниот раб на прагот.

Надворешната команда може да се исклучи со посебна бистабилна склопка само на лифтовите со придружник.

Член 82

Ако на лифтовите за превоз на лица во згради кои не се наменети за домување се застаклени возните окна, можат да се застаклат и видовите на кабината.

Член 83

За застаклување на ѕидовите на кабината мора да се користи прозирно и калено стакло. Ако широчината на стаклото изнесува најмногу 0,7 m, дебелината на стаклото мора да изнесува најмалку 11 mm, ако широчината на стаклото изнесува најмногу 0,5 m, дебелината на стаклото мора да изнесува најмалку 9 mm, а ако широчината на стаклото изнесува 0,25 m, дебелината на стаклото мора да изнесува најмалку 7 mm.

Долниот раб на стаклото мора да биде поставен на најмалку 0,3 m над подот на кабината.

Член 84

Застаклување на ѕидот на кабината пред патеката на противтегот не е дозволено.

Член 85

На прагот на кабината мора да се наоѓа заштитен лим во ширина еднаква најмалку на светлата ширина на вратата на возното окно. Вертикалниот дел на заштитниот лим на прагот мора да биде на долниот крај закосен под агол од најмалку 60° во однос на хоризонталата, а закосувањето мора да изнесува најмалку 50 mm мерено хоризонтално.

Вкупната височина на заштитниот лим на прагот мора да изнесува најмалку 0,75 m.

Член 86

Вертикалниот дел на заштитниот лим на прагот на лифот за возење на рампа мора да се простира најмалку 0,10 m под прагот на вратата на возното окно кога кабината се наоѓа во највисока положба.

Член 87

На секој влез во кабината мора да се наоѓа праг кој мора да ги издржи сите оптоварувања при натовар и растовар на товар.

Ако се во прашање лифтови за превоз на товар со придружник, предниот раб на подот на кабината на влезот во кабината мора да се пресмета за оптоварување во една точка чија големина изнесува 30% од тежината на товарот кој е поставен на средината на работ на подот.

За лифтовите во чија кабина влегува виљушкар со товар при натовар или растовар предниот раб на подот на кабината на влезот во кабината мора да се пресмета за оптоварување од 40% во обете точки поставени лево и десно на 0,4 m од средината на предниот раб на подот.

Ако се во прашање лифтови за превоз на моторни возила пресметката на оптоварувањето го опфаќа оптоварувањето поставено на предниот раб на подот на кабината според став 3 од овој член, но со оптоварување на растојание од 0,6 m наместо 0,4 m.

Член 88

На влезовите во кабината на лифотот мора да има врата.

Еден или два влезе во кабината на лифт, за превоз на товар со придружник можат да бидат без врата ако се исполнети следните услови:

1) лифотот да се користи само со придружник;
2) номиналната брзина на лифотот да е помала од 0,63 m/s;

3) најкраткото растојание меѓу работ на прагот на влезот и отворот на бочната страна на кабината да е поголемо од 0,8 m или најкраткото растојание меѓу работ на прагот на влезот и отворот на кабината на спротивната страна да е поголемо од 1,5 m;

4) дозволењот број лица за превоз да е ограничен според табелата 2, при што за пресметување на корисната површина на подот на кабината не се зема предвид 0,1 m, мерено од работ на прагот на кабината;

5) кутијата за управување во кабината да е оддалечена најмалку 0,4 m од влезот во кабината.

Член 89

Вратата на кабината мора да има полни крила.

Ако се во прашање лифтови за превоз на товар со придружник дозволено е вградување на решетката вертикална подвижна врата, под услов отворот на решетката хоризонтално да изнесува најмногу 10 mm, а вертикално најмногу 60 mm.

Член 90

Со вратата на кабината мора да се затвора целиот влез во кабината.

Ако се во прашање лифтови за превоз на товар со придружник и ако височината на влезот во кабината изнесува повеќе од 2,5 m, дозволено е височината на затворената врата на кабината да изнесува најмалку 2 m, под услов вратата да е вертикално подвижна и номиналната брзина на лифотот да не е поголема од 0,63 m/s.

Член 91

Ако вратата на кабината е затворена, зазорите меѓу крилата на вратата, крилата и рамката на вратата и крилата и прагот не смеат да бидат поголеми од 10 mm. Вдлабнатините, ако постојат, мораат да се земат предвид при мерењето на зазорот.

Член 92

Ако вратата на кабината е обртна мора да постојат граници со кои се ограничува аголот на отворањето на крилата на вратата.

Член 93

Контролни отвори на вратата на кабината се задолжителни ако такви отвори постојат на вратата на возното окно. За затворање на тие отвори мора да се употреби прозирно и калено стакло дебело најмалку 7 mm или друг прозирен материјал.

Најмалку еден од контролните отвори на вратата на кабината мора да се совпаѓа со контролниот отвор на вратата на возното окно кога кабината стои во станицата.

Ако вратата на кабината е автоматска контролни отвори не се задолжителни.

Член 94

Вратата на кабината во затворена положба мора да има таква механичка цврстина и крутост така што хоризонтална сила од 300 N, која дејствува нормално на површината на вратата од внатрешната страна на кабината, а е распоредена на површината од 5 cm², на кое и да е место на крилата на вратата, да не ја деформира трајно, да не ја деформира еластично за повеќе од 15 mm и да не предизвикува растројство на исправна работа на вратата.

Член 95

Вратата и рамката на вратата мораат да бидат изработени така што лицата да не можат да се повредат при затворање или отворање на вратата.

На внатрешната страна на крилата на машински задвижувана врата не смеат да се наоѓа вдлабнатини или издадености поголеми од 3 mm. Тие издадености или вдлабнатини мораат да бидат заоблени во обете насоки на движењето на крилата на вратата.

Член 96

Ако само вратата на кабината е автоматска, таа не смее автоматски да се затвори кога вратата на возното окно е отворена.

Член 97

За хоризонтално подвижна автоматска врата на кабината мораат да бидат исполнети следните услови:

1) предниот раб на вратата мора да биде мазен и заоблен;

2) силата што е потребна за да се спречи затворање на вратата не смее да биде поголема од 150 N, освен во првата третина на патеката на затворањето на вратата;

3) кинетичката енергија на крилата на вратата на кабината и на механичките делови што цврсто се поврзани со крилата на вратата, пресметана или мерена при средна брзина на затворањето, не смее да биде поголема од 10 J.

Ако лицето при влегувањето или излегувањето од кабината спречи затворање на вратата, со заштитниот уред вратата мора автоматски да се отвори. Заштитниот уред мора да се исклучи за време на последните 50 mm од патеката на секое крило на вратата.

Ако заштитниот уред за спречување затворање на вратата, по истекот на регулираното време се исклучи, кинетичката енергија на подвижните делови на вратата не смее да биде поголема од 4 J;

4) ако кинетичката енергија, пресметана според точка 3 од овој член, е поголема од 10 J, средната брзина на затворањето на крилата на вратата мора да биде помала од 0,3 m/s, а вратата мора да се затвора под постојана контрола на лицето (на пример, со непрекинато притискање врз копчето).

Член 98

Вертикално подвижна врата на кабината е дозволена само за лифтови за превоз на товар со придружник.

Машинско затворање на вертикално подвижна врата е дозволено ако со работата на вратата непрекинато управува придружникот на лифтот и ако средната брзина на затворањето на крилата на вратата изнесува најмногу 0,3 m/s.

Член 99

Во кабината без врата мора да се наоѓа фотоелектричен или сличен уред со кој се спречува кабината да тргне, односно со кој кабината се запира ако е во движење.

Светлосната пречка мора да се наоѓа на 0,7 m над подот на кабината на рамката на влезот во кабината.

Кабината повторно се задвижува со давање команда за возење од кабината.

Подот на кабината на лифтовите без врата на кабината за превоз на товар со количка со придружник мора да има наклон од 1:100, од влезот спрема внатрешноста на кабината.

Член 100

На вратата на кабината мора да се наоѓа електричен сигурносен уред за контрола на затвореноста на вратата на кабината со кој се спречува движење на кабината ако вратата или кое и да е крило на повеќекрилна врата не е затворено.

По исклучок од одредбата на став 1 од овој член дозволено е кабината да се движи ако вратата е отворена:

1) ако електричниот уред со кој се исклучува надворешната команда на лифтот преку подот на кабината не го оптоварилице лица или товар;

2) во зоната на отклучување при застанување и дополнително регулирање на точноста на застанувањето во станицата;

3) над нивото на станицата при возење на рампа во подрачје од најмногу 1,65 m, под надзор на придружникот на лифтот.

Член 101

Ако хоризонтално или вертикално подвижна врата на кабината е составена од повеќе крила кои меѓусебно непосредно механички се поврзани, може само на едно крило да се вгради електричен сигурносен уред за контрола на затворањето.

Уредот од став 1 од овој член мора да се вгради на водечкото крило на телескоп-вратата, односно на погонскиот уред на вратата, под услов крилото на вратата и погонскиот уред непосредно да се поврзани.

Ако на повеќекрилна врата на кабината се наоѓа заклучувач, дозволено е механички да се заклучи само едно крило на вратата под услов со заклучувањето на тоа крило да се спречува отворање на другите меѓусебно непосредно поврзани крила.

Член 102

Ако крилата на вратата на кабината се меѓусебно механички поврзани со јажиња, ремени, синџири и слично, тие мораат да бидат изработени според условите за работа на вратата. Сигурноста и исправноста на механичката врска мора да се контролира според упатството на производителот.

Се дозволува електричниот сигурносен уред за контрола на затвореноста на вратата да биде вграден на крилото на вратата кое не е погонско, под услов другото крило да е непосредно механички поврзано со погонскиот уред на вратата.

Член 103

Ако кабината застане во близина на вратата на возното окно и ако е исклучен погонот на вратата, мора да се овозможи вратата на кабината да се отвори низ отворот на вратата на возното окно, односно вратата на кабината и вратата на возното окно да се отворат од кабината, ако тие врати имаат заеднички погон.

Отворање на вратата на кабината според одредбата на став 1 од овој член мора да се овозможи во зоната на отклучувањето. Силата потребна за отворањето на оваа врата не смее да биде поголема од 300 N.

Силата потребна за отворање на вратата на кабината, ако кабината е во погон за номинални брзини на лифтот поголеми од 1 m/s, мора да биде поголема од 50 N, освен во зоната на застанување на кабината.

Член 104

За да се заклучува вратата на кабината мораат да се исполнат следните услови:

1) ако слободниот простор меѓу затворената врата на кабината и наспрамниот ѕид е поголем од 150 mm, вратата на кабината мора автоматски да се заклучи пред кабината да ја напушти зоната на станицата. Заклучувачот мора да се доведе во зафатна положба со помош на силата на пружината или силата на тежината. Ако механизмот на заклучувачот е во зафатна положба, вратата од кабината може да се отвори најмногу 50 mm;

2) ако кабината ја напушти зоната на станицата со незаклучена врата, и тоа најдоцна кога кабината ќе се оддалечи за 0,4 m од станицата, вратата на кабината принудно се заклучува или сигурносното коло на управување со лифтот принудно се прекинува со помош на контролниот контакт и лифтот се запира.

Член 105

Лицата од кабината се спасуваат однадвор, по правило, со помош на уредот за повратно возење.

Член 106

Ако се во прашање болнички лифтови и лифтови за превоз на лица со носивост поголема од 8 лица и ако разликата на нивото меѓу две соседни станици е поголема од 3,5 m и ако останува помалку од 0,5 m слободна височина на отворот на кабината пред отворот на возното окно кога кабината целосно ќе ги збие одбојниците и ќе мирува врз нив, на покривот на кабината мора да се наоѓа отвор за нужен излез.

Отворите за нужен излез на покривот на кабината се отвораат со заклучување на капакот.

Мерите на отворите за нужен излез на покривот на кабината мораат да изнесуваат најмалку 0,35 m × 0,50 m.

Член 107

Ако на покривот на кабината не се наоѓа отвор за нужен излез, покривот мора да биде изработен од материјал кој може да се просече. На надворешната страна од покривот мора да има означено место за најпогодно просечување.

Член 108

Врата за нужен излез од кабината може да се вгради ако во возното окно има најмалку два лифта, а хоризонталното растојание на два соседни прага на вратата за нужен излез не е поголема од 0,3 m.

Височината на светлиот отвор на вратата за нужен излез мора да изнесува најмалку 1,8 m, а широчината - најмалку 0,35 m.

Член 109

Вратата за нужен излез од кабината мора да се отвора еднакво без клуч, а од кабината - само со помош на специјален клуч (цртеж бр. 3).

Крилата на вратата од став 1 на овој член не смеат да се отвораат во просторот на возното окно.

Вратата не смее да се постави на страната на патеката на противтегот, ниту на страната на некоја цврста преграда која би го спречувала спасувањето на лица од кабината.

Член 110

Капакот на отворот за нужен излез мора да се отвора од внатрешноста на кабината со специјален клуч (цртеж бр. 3), а еднакво - без употреба на клуч.

Капакот не смее да се отвора во внатрешноста на кабината. Во отворена положба капакот не смее да ги преминува рабовите на покривот на кабината.

Член 111

Капакот односно вратата за нужен излез од кабината мора да биде заклучена во затворена положба.

Заклученоста на капакот односно на вратата се контролира со електричен сигурносен уред за контрола на заклученоста на вратата и капакот на отворот за нужен излез на кабината, со кој се спречува погон на лифтоот ако капакот односно вратата не е исправно затворена и заклучена.

Член 112

Покривот на кабината, покрај барањата за механичка цврстина на видовите на кабината, мора да ги исполнува и следните услови:

- 1) покривот со површина до 1,3 m², на секое место да издржи најмалку две лица или товар од 200 kg, а ако површината е поголема од 1,3 m², да издржи најмалку три лица или товар од 300 kg, без трајни деформации;
- 2) да постои слободна рамна површина од најмалку 0,12 m², долга или широка најмалку 0,25 m.

Член 113

На страната на патеката на противтегот, како и на другите страни каде што растојанието од работ на покривот на кабината до ѕидот на возното окно е поголемо од 0,3 m, мора да се прошири покривот на кабината (освен на страната на противтегот) или да се постави заштитна ограда висока најмалку 0,8 m.

Ако заштитната ограда на покривот на кабината се соборува, мора да постои електрична сигурносна склопка со која се спречува кабината да дојде до крајната горна станица, ако оградата е подигната. Движење на кабината со сервисно возење е можно само ако заштитната ограда е подигната, односно со нормално возење - ако заштитната ограда е спуштена.

Ако кабината е во застаклено возно окно или во возно окно кое не е затворено по целата височината, на сите страни на покривот на кабината, освен на страната на влезот во кабината, мора да се постави полна заштитна ограда висока 0,1 m за алатот од покривот на кабината да не паѓа во возното окно.

Член 114

Ако светлиот отвор на вратата на возното окно е повисок од кабината, над надвратникот на влезот во кабината по целата широчина на светлиот отвор на вратата на возното окно мора да се постави вертикален заштитен лим до височина на надвратникот на вратата на возното окно.

Член 115

Деловите за управување и запирање на лифтоот во кабината на лифтоот мораат да бидат поставени најниско на 0,9 m, а највисоко 1,7 m над подот од кабината и во близина на влезот.

Лифтовите кои овозможуваат пристап на инвалидска количка мораат да имаат елементи за управување во кабината на лифтоот и на станиците на височина од најмалку 0,9 m, до најмногу 1,2 m над подот, а деловите за управување од кабината можат да се постават и хоризонтално.

Член 116

На покривот на кабината или на горниот носач на рамката на кабината мора да се наоѓа уред за сервисно управување, прекинувач за запирање на лифтоот и двоуполна приклучница со заштитен контакт. Уредот за сервисно управување и прекинувачот за запирање на лифтоот мораат да бидат пристапни, а нивното растојание од предниот раб на покривот на кабината не смее да биде поголемо од 1 m.

Член 117

Површината на отворите за проветрување на кабината со полна врата во горниот и долниот дел на кабината мора да изнесува најмалку 1% од корисната површина на подот на кабината.

За пресметка на површината на отворите за проветрување зазорите на вратата на кабината можат да се сметаат до 50% од нивната вкупна вредност.

Отворите за проветрување мораат да бидат изработени така што од внатрешноста на кабината низ нив да не може да се повлече тркалезен стап со пречник од 10 mm.

Ако кабината нема врата, просторот меѓу ѕидот на возното окно и подот на кабината, како и меѓу ѕидот на возното окно и покривот на кабината, мора да се засмета во површината на отворите за проветрување.

Кабините на лифтовите за превоз на лица со носивост од 10 лица и повеќе, на болничките лифтови и на лифтовите за превоз на моторни возила, освен отворите за проветрување, мораат да се проветруваат и со уреди за проветрување.

Член 118

Кабината на лифтоот мора да има електрично осветление, а заштитните кугли од стакло се монтираат така што да не можат да паднат.

Осветленоста на подот на кабината и на кутијата за управување во кабината мора да изнесува најмалку 50 lx. За осветлување на кабината служат најмалку две сијалици, врзани паралелно.

Ако кабината е подолга или поширока од 3 m, мораат да постојат најмалку две сијалични места со по две сијалици врзани паралелно.

Кабината на болнички лифт мора да има индиректно осветление со флуоресцентни цевки со јачина од 200 lx.

Член 119

Ако се прекине нормалното напојување на светлосниот извор, во кабината мора да постои помошен извор на електрична енергија за нужно осветлување со постојано полнење, кој се вклучува автоматски веднаш по снемивањето на постојаниот напон.

Помошниот извор на електрична енергија од став 1 на овој член мора да биде димензиониран така што најмалку еден час да напојува светлосен извор со можност од најмалку 1 W. Ако тој извор на електрична енергија се употребува и за напојување на уредот за тревога, неговата можност мора да биде проектирана спрема потребите на потрошувачите.

VI. ПРОТИВТЕГ

Член 120

Противтегот на лифтоот се изработува во едно парче или се состои од повеќе меѓусебно цврсто споени делови, или е во форма на лимен сандак наполнет со материјал за полнење. Деловите на противтегот мораат да бидат изработени така што да не испаѓаат, да не се кршат и да не се трошат.

Ако противтегот се состои од повеќе делови, мора да се постави рамка која цврсто ги држи деловите на противтегот за да не се поместат или испаднат.

Наместо рамка за зацврстување на деловите на противтегот можат да се користат најмалку две челични прачки, со тоа што деловите на противтегот мораат да бидат

од метал, а номиналната брзина на лифтот не смее да биде поголема од 1 m/s.

Член 121

Ако противтегот се движи преку челични јажиња, преку челични жици или по крути водилки, слободниот простор меѓу противтегот и видот на возното окно, измерен на најтесното место, не смее да биде помал од 50 mm.

Ако противтегот се движи преку челични јажиња, челични жици или по крути водилки, слободниот простор меѓу подвижните делови на лифтот, измерен на најтесното место, не смее да биде помал од 70 mm.

Член 122

На лифтовите со барабан забранета е употреба на противтег.

VII. НОСЕЧКИ СРЕДСТВА И УРЕДИ ЗА ИЗЕДНАЧУВАЊЕ НА ОПТОВАРУВАЊЕТО

Член 123

Кабината и противтегот мораат да бидат обесени за челични носечки јажиња или синцири со паралелни членови (Галов синцир или синцир со валјаци).

Член 124

За носечките јажиња мораат да бидат исполнети следните услови:

1) номиналниот пречник мора да изнесува најмалку 8 mm;

2) номиналната затезна цврстина на жицата мора да изнесува;

а) 1570 МПа или 1770 МПа за јажиња со иста затезна цврстина на жицата;

б) 1370 МПа за надворешните жици и 1770 МПа за внатрешните жици на јажиња со две номинални затезни цврстини на жиците.

Составот, истегањето, овалноста и свитливоста мораат да ги исполнуваат условите пропишани со југословенските стандарди за челични јажиња и испитувањето мора да се врши според тие прописи.

Член 125

Кабината и противтегот мораат да бидат обесени најмалку за две независни носечки јажиња или синцири.

Носечките јажиња или синцири мораат да бидат рамномерно оптоварени без оглед на нивниот број.

Носечките јажиња не смеат да се спојуваат или поправаат со вpletување.

Ако е потребно да се замени едно јаже или повеќе јажиња во групата, мораат да се заменат сите јажиња во таа група.

Член 126

Односот меѓу номиналниот пречник на погонската јажица, помошните јажици и барабанот спрема номиналниот пречник на носечкото јаже мора да изнесува најмалку 40, без оглед на бројот на жиците во јажето.

Член 127

Коефициентот на сигурноста на носечките јажиња мора да изнесува најмалку:

1) 12 - за лифтови со погонска јажица со три носечки јажиња или со повеќе носечки јажиња;

2) 16 - за лифтови со погонска јажица со две носечки јажиња;

3) 12 - за лифтови со барабан.

Член 128

Носивоста на елементите за прицврстување на носечкото јаже мора да изнесува најмалку 80% од носивоста на носечкото јаже.

Член 129

Краевите на носечките јажиња мораат да бидат прицврстени за кабината, противтегот и уредот за обесување со залевање во конусна чаура, со помош на плската конусна чаура или со друг систем со иста сигурност.

Член 130

Конусните чаури и плската конусна чаура се изработуваат и се користат за врзување на краевите на носечките челични јажиња на начинот утврден во прописите за југословенските стандарди за конусни чаури и плската конусна чаура.

Член 131

Ако се во прашање лифтови со барабан, носечките јажиња се прицврстуваат со помош на клин, со помош на најмалку две стегалки или со друг систем со иста сигурност.

Член 132

Коефициентот на сигурноста на носечките синцири не смее да биде помал од 10.

Член 133

Краевите на секој носечки синцир мораат да бидат прицврстени за кабината, противтегот и уредот за обесување со држачи чијашто носивост мора да изнесува најмалку 80% од носивоста на синцирот.

Член 134

Ако се во прашање лифтови со погонска јажица, кога противтегот мирува на наполно збиени одбојници, влечната способност на погонската јажица мора да биде таква да спречи подигање на кабината со вртење на погонската јажица.

Влечната способност се пресметува според прописите за југословенските стандарди за лифтови.

Специфичниот притисок меѓу носечките јажиња и жлебот на влечната јажица мора да ги исполнува условите предвидени со прописите за југословенските стандарди за лифтови.

Член 135

Барабан и синцирник не се дозволени како уреди за влеча на лифтови за превоз на лица, освен за товарни лифтофи со придружник (лифтови од IV вид).

Жлебовите на барабанот за јажиња мораат да бидат заоблени, мазни и режани во форма на спирала. Радиусот на жлебот за јажето мора да изнесува 0,54 d.

Ако кабината се наоѓа врз наполно збиени одбојници на барабанот мора да остане најмалку една и пол намотка на носечкото јаже.

Јажето се намотува на барабанот само во еден слој. Отстапувањето на оската на носечкото јаже од оската на жлебот на барабанот не смее да биде поголемо од 4°.

Член 136

За да биде оптоварувањето на носечките јажиња или синцири рамномерно, мора да постои, барем на едната страна на бесењето, уред за изедначување на оптоварувањето.

Ако за изедначување на оптоварувањето се употребуваат пружини, тие мораат да бидат оптоварени на притисок.

Носечкиот синцир кој оди преку синцирникот мора да има на обата краја уред за изедначување на оптоварувањето.

Помошните синцирници на иста оска мораат да се вртат независно.

Член 137

Ако едно носечко јаже или синцир се олабави или се прекине, погонот на лифтот мора да се запре со електрична сигурносна склопка за контрола на лабавото носечко јаже или синцир.

Со уредот за изедначување на должината на јажето или синцирот се спречува по регулирањето јажињата или синцирите сами да се олабават.

Член 138

Ако кај лифтовите со номинална брзина поголема од 2,5 m/s се изедначува масата на носечките средства, мора-

ат да се вградат компензациони јажиња со затезна јажница со чија сила на тежата се затегаат јажињата.

Затегањето на компензационото јаже се контролира со електрична сигурносна склопка за контрола на затегањето на компензационите јажиња.

Односот меѓу номиналниот пречник на затезната јажница и номиналниот пречник на компензационото јаже мора да биде најмалку 30.

Член 139

Компензационите јажиња, што мора да ги има најмалку две, мораат да бидат зацврстени за долниот дел на рамката на кабината и за противтегот. За компензационите јажиња мора да се постави јажница во дното на возното окно.

Член 140

Ако се во прашање лифтови со номинална брзина поголема од 3,5 m/s мора да се примени додатен уред со кој се спречува потскокнување на затезниот уред на компензационото јаже.

Со дејство на уредот од став 1 на овој член погонот на лифтот мора да се запре со електрична сигурносна склопка за контрола на потскокнувањето на затезниот уред за компензација.

Член 141

Со уредите за заштита на синцирникот мораат да се спречат повреди на лица, искокнувањето на синцирот поради олабавување и продирање на туѓи тела меѓу синцирот и заштите. Тие уреди не смеат да ја смеќаваат контролата на синцирникот.

VIII. ФАКАЧКИ УРЕД

Член 142

Кабината на лифтот мора да има најмалку еден фаќачки уред. Фаќачкиот уред мора да дејствува само во возењето надолу и кабината со номинално оптоварување мора да ја запре со дејството на граничникот на брзината и да ја држи на водилките дури и при слободно паѓање.

Ако фаќачкиот уред се наоѓа на противтегот, тој мора да дејствува само при движење на противтегот надолу и мора противтегот да го запре со дејството на граничникот на брзината и да го држи на водилките дури и при слободно паѓање.

Забрането е фаќачкиот уред да се става во дејство со помош на електрични, хидраулични и пневматски уреди.

Член 143

Ако номиналната брзина на лифтот е поголема од 1 m/s, мора да се вгради фаќачки уред за постепено кочење.

Ако номиналната брзина на лифтот е помала или еднаква на 1 m/s, на кабината може да се вгради фаќачки уред за моментално кочење со придушување.

Ако номиналната брзина на лифтот е помала или еднаква на 0,63 m/s, на кабината може да се вгради фаќачки уред за моментално кочење.

Ако кабината на лифтот има повеќе од еден фаќачки уред, мораат да се вградат фаќачки уреди за постепено кочење.

Ако номиналната брзина на лифтот е помала или еднаква на 1 m/s, на противтегот може да се вгради фаќачки уред за моментално кочење.

Член 144

Ако се во прашање лифтови со брзина до 1 m/s фаќачкиот уред на противтегот може да стапи во дејство со кинење на уредот за бесење или со помош на сигурносно јаже.

Член 145

За фаќачките уреди за постепено кочење, средното забавување од слободно паѓање, со номинален товар во кабината, мора да изнесува меѓу 0,2 g и 1g ($g = 9,81 \text{ m/s}^2$).

Член 146

Фаќачкиот уред на кабината (или на противтегот) се отпушта само со движење на кабината (или на противтегот) нагоре.

По дејство на фаќачкиот уред, само стручно лице кое работи врз одржувањето може да го пушти лифтот во погон.

По отпуштањето фаќачкиот уред мора да работи исправно.

Член 147

Клештата на фаќачкиот уред и нејзиното куќиште не смеат да се користат како лизгачи за водење на кабината (противтегот).

Член 148

Ако е во прашање фаќачки уред за моментално кочење со придушување, придушувачот мора да биде изработен како систем кој претвора или акумулира енергија со повратно придушување и мора да одговара на барањата за одбојниците на кабината и противтегот.

Член 149

Фаќачкиот уред, по правило, се наоѓа на долниот дел на кабината, а ако се наоѓа на противтегот, тој, по правило, е на долниот дел на противтегот.

Член 150

По дејство на фаќачкиот уред, ако оптоварувањето е рамномерно распоредено во кабината, наклонот на подот на кабината не смее да биде поголем од 5% во однос на нормалната положба на подот на кабината.

Член 151

Носечките делови на фаќачкиот уред на кабината на лифтот или на противтегот се пресметуваат со примена на коефициент на сигурноста најмалку 5 во однос на границицата на еластичноста на употребениот материјал.

На секој фаќачки уред мора да се наоѓа електрична сигурносна склопка за контрола на дејството на фаќачкиот уред со која се запира погонот на лифтот најдоцна при стапувањето во дејство на фаќачкиот уред.

Член 152

Патеката што кабината со фаќачки уред за постепено кочење ќе ја помине надолу не смее да биде подолга од 1 m во однос на прицврстеното јаже на граничникот на брзината за фаќачкиот уред да се доведе од нормална слободна положба во положбата кога започнува притисок врз водилките.

IX. ГРАНИЧНИК НА БРЗИНАТА

Член 153

Фаќачкиот уред на кабината не смее да стапи во дејство со помош на граничникот на брзината пред да се постигне брзина од 115% од номиналната брзина.

Брзината при која стапува во дејство фаќачкиот уред мора да биде помала од:

1) 0,80 m/s - за фаќачки уреди за моментално кочење со клинови;

2) 1,00 m/s - за фаќачки уреди за моментално кочење со валјаци;

3) 1,50 m/s - за фаќачки уреди за моментално кочење со придушување и за фаќачки уреди за постепено кочење за номинални брзини на лифтот до 1,00 m/s;

4) $1,25 v + \frac{0,25}{v}$ - за сите други видови фаќачки уреди, со тоа што v-номиналната брзина се изразува во m/s.

Со дејствување врз граничникот на брзината мора да се стави во дејство фаќачкиот уред и при брзини помали од наведените во став 2 на овој член.

Член 154

Ако се во прашање лифтови со голема носивост и мала брзина, граничните на брзината мораат да се кон-

струираат така што нивната брзина на стапување во дејство да биде што е можно поблиску до вредностите утврдени во член 153 од овој правилник.

Член 155

Брзината при која стапува во дејство граничникот на брзината на фаќачкиот уред на противтегот мора да биде поголема од брзината при која стапува во дејство граничникот на брзината на фаќачкиот уред на кабината, но најмногу до 10%.

Член 156

Силата со која при стапувањето во дејство граничникот на брзината дејствува врз фаќачкиот уред мора да биде најмалку еднаква на двократната сила потребна за стапување во дејство на фаќачкиот уред, но не помала од 300 N.

Член 157

Насоката на вртењето на граничникот на брзината при која стапува во дејство фаќачкиот уред мора да биде видно обележена на граничникот.

Член 158

Граничникот на брзината мора да се задвижува со челично јаже со номинален пречник од најмалку 6 mm.

Коефициентот на сигурноста на јажето на граничникот на брзината, земајќи ја предвид номиналната затезна цврстина и силите што се јавуваат во јажето, мора да изнесува најмалку 8.

Односот меѓу пречникот на јажницата на граничникот на брзината и номиналниот пречник на јажето мора да изнесува најмалку 30.

Член 159

Јажето на граничникот на брзината мора да биде затегнато со затезен уред чијашто јажница или тег мораат да бидат водени.

Односот меѓу пречникот на јажницата на затезниот уред и номиналниот пречник на јажето на граничникот на брзината мора да биде најмалку 30.

Член 160

Со стапувањето во дејство на фаќачкиот уред, ни јажето на граничникот на брзината, како ни неговата врска, не смеат да се прекинат дури и кога патот на кочењето е поголем од нормалниот.

Јажето мора да биде врзано така што да може лесно да се одврзе од фаќачкиот уред.

Член 161

Граничникот на брзината мора да биде пристапен заради одржување и преглед за време на работата на лифтоот.

Член 162

Со граничникот на брзината или со друг уред мора, преку електричен сигурносен уред, да се исклучи погонот на лифтоот пред брзината на кабината во насока нагоре или надолу да ја достигне брзината на стапувањето во дејство на граничникот на брзината.

Ако номиналната брзина на лифтоот не е поголема од 1 m/s, електричниот сигурносен уред од став 1 на овој член мора да ги исполни следните услови:

1) да дејствува најдоцна при стапувањето во дејство на граничникот на брзината, ако моторот до вклучувањето на механичката кочница е напојуван директно од мрежата;

2) да дејствува дури кога брзината на кабината ќе достигне вредност од 115% од номиналната брзина, на лифтовите што се напојуваат со променлив напон или имаат континуална промена на брзината.

Член 163

Ако граничникот на брзината по отпуштањето на фаќачкиот уред не се врати автоматски во својата работна положба, со електричната сигурносна склопка за контрола

на враќањето на граничникот на брзината во работна положба мора да се спречи задвижување на лифтоот сè додека граничникот на брзината е закочен.

Повторно пуштање на лифтоот во погон мора да изврши само стручно лице кое работи врз одржувањето на лифтоот.

Член 164

Ако јажето на граничникот на брзината се олабави или се прекине, со електричниот сигурносен уред за контрола на затегнатоста на јажето на граничникот на брзината мора да се запре погонот на лифтоот.

Член 165

Граничникот на брзината мора да биде plombиран.

X. ВОДИЛКИ

Член 166

Кабината и противтегот мораат да бидат водени со неподвижни цврсто вградени челични водилки.

Бројот на водилките мора да биде парен.

Должините на водилките мораат да бидат толкави што кабината и противтегот да не можат да ги напуштат.

Член 167

Водилките, нивните конзоли и спојници мораат да издржат динамички напрегања предизвикани со дејството на фаќачкиот уред, како и свиткување поради нерамномерно оптоварување на кабината. Свиткувањето на водилките не смее да влијае врз исправната работа на лифтоот.

Член 168

На конзолата и сидот на возното окно водилките мораат да се прицврстат така што при нормално слегнување на зградата да е можно самодотерување на водилките или да е можно да се доведат во исправна работна положба.

Водилките мораат да бидат прицврстени така што да се оневозможи испаѓање на водилките со свртување на склопот за зацврстување.

Член 169

Лизгавите површини на водилките на лифтови во номинална брзина поголема од 0,4 m/s мораат да бидат обработени со стружење или ладно влечени.

Водилките на лифтови со фаќачки уред за постепено кочење мораат да бидат обработени со стружење или ладно влечени, без оглед на номиналната брзина на лифтоот.

Член 170

Ако растојанието меѓу крајните точки на врска на водилките не е поголемо од 30 m, дозволено е водење на противтегот и со помош на челични јажиња или преку жичени челични водилки, за брзини на лифтоот до 1,0 m/s.

Член 171

Ако противтегот се води со помош на челични јажиња или со жичени челични водилки, нив мора да ги има најмалку 4, а распоредот мора да биде таков да се спречи допирот на противтегот и кабината и на противтегот и сидот на возното окно.

Секое челично јаже или жичена челична водилка мора да биде затегната.

XI. ОДБОЈНИК НА КАБИНАТА И ОДБОЈНИК НА ПРОТИВТЕГОТ

Член 172

Патот на кабината и противтегот мора да биде на долниот крај ограничен со одбојници.

Ако одбојниците се прицврстени за кабината или противтегот, тие мораат на крајот на патот да налегнат врз столб чија височина е најмалку 0,50 m. Столбот не е потребен за одбојник на противтегот ако во јамата на возното окно не е можен пристап под противтегот (на пример, оградување со решеткаста ограда).

Член 173

Лифтовите со барабан или синцирник мораат да имаат одбојници и на горната страна на кабината, што почнуваат да дејствуваат на врвот на возното окно.

Ако лифтовите со синцирник имаат противтег, одбојниците на горната страна на кабината мораат да почнат да дејствуваат кога одбојниците на противтегот се наполно збени.

Член 174

Одбојници без придрушување можат да се употребат само за лифтови чија номинална брзина не е поголема од 1 m/s.

Одбојници со повратен придрушувач можат да се употребат само за лифтови чија номинална брзина не е поголема од 1,6 m/s.

Одбојници со придрушувач можат да се употребуваат за сите лифтови без оглед на номиналната брзина.

Член 175

Вкупниот можан од на одбојник без придрушување мора да биде еднаков најмалку на двојната височина на отскокот пресметан со 115% номинална брзина ($0,131 v^2$) при што одот е во метри, а номиналната брзина во m/s. Одот на одбојникот не смее да биде помал од 65 mm.

Пресметаниот од мора да се постигне по статичко оптоварување кое е два ипол до четирипати поголемо од силата што ја произведува масата на кабината со номинално оптоварување односно противтег.

Член 176

Вкупниот можан од на одбојникот со повратно придрушување мора да биде еднаков најмалку на двојната височина на отскокот пресметан со 115% номинална брзина ($0,134 v^2$) при што одот е во метри, а номиналната брзина во m/s. Одот на одбојникот не смее да биде помал од 65 mm.

Пресметаниот од мора да се постигне под статичко оптоварување кое е два ипол пати до четирипати поголемо од силата што ја произведува масата на кабината со номинално оптоварување односно противтег.

Член 177

Вкупниот можан од на одбојникот со придрушување мора да биде еднаков најмалку на височината на отскокот пресметан со 115% номинална брзина на лифтот ($0,067 v^2$) при што одот е во метри, а номиналната брзина со m/s.

Ако постои уред за контрола на забаването на крајните станици, за пресметување на одот на одбојникот наместо номиналната брзина на лифтот може да се земе контролираната брзина на движењето на кабината или на противтегот.

Така скратениот од на одбојникот со придрушување не смее да биде помал од:

1) една половина на пресметаниот од на одбојникот според став 1 од овој член, ако номиналната брзина на лифтот не е поголема од 4 m/s;

2) една третина на пресметаниот од на одбојникот според став 1 од овој член, ако номиналната брзина на лифтот е поголема од 4 m/s.

Скратениот од на одбојникот не смее да биде помал од 0,42 m.

Графичниот приказ на потребните наклони на одбојникот е даден на цртежот број 4.

Член 178

При кочењето на кабината со номинално оптоварување со дејството на одбојникот, средното забаване од слободен пад не смее да биде поголемо од 1 g ($g =$ забрзување на земјината тежа). За време до 1/25 s забаването не смее да биде поголемо од 2,5 g.

Брзината на наядувањето на кабината на одбојникот не смее да биде поголема од брзината за која одбојникот е конструиран.

Член 179

Поголот на лифтот мора да биде оневозможен додека одбојниците не се вратат во почетна работна положба,

што се контролира со електричен сигурносен уред за контрола на враќањето на одбојникот во почетна работна положба.

Член 180

На хидрауличните одбојници мора да им се овозможи лесна и едноставна контрола на нивото на течноста.

XII. СКЛОПКА ЗА ЗАПИРАЊЕ НА КАБИНАТА НА КРАЈНИТЕ СТАНИЦИ

Член 181

Лифтот со една брзина се запира со отворање на контактите поставени во возното окно или на копирниот уред. Контактите мораат да се отвораат директно при движењето на кабината или со помош на копирниот уред, под услов копирниот уред да е поврзан со кабината, со јаже, синцир или со лента чие кинење би предизвикало запирање на лифтот.

Ако се во прашање лифтови со поголем број брзини или лифтови со континуирана регулација, се употребува склопка за запирање при забаването што му претходи на нормалното запирање.

XIII. КРАЈНА СКЛОПКА

Член 182

Поголот на лифтот по поминувањето на кабината низ крајната станица се исклучува со крајната склопка.

Крајната склопка мора да стапи во дејство пред кабината или противтегот да ги допре одбојниците и пред кабината да ја помине крајната станица за најмногу 0,25 m.

Дејството на крајната склопка не смее да престане ни кога одбојниците се наполно збени.

Член 183

Забрането е крајната склопка на лифтот да се користи како склопка за запирање на лифтот во крајната станица.

Член 184

Ако се во прашање лифтови со барабан или со синцирник, крајната склопка мора да се исклучи на еден од следните начини:

- 1) со помош на уред поврзан со погонската машина;
- 2) со помош на кабината или противтегот, ако склопката е поставена на врвот на возното окно;
- 3) со помош на кабината на врвот и во јамата на возното окно ако лифтот нема противтег.

Член 185

Крајната склопка на лифтовите со погонска јажница мора да се исклучи на еден од следните начини:

- 1) со помош на кабината во врвот и во јамата на возното окно, или
- 2) со помош на уредот кој е мањички поврзан со кабината на лифтот.

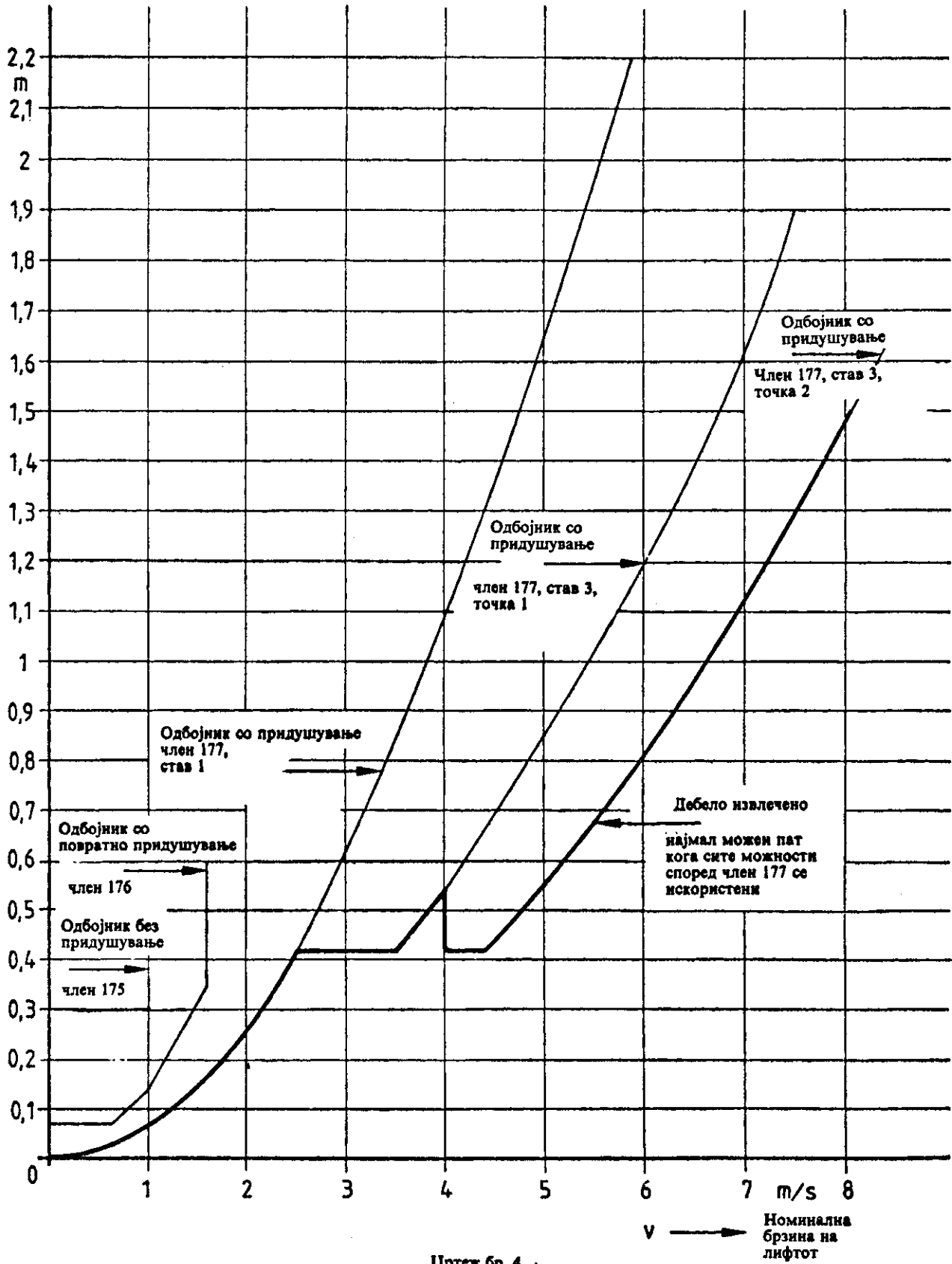
Ако настане кршење или се олабави механичката врска, мора да се исклучи поголот на лифтот со електричната сигурносна склопка за контрола на механичката врска меѓу кабината и уредот за исклучување на крајната склопка.

Член 186

Со крајната склопка на лифтовите со барабан или со синцирник мора директно, со присилно прекинување на доводот на струјата на погонскиот мотор и на кочницата на лифтот, да се исклучи поголот на лифтот. Во тој случај галванската врска меѓу намотките на погонскиот мотор и намотките на кочницата мора да биде прекината.

Со крајната склопка на лифтовите со погонска јажница и со една брзина или со две брзини мора да се исклучи поголот како во став 1 на овој член или присилно да се прекине директниот довод на струјата на намотките на двата склопни апарати за напојување на погонскиот мотор и кочницата на лифтот чии контакти се врзани на ред. Секој од склопните апарати мора да се димензионира за прекинување под оптоварување.

Наклон

Цртеж бр. 4

Член 187

Ако се во прашање лифтови со променлив напон на напојување, односно со континуирана регулација на брзината со крајната склопка мора да се запре погонската машина побрзо отколку кај лифт во нормален погон.

Член 188

По дејство на крајната склопка, повторното пуштање на лифтот во погон мора да го изврши стручно лице кое работи на одржувањето на лифтот.

Ако постојат повеќе крајни склопки, на крајот на патот на кабината мора најмалку со едната од нив да се спречи движењето на лифтот во обете насоки.

Член 189

Крајната склопка што не е поставена во машинската просторија мора автоматски да се врати во положбата на која била вклучена кога кабината ќе се врати во нивото на крајната станица.

XIV. СИГУРНОСЕН УРЕД ШТО РАБОТИ КОГА КАБИНАТА ИЛИ ПРОТИВТЕГОТ ПРИ ВОЗЕЊЕ НАДОЛУ НАИДЕ НА ПРЕЧКА

Член 190

Лифт со барабан или со синцирник мора да има електрична сигурносна склопка за контрола на лабавоста на јажењето или синцирот, со која се запира погонот на лифтот и се држи во состојба на мирување кога спуштањето на кабината или противтегот е спречено со некоја пречка во возното окно.

Член 191

Лифтот со погонска јажица мора да има електричен уред со кој се запира погонот на лифтот и се држи во состојба на мирување: ако постои команда за возење, а кабината не тргнува или ако кабината или противтегот во возење надолу наиде на пречка од која ќе се слизнат јажињата на погонската јажица.

Електричниот уред од став 1 на овој член мора да се пушти во дејство во текот на времето што не преминува најмалку од следните вредности:

- 1) 45 s;
- 2) време на возење потребно за целата височина на дигањето зголемено најмногу за 10 s;
- 3) време на возење потребно за целата височина на дигањето зголемено најмногу за 20 s, кога времето на возењето за целата височина на дигањето не преминува 10 s.

Електричниот уред од став 1 на овој член може да се премости за време на сервисно возење или на возење со повратно управување.

XV. РАСТОЈАНИЈА ПОМЕГУ ВЛЕЗНАТА СТРАНА НА КАБИНАТА И СИДОТ НА ВОЗНОТО ОКНО

Член 192

Ако кабината на лифтот има врата, хоризонталното растојание помеѓу сидот на возното окно и прагот на кабината, вратата на кабината или рамката на вратата, не смее да изнесува повеќе од 0,15 m.

Хоризонталното растојание од став 1 на овој член може да се зголеми до 0,20 m кога должината на владбнатината по височината на сидот на возното окно не е поголема од 0,5 m или може да се зголеми по должината на целата височина на возното окно за лифтови со вертикално подвижна врата на кабината, што се наменети за превоз на товар со придружник или превоз на моторни возила.

Хоризонталното растојание од ст. 1 и 2 на овој член не е ограничено кога вратата на кабината механички се заклучува и кога може да се соглучи само во зоната на отклучување. Кабината не смее да тргне пред вратата на кабината да се заклучи, што се контролира со електричниот сигурносен уред за контрола на заклученоста на вратата на кабината.

Хоризонталното растојание меѓу прагот на вратата на кабината и прагот на вратата на возното окно, не смее да изнесува повеќе од 0,035 m.

Хоризонталното растојание помеѓу вратата на возното окно и вратата на кабината, не смее да изнесува повеќе од 0,12 m.

Член 193

Ако кабината на лифтот нема врата, хоризонталното растојание помеѓу прагот на кабината и сидот на возното окно не смее да изнесува повеќе од 0,020 m.

Ако светлата височина на влезот во кабината е помала од 2,5 m, растојанието помеѓу надвратникот на кабината и сидот на возното окно, не смее да изнесува помалку од 0,070 m ниту повеќе од 0,12 m.

Во просторот од став 2 на овој член не смеат да се поставуваат подвижни делови.

XVI. ПОГОНСКА МАШИНА

Член 194

Секој лифт мора да има најмалку една погонска машина.

Член 195

За влечење на кабината и на противтегот се дозволе- ни два вида погони:

1) со силата на триењето помеѓу погонската јажица и носечките јажиња;

2) со непосредна врска помеѓу погонските и носечките делови под услов номиналната брзина на лифтот да не е поголема од 0,63 m/s и тоа:

- а) помеѓу барабанот и јажињата;
- б) помеѓу синцирникот и синцирот кај лифтови со противтег, каде погонските делови мораат да бидат пресметани и за случај ако противтегот или кабината наседнат на одбојниците.

Член 196

Ремените можат да се употребат за врска на еден или повеќе мотори со дел од погонската машина врз кој дејствува кочницата на лифтот, со тоа што да се употребат најмалку три ремени.

Член 197

Ако се употребени конзолно сместени погонски јажици или синцирници, мораат да се преземат мерки за спречување:

- 1) искокнување на јажињата од жлебовите на јажицата или испаѓање на синцирот од синцирникот;
- 2) упаѓање на туѓи тела помеѓу јажињата и жлебовите на јажицата или помеѓу синцирот и синцирникот ако погонската машина не е поставена над возното окно.

Член 198

На погонската машина мора да се наоѓа кочницата на лифтот со која се дејствува автоматски ако снеса напон на мрежата и ако снеса напон на управувањето.

Склоповите на погонската машина со кои се пренесуваат обртните моменти не смеат да бидат заварувани.

За врска меѓу погонскиот мотор, и погонската јажица, можат да се употребат цврсти и еластични сврзници.

Член 199

Лифтот мора да има електромеханичка кочница со која се кочи и силата на триењето, покрај која можат да се користат и други видови кочења (на пример електрично).

Член 200

Електромеханичката кочница мора сама да је запре кабината на лифтот оптоварена со 125% номинална носивост кога се движи со номинална брзина надолу. При тоа запирање, забавањето не смее да биде поголемо од забавањето што настанува при дејството на фаќачкиот уред или наседнувањето на одбојниците.

Кочната плоча или барабанот мора да биде механички поврзан во целост со погонската јажица, со барабанот или синцирникот.

Електромеханичката кочница мора да се откочи со електрична енергија.

Доводот на енергија во кочницата мора да се прекине со најмалку два меѓусебно независни електрични склопни апарати. За тоа можат да се користат исти склопни апарати со кои се прекинува доводот на електрична енергија во погонската машина.

Ако за време на мирување на лифтот во еден од склопните апарати не се раздвојат контактите, мора да се спречи задвижувањето на лифтот, најдоцна при првата промена на насоката на движењето на лифтот.

Ако погонскиот мотор работи во генераторски режим, мора да се спречи напојувањето на електромеханичката кочница од погонскиот мотор.

Кочењето мора да уследи веднаш по раздвојувањето на електричното струјно коло на кочницата. Употребата на диоди или кондензатори што паралелно се приклучуваат на намотката на кочницата, не се зема предвид за временското забавување.

Електромеханичката кочница мора да има направа за рачно откочување која е изработена така што по престанувањето на дејствувањето врз таа направа, кочницата автоматски заковува.

Кочната сила мора да се оствари со притисни водени пружини или тегови.

Кочењето се врши со дејството на најмалку две кочни педали со облоги на кочниот барабан или на кочната плоча.

Забранета е употреба на кочници со лента.

Кочните облоги не смеат да бидат од запалив материјал.

Член 201

Ако силата за рачно задвижување на кабината со номинален товар во насока нагоре е помала од 400 N или еднаква на 400 N, погонската машина мора да има уред за повратно возење со кој кабината рачно се доведува во најблиската станица.

Уредот од став 1 на овој член мора да биде изработен така што при вртењето да не го повреди лицето што ракува со тој уред.

Ако силата за рачно задвижување на кабината со номинален товар во насока нагоре е поголема од 400 N, во машинската просторија мора да постои уред за повратно возење со кој кабината машински се доведува во најблиската станица.

Насоката на движењето на кабината мора да биде јасно означена на погонската машина.

Во машинската просторија мора јасно да се означат дали кабината се наоѓа во зоната на отклучување (на пример со обележување на јажињата).

Член 202

При номинална зачестеност и номинален напон на напојување, брзината на кабината во насока надолу, оптоварена со половина номинална носивост, во средната зона на патеката (не земајќи ги предвид периодите на забрзување и забавување), може да биде поголема од номиналната брзина до 5% и помала - до 8%.

Член 203

Точноста на застанувањето на кабината мора да биде во границите најмногу на ± 50 mm, а ако се во прашање болнички лифтови, товарни лифтови со виљушкар и слично, мора да биде во границите најмногу на ± 30 mm, без оглед на оптоварувањето и насоката на движењето на кабината.

Член 204

При запирањето на погонската машина со електричен сигурносен уред, за наизменични и еднонасочни мотори, директно напојувани од мрежата, мора да се прекине доводот на енергија со два независни контактора чии контакти се врзани на редот во колото на напојување на моторот. Ако на еден од контакторите не се отворат главните контакти додека лифтот мирува, мора да се спречи повторното задвижување на лифтот најдоцна при следната промена на насоката на возењето.

Член 205

При запирањето на погонската машина со електричен сигурносен уред, при погон со помош на Vard-Leonard системот со ротационен претворац, со два меѓусебно независни контактори, мора да се прекине:

- 1) врската помеѓу погонскиот мотор на лифтот и претворацот; или
- 2) колото на побудата на генераторот; или

3) со еден контактор врската на погонскиот мотор на лифтот и претворацот, а со другиот контактор колото на побудата на генераторот.

Ако на еден од контакторите не се отворат главните контакти додека лифтот мирува, мора да се спречи повторното задвижување на лифтот најдоцна при следната промена на насоката на возењето.

Во случаите од точ. 2 и 3 на став 1, мора да се спречи неконтролираното вртење на погонскиот мотор поради реманентното поле на генераторот.

Член 206

При запирањето на погонската машина со електричен сигурносен уред, при погон со помош на Vard-Leonard системот со ротационен претворац и со побуда од статички претворац, мораат да се применат условите од член 205 на овој правилник или системите што се состојат од:

1) контактор со кој се прекинува колото на побудата на генераторот или врската на погонскиот мотор на лифтот и претворацот. При тоа намотката на контакторот мора да се исклучи најмалку при секоја промена на насоката, а ако на контакторот не се отворат главните контакти, мора да се спречи задвижувањето на лифтот;

2) управувачки уред со кој се прекинува доводот на енергија во статичките елементи;

3) уред со кој се контролира дали доводот на енергија е прекинат при секое запирање на лифтот. Ако доводот на енергија не е прекинат, со тој уред се прекинува побудата на контакторот од точка 1 на овој став и се спречува повторното задвижување на лифтот.

Неконтролираното вртење на погонскиот мотор поради реманентното поле на генераторот мора да се спречи.

Член 207

При запирањето на погонската машина со електричен сигурносен уред, при погон со мотор на наизменична или еднонасочна струја, кој се напојува од статичкиот претворац мора да се примени едно од следните решенија:

1) систем кој се состои од два меѓусебно независни контактори со кои се прекинува доводот на енергија во погонскиот мотор. Ако на еден од контакторите не се отворат главните контакти додека лифтот мирува, мора да се спречи повторното задвижување на лифтот најдоцна при следната промена на насоката на возењето, или

2) систем кој се состои од:

- а) контактори со кои се прекинува доводот на енергија во сите полови, чија намотка мора да се исклучи најмалку при секоја промена на насоката. Ако на контакторот не се отворат главните контакти, мора да се спречи повторното задвижување на лифтот;

б) управувачки уред со кој се прекинува доводот на енергија во статичките елементи;

в) уред со кој се контролира дали доводот на енергија е прекинат при секое запирање на лифтот. Ако доводот на енергија не е прекинат, со тој уред се прекинува побудата на контакторот од одредбата под а точка 2 од овој член и се спречува повторното задвижување на лифтот.

Член 208

За контролата на забавувањето на лифтот кај скратен од на одбојникот, мораат да бидат исполнети следните услови:

1) со електрични сигурносни уреди за контрола на забавувањето на лифтот кај одбојниците со скратен од, да се контролира забавувањето пред влегувањето на кабината во крајната станица;

2) ако забавувањето не е во предвидените граници, со тие контролни уреди да се намалува брзината на лифтот така што кабината или противтегот да не наседне на одбојниците со поголема брзина од брзината за која се пресметани одбојниците;

3) ако контролниот уред не може да ја разликува насоката на движењето на кабината на лифтот, мора да постои уред со кој се контролира дали насоката на движењето на кабината е во согласност со програмираната насока.

Член 209

Ако уредот за контрола на забавувањето или неговите делови се сместени во машинската просторија, мораат да бидат исполнети следните услови:

1) тој уред односно неговите делови да се пуштаат во дејство со уред кој е механички врзан за кабината;

2) податокот за положбата на кабината да не зависи од уреди што се погонат со триење, зафаќање или преку синхронно движени уреди;

3) ако во машинската просторија се употребуваат синџири, јажиња или ленти за пренос на податоците за положбата на кабината, мора да постои електрична сигурносна склопка за контрола на механичката врска меѓу кабината и уредот за контрола на забавањето, со која, во случај на нивно кршење или лабавење, се запира погонот на лифтоот.

Член 210

Деловите на погонската машина што се вртат, како што се клинови, завртки, синџири, ремени, запченици и слободни краишта на оските, мораат да бидат заштитени така што да не можат да ги повредат лицата во нивната близина.

За деловите како што се јажници, барабани, замавници, тркала за рачно задвижување и ротирачки дел на граничникот на брзината, доволно е да се мазни и обоени со жолта боја.

XVII. ЕЛЕКТРИЧНИ ИНСТАЛАЦИИ И УРЕДИ

Член 211

Одредбите на овој правилник за електрични инсталации и уреди се применуваат на главната склопка на енергетското коло на струјата и на сè што е приклучено зад неа, како и на склопката на колото за осветлување на кабината и на сè што е зад неа приклучено.

Член 212

Отпорот на изолацијата меѓу спроводниците, како и меѓу спроводниците и земјата, мора да изнесува повеќе од $1000 \Omega/V$ но не помалку од:

- 1) 500.000Ω - за енергетско струјно коло и за сигурносно струјно коло;
- 2) 250.000Ω - за други струјни кола (управување, осветление, итн.).

Член 213

За електричните кола на управување и сигурносните струјни кола од средна вредност на еднонасочен напон или ефективна вредност на наизменичен напон меѓу спроводниците и меѓу спроводниците и земјата, не смее да биде поголема од 250 V.

Нулевиот и заштитниот спроводник мораат да бидат меѓусебно одвоени спроводници.

Член 214

Главните контактори, како и контакторите што служат за запирање на погонската машина, мораат да одговараат на категоријата за употреба:

- 1) AC3 - за контактори на наизменични струјни кола;
- 2) DC2 - за контактори на еднонасочни струјни кола.

Контакторите од став 1 на овој член мораат да бидат димензионирани така што 10% од вкупниот број вклучувања и исклучувања може да се изведе со задвижување на моторот со струја.

Ако помошните контактори служат за управување со главните контактори, тие мораат да одговараат на употребната категорија:

- 1) AC 11 - за помошните контактори во наизменичните струјни кола;
- 2) DC 11 - за помошните контактори во еднонасочните струјни кола.

Член 215

Главните и помошните контактори мораат да ги исполнуваат следните услови:

- 1) ако еден од мирните контакти е затворен, сите работни контакти мораат да бидат отворени;
- 2) ако еден од работните контакти е затворен, сите мирни контакти мораат да бидат отворени.

Ако наместо помошни контактори во сигурносното струјно коло за управување со главните контактори се употребуваат релени, мораат да бидат исполнети условите

од став 1 на овој член. Во тој случај нецелосното привлекување на котвата не се зема предвид при разгледувањето на грешките.

Член 216

Погонските електромотори што се напојуваат директно од мрежата, мораат да бидат заштитени од преоптоварување и од струја со краток спој.

Погонските електромотори што се напојуваат од ротационен претворај мораат да бидат заштитени од преоптоварување.

Ако откаже само една фаза на електричното напојување, мора да се спречи оштетувањето на моторот.

Заштитата од преоптоварување на електромоторот кој се напојува директно од мрежата мора да биде изведена со помош на уреди со кои автоматски се прекинуваат сите активни (фазни) спроводници на напојување на моторот. Повторното вклучување на заштитниот уред мора да го изврши стручно лице кое работи на одржувањето на лифтоот.

Ако поради прекумерна струја дојде до прекумерно зголемување на температурата на намотките на моторот, со уредот за прекинување на напојувањето со струја се исклучува струјата, а по доволно ладење на моторот, може автоматски да се вклучи доводот на струја.

Одредбите од ст. 4 и 5 на овој член се применуваат на сите намотки на моторот што се напојуваат од различни струјни кола.

Член 217

Во машинската просторија, покрај влезот, мора да постои за секој лифт по една главна склопка, со која истовремено на сите полови се прекинува доводот на струја во лифтоот. Таа склопка мора да биде направена за најголема струја што е дозволена при нормален погон на лифтоот. Таа мора цврсто да стои во положба на вклучување или исклучување.

Главната склопка не смее да ги прекинува струјните кола:

- 1) за осветлување и проветрување на кабината;
- 2) за приклучниците на покривот на кабината;
- 3) за приклучниците во машинската просторија, во просторијата за помошни јажници и во помошните простории за управувачките уреди;
- 4) за осветлување во машинската просторија, во просторијата за помошни јажници и во помошните простории за управувачки уреди;
- 5) за осветлување на возното окно;
- 6) за проветрување на машинската просторија, на просторијата за помошни јажници и во помошните простории на управувачките уреди;
- 7) за уредот за тревога.

На главната склопка мора да се наоѓа ознаката „Главна склопка“ и мора да биде јасно обележена вклучената и исклучената положба.

Главната склопка не смее да се користи истовремено и како крајна склопка на лифтоот.

Член 218

Како главна склопка можат да се употребат раздвојувачот и контакторот со кои управуваат една или повеќе сигурносни склопки за управување со контакторот на главната склопка. Тие склопки мораат да бидат врзани така што по исклучувањето на напојувањето повторното вклучување да се врши само со истата склопка. На тие склопки мора да се наоѓа ознаката „Главна склопка“ и мора да биде јасно обележена вклучената и исклучената положба.

Член 219

Ако машинската просторија е изработена така што одделни делови на лифтоот да се сместени во посебни простории, во тие простории мора да постои уред за исклучување на управувањето со лифтоот.

Член 220

За група лифтови, деловите за управување кои по исклучувањето на главната склопка на еден лифт остануваат под напон, мораат да се исклучат поединечно односно заедно од машинската просторија.

Член 221

Ако постојат кондензатори за исправање на факторот на силата, тие мораат да се приклучат пред главната склопка на лифтоот.

Ако се јавува зголемување на напонот при напојувањето на моторот со долги водови, со главната склопка на лифтоот се прекинува и приклучокот на кондензаторот.

Член 222

Сите електрични спроводници и кабли во машинската просторија, во просторијата за помошни јажници и во возното окно, освен придружниот кабел за кабината, ако се изложени на механичко оштетување, мораат да бидат заштитени со цевки, со полагање во канали и слично. Заштитната обвивка може да биде од метал, пластика или друг материјал.

Електричниот вод на грејачот во кабината на лифтоот и водот на телефонот ако постојат, мораат да бидат одвоено поставени и заштитени.

Член 223

Напојниот вод за лифтови мора да доаѓа од главната разводна табла на градежниот објект во кој се вградени лифтовите. Напојниот вод може да биде заеднички за повеќе лифтови ако тие имаат заедничка машинска просторија.

Напојниот вод кој врви надвор од возното окно мора да се смести во цевка, ходник или слична просторија.

Напојниот вод на лифтоот мора да биде димензиониран така што при задвижувањето на лифтоот падот на напонот на него да не биде поголем од 5%.

Член 224

Пресекоот на спроводниците на електричната инсталација на лифтоот изработени од бакар кои влегуваат во состав на сигурносното струјно коло или на некое друго коло приклучено кон сигурносното струјно коло, мора да изнесува најмалку $0,75 \text{ mm}^2$.

Пресекоот на спроводниците за управување со лифтоот, за сигнализација и телефон, како и на спроводниците за врски на електронските управувачки уреди, ако се изработени од бакар, мора да изнесува најмалку $0,5 \text{ mm}^2$.

Член 225

На електричните инсталации на лифтоот мораат да се наоѓаат ознаки на спроводниците и на приклучните стегалки.

Врските, стегалките и приклучниците мораат да бидат сместени во посебни орманичиња или на табли предвидени за оваа намена.

Член 226

Ако по исклучувањето на главната склопка на лифтоот, некои приклучни стегалки останат под напон поголем од 50 V, тие мораат да бидат јасно означени и одовени од другите стегалки што не се под тој напон.

Член 227

Приклучните стегалки кај кои случаен краток спој би предизвикал опасна погонска состојба на лифтоот, мораат да бидат јасно меѓусебно одвоени, дури и ако нивната изработка е таква што да е исклучена таа опасност.

Член 228

За да се обезбеди трајна механичка заштита на водовите и каблите, мора да се постави заштитна обвивка или уводница на влезот во кукиштето на апаратот.

Затворените рамки на вратата на возното окно и вратата на кабината се сметаат кукиште на апаратот.

Водовите што се врзани за електрични сигурносни уреди мораат да бидат механички заштитени ако постои опасност да ги оштетат подвижните делови или острите рабови на кукиштето.

Член 229

Ако во иста цевка на електричниот вод или во ист кабел се наоѓаат електрични струјни кола со различни напо-

ни, сите електрични спроводници мораат да имаат изолација која одговара на највисок напон.

Член 230

Уредите и направите со приклучни споеви во сигурносните струјни кола мораат да бидат изработени така што да е невозможна замена на врските.

Условот од став 1 на овој член не се применува на приклучни споеви на водовите кои по монтажата можат да се раздвојат само со алат.

Член 231

Доводот на електрична енергија за осветлување на кабината, на возното окно, на машинската просторија и на просторијата за помошни јажници, доводот на електрична енергија со приклучници што се наоѓаат на покривот на кабината, во машинската просторија, во просторијата за помошни јажници и јамата на возното окно и доводот на електрична енергија во уредите за проветрување на кабината, на машинската просторија и на просторијата за помошни јажници, се врши со посебен вод или со вод приклучен на напојниот вод на лифтоот пред главната склопка. Секое коло на струја мора да биде посебно заштитено од преоптоварување.

Приклучниците мораат да бидат двополни, со заштитен контакт и можат да бидат напојувани директно.

Член 232

Дозволено е напојување на приклучницата на кабината и на осветлението на кабината со бакарни спроводници чиј пресек е најмалку $0,75 \text{ mm}^2$, под услов да се заштитени од струјно преоптоварување.

Член 233

Струјното коло за осветлување на кабината на лифтоот мора да се исклучува со склопка во близината на главната склопка. Ако има повеќе погонски уреди сместени во една машинска просторија, мора посебно да се исклучува осветлението на секоја кабина на лифтоот.

Со исклучувањето на осветлувањето на кабината мора да се исклучи и управувањето со лифтоот.

Член 234

Склопките за осветлување на возното окно и машинската просторија, мораат да се наоѓаат во машинската просторија близу влезот.

Член 235

Ако сигурносното коло се приклучи на мрежата со наизменична струја преку трансформатор, еден извод на секундарната намотка или ако за овој извод е приклучен исправувач, едниот крај на секундарната намотка или излезот од исправувачот на едностраната струја, мора со еден дел директно да се земји за заштитниот вод, а со другиот дел да се приклучи за сигурносното коло преку раздвојниот приклучок.

Член 236

Во сигурносното коло чиј еден крај е приклучен за нула, или за земјениот пол на трансформаторот, или за секундарната страна на исправувачот мора да постои посебен осигурач со кој се прекинува сигурносното коло ако дојде до директен спој меѓу водовите кон се под напон и вземјувањето во сигурносното коло или во некое друго коло приклучено кон тоа коло.

Член 237

Металните делови на електричните сигурносни уреди мораат да бидат земјени со приклучување за заштитниот вод, без оглед на височината на напонот на струјата.

Најмалиот пресек на водот за вземјување, кој е врзан за металните делови на погонскиот мотор и металните рамки на командната табла, не смее да биде помал од пресекоот на напојните водови, со тоа што мора да изнесува најмалку 6 mm^2 ако водот е од бакар односно 25 mm^2 ако е од цинкувана лента.

Член 238

Пресекот на водот за вземјување на електричните уреди и на металните носачи што ги носат електричните спроводници и електричните уреди, не смее да биде помал од пресекот на напојните водови, односно за бакарни водови не смее да биде помал од 2,5 mm².

Член 239

Постројката на лифтоот мора да биде заштитена од атмосферско електрично празнење според прописите за југословенските стандарди за громобрански инсталации.

XVIII. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕКТРИЧНИ ГРЕШКИ

Член 240

Опасна погонска состојба на лифтоот не смее да настапи поради појава само на една од следните грешки:

- 1) снемјување на напон;
- 2) недозволен пад на напонот;
- 3) губење на електричната проводност на водот;
- 4) спој со маса или земја;
- 5) краток спој или прекин во електричните делови, како што се отпорници, кондензатори, полупроводници и сијалици;
- 6) непривлекување или нецелосно привлекување на котвата на контакторот или релејот;
- 7) невраќање на котвата на контакторот или релејот во почетна доложба (лепење на котвата за јадрото);
- 8) неоторање на еден контактен дел;
- 9) незатворање на еден контактен дел;
- 10) замена на фазите.

Грешката од точка 8 став 1 на овој член не мора да се земе предвид кога се во прашање сигурносни склопки.

Член 241

Ако во сигурносното струјно коло се појави спој со маса или со земја мора веднаш да се запре погонот на лифтоот или да се спречи повторното движење, по првото запирање.

Повторното пуштање на лифтоот во погон може да го изврши само стручно лице кое работи на одржувањето на лифтоот.

Член 242

Со стапување во дејство на електричниот сигурносен уред се спречува задвижувањето на погонската машина или веднаш се запира погонската машина.

Електричните сигурносни уреди мораат да бидат изработени:

- 1) од една сигурносна склопка или од повеќе сигурносни склопки со кои директно се прекинува доводот на електрична енергија до намотките на контакторите и нивните релеи; или
- 2) од сигурносни склопови што опфаќаат:
 - а) една сигурносна склопка или повеќе сигурносни склопки со кои не се прекинува директно доводот на електрична енергија до намотките на контакторите и нивните релеи; или
 - б) склопки што не се сигурносни.

Член 243

За електричните сигурносни уреди мораат да бидат исполнети следните услови:

- 1) не смеат да бидат приклучени на земјовод ниту на заштитен проводник;
- 2) не смеат никакви електрични погонски средства да бидат паралелно врзани на сигурносните склопки, освен средствата предвидени со овој правилник (на пример намотка на контактор, релеј, итн.);
- 3) индуктивни или капацитивни пречки не смеат да предизвикаат пречки во работата на електричните сигурносни уреди, било да се во самиот уред било да доаѓаат однадвор;
- 4) склопната состојба на излезот на електричните сигурносни склопови не смее поради вклучување на приклучните апарати да се измени така што да настане опасна погонска состојба на лифтоот;
- 5) при повеќеканални изведувања на сигурносни склопови информацијата за управување и обработка на податоците може да се изведе само од еден ист канал;

б) уредите со чување на информации или со доцнење, ниту во случај на дефект, не смеат да влијаат врз запирањето на лифтоот поради дејство на електричните сигурносни уреди;

7) со конструкцијата и распоредот на вклучувањето на уредите за напојување со електрична енергија мора да се спречи поради вклучување или исклучување да се појават погрешни сигнали на излезите на електричните сигурносни уреди.

Напонските удари што се појавуваат при погон на лифтоот и другите апарати приклучени на мрежата мораат да се ограничат за да не дејствуваат штетно врз електронските елементи.

Член 244

За сигурносната склопка мораат да бидат исполнети следните услови:

- 1) контактите на сигурносната склопка мораат да се раздвојуваат присилно;
- 2) ако сигурносните склопки на вратата на возното окно или на кабината се изведени како мосни контакти, деловите на контактоот што го спроведуваат напонот кога вратата е отворена мораат да бидат заштитени така што да не можат случајно да се допрат, независно од големината на напонот на управувањето;
- 3) сигурносни склопки мораат да бидат предвидени за номинален напон од 250 V ако куќиштето обезбедува стетен на механичка заштита најмалку IP4X, или 500 V ако степенот на механичката заштита е помал од IP4X;
- 4) ако степенот на механичката заштита е помал од IP4X, ползавите патеки и воздушните растојанија мораат да изнесуваат најмалку 6 mm, а зазорите на раздвојувањето меѓу работните контакти - најмалку 4 mm.
- 5) деловите на сигурносната склопка под напон мораат да се сместат во заштитното куќиште;
- 6) ако повеќекратно се прекинат контактите, секој зазор меѓу работните контакти мора да изнесува најмалку 2 mm;
- 7) ако контактите се тријат со изолираните делови, тоа не смее да доведе до краток спој.

Член 245

Сигурносните склопови ги опфаќаат:

- 1) склопните апарати со галванско раздвојување (на пример: релеи, магнетски склопки, контактори);
- 2) склопните апарати без галванско раздвојување (на пример: полупроводнички склопки, Хал-генератори).

Член 246

За сигурносните склопки, покрај условите од член 243 на овој правилник, мораат да бидат исполнети и следните услови:

- 1) ако една грешка, заедно со некоја друга грешка, доведува до опасна погонска состојба, најдоцна при следната промена на состојбата на погонот, при која би требало да стапи во дејство неисправниот дел, лифтоот мора да се запре.

Додека грешката не се отстрани мора да се спречи повторното автоматско задвижување на лифтоот, при што не се зема предвид друга грешка што може да доведе до опасна погонска состојба пред да се запре лифтоот со промената на состојбата на погонот;

2) ако настапувањето на опасна погонска состојба е можно само при определен редослед на повеќе грешки, запирањето на лифтоот мора да уследи најдоцна пред да настапи грешка што заедно со постојните грешки би довела до опасна погонска состојба.

Ако снеса напон, не е неопходно лифтоот при повторното доаѓање на напонот да остане во состојба на мирување, под претпоставка дека со следната промена на состојбата на погонот ќе биде повторно запре во случаите од точ. 1 и 2 став 1 на овој член.

Член 247

Со дејството на електричниот сигурносен уред мора да се спречи задвижувањето на погонската машина или мора веднаш да се запре нејзиното движење. Доводот на електрична енергија на откочниот уред исто така се прекинува.

Електричните сигурносни уреди мораат да дејствуваат непосредно на уредите што служат за довод на електрична енергија на погонската машина.

Ако за довод на електрична енергија на погонската машина се употребуваат контактори за подготовка на задвижувањето на лифтоот, тие се сметаат како уреди што служат за довод на електрична енергија до погонската машина.

Член 248

Деловите за стапување во дејство на електричните сигурносни уреди мораат да бидат изработени така што да не престануваат да дејствуваат и покрај механичките напрегања што настануваат во трајниот погон.

Ако деловите за стапување во дејство на електричните сигурносни уреди им се достапни на лицата, тие мораат да бидат изработени така што да не може да се влијае со едноставно помошно средство врз нивното дејство.

Магнетот или краткоспојникот, во смисла на овој правилник, не се смета како едноставно помошно средство.

XIX. УПРАВУВАЊЕ

Член 249

Командите за возење на кабината се даваат по електричен пат, со помош на копчиња. Копчињата мораат да бидат вградени така што ниеден дел под напон да не му биде достапен на лицето во лифтоот. Употребата на јажиња, ѕидимки или стапови за давање команди меѓу кабината и машинската просторија е дозволена само во посебни случаи (влажна, агресивна или експлозивна средста).

Член 250

По исклучок од одредбите на овој правилник дозволено е застанување и дополнително регулирање на застанувањето на кабината со отворена врата на возното окно и кабината, при што заклучувачот останува во отклучена положба, под следните услови:

1) движењето на кабината да е ограничено на зоната на отклучувањето, при што:

а) секое движење на кабината надвор од зоната на отклучувањето мора да се спречи најмалку со еден сигурносен уред за контрола на зоната на отклучувањето кога вратата на возното окно порано ќе се отвори и кога дополнително се регулира застанувањето, кој во зоната на отклучувањето ги премостува сигурносните уреди за затвореност и заклученост на вратата;

б) заради кинењето или олабавувањето на делот за врска дејствувањето на сигурносната склопка, зависно од делот кој е директно врзан со кабината, мора да ја запре погонската машина;

в) премостување на сигурносните уреди за затвореност и заклученост на вратата на возното окно може да дозволи само кога постои команда за запирање на некоја станица;

2) брзината на влегувањето на кабината во зона на отклученост да не е поголема од 0,8 m/s.

Ако се во прашање лифтови на кои вратата на возното окно се отвора рачно, со контрола мора да се утврди:

а) дека погонските машини, чиј најголем број обрти зависи од зачестеноста на мрежата да е вклучена мала брзина;

б) дека кај другите погонски машини, во моментот на влегувањето на кабината во зоната на отклученост, брзина не е поголема од 0,8 m/s;

3) дека брзината на дополнителното регулирање на застанувањето не е поголема од 0,3 m/s, при што со контролата мора да се утврди:

а) дека кај погонските машини, чиј број на обрти зависи од зачестеноста на мрежата, е вклучена мала брзина;

б) дека кај погонските машини напојувани од претворувачите, брзината на дополнителното регулирање на застанувањето не е поголема од 0,3 m/s.

Член 251

На покривот на кабината мора да се постави уред за сервисно управување со лифтоот.

Уредот од став 1 на овој член мора да се вклучува и исклучува со бистабилна склопка за вклучување и исклучување на уредот за сервисно управување, која е негов дел, а ги исполнува условите за сигурносни уреди и е заштитена од ненамерно преклопување (сервисна склопка).

Со вклучувањето на уредот за сервисно управување мора да се исклучи:

1) надворешното и кабинското управување со лифтоот, вклучувајќи го и отворањето на машински подвижната врата;

2) управувањето за возење на рампа;

3) повратното управување;

4) дополнителното регулирање на застанувањето.

Со исклучувањето на управувачкиот уред со помош на сервисната склопка повторно се воспоставува нормално управување со лифтоот.

Ако исклучувањата од точ. 1 до 4 на став 3 од овој член не се вршат директно со контактите на сервисната склопка, спојот мора да се изведе така што да се спречи несаканото движење на кабината при појава на една од грешките од член 240 на овој правилник.

Сервисно возење на кабината може да се оствари само со непрекинливо притиснување на копчето кое е заштитено така што да не може ненамерно да се притисне. Насоката на возењето мора да биде јасно означена.

Сервисниот управувачки уред може да има посебен управувачки уред за управување со автоматската врата.

Сервисниот управувачки уред мора да има склопка „СТОЈ“ поставена најдалеку на 1 m од вратата на возното окно.

При управувањето со лифтоот со помош на сервисниот уред, брзината на движењето на кабината не смее да биде поголема од 0,63 m/s, при што ниеден од сигурносните уреди не се исклучува.

При сервисното возење кабината не смее да ги премине крајните станици.

При сервисното управување со лифтоот не смее да се врши премостување на сигурносните контакти на вратата на возното окно и исклучување на крајните станици и крајните склопки.

Член 252

За погонските уреди за чиј рачен погон за подигање на кабината со номинален товар е потребна моќност поголема од 400 N мора да постои склопка за повратно управување во машинската просторија.

Погонскиот мотор, при повратното управување, се напојува со енергија од електричната мрежа или од резервниот извор на електрична енергија.

Член 253

По вклучувањето на склопката за повратно управување, кабината се задвижува од машинската просторија со постојано притиснување на давачот на командата за возење. Давачот на командата за возење мора да биде заштитен така што да не може ненамерно да се притисне. Насоката на возењето мора да биде јасно означена. При повратно возење мора да се надгледува погонската машина.

Член 254

Ако е вклучен уредот за повратно управување, движењето на кабината мора да биде можно само со помош на овој уред.

Член 255

Со вклучувањето на уредот за повратно управување можат директно, со склопката за повратно управување или со друг сигурносен уред, да се стават надвор од дејство следните електрични сигурносни уреди: крајните склопки, граничникот на брзината, факачкиот уред, одбојниците на кабината и противтегот и контактот на лабавото јаже.

Член 256

Брзината на движењето на кабината, при повратно управување, не смее да биде поголема од 0,63 m/s.

Член 257

За возење на рампа мораат да бидат исполнети следните услови:

1) движењето на кабината мора да се овозможи само во подрачјето до најмногу 1,65 m над нивото на станицата;

2) движењето на кабината мора да се ограничи со еден сигурносен уред за ограничување на патот, при возење на рампа, чие дејство зависи од насоката на возењето;

3) брзината на возењето на рампа не смее да биде поголема од 0,3 m/s;

4) вратата на возното окно и вратата на кабината можат да бидат отворени само на страната на која се наоѓа рампата;

5) движењето на кабината при возење на рампа мора да биде видно од местото на управувањето;

6) управувањето со возењето на рампа се вклучува со сигурносна склопка на клуч за вклучување на управувањето, кој може да се извлече само во исклучена положба;

7) ако е вклучена сигурносна склопка на клуч:

а) нормалното управување со лифтоот мора да биде исклучено и ако склопните делови што се користат за ова исклучување не се сигурносни уреди, мораат така да се спојат што да се спречи секое ненамерно движење на кабината и ако настане некоја од грешките од член 240 на овој правилник;

б) возењето на рампа мора да биде можно само додека копчето за возење е притиснато. Насоката на возењето мора да биде јасно означена;

в) електричните сигурносни уреди за заклученост и затвореност на вратата на кабината и возното окно, на страната на која се врши натовар односно истовар на товарот, мораат да бидат премостени директно со сигурносната склопка на клуч или со некој друг сигурносен уред;

8) во кабината мора да се наоѓа склопка со натпис „СТОЈ“.

Член 258

Ако во кабината на лифтоот се наоѓа врата со која се дели просторот на кабината, при отворањето на преградната врата, лифтоот мора да застане.

Нова команда може да се даде само од кабината, со стапување во дејство на склопката со помош на клучот. Клучот на склопката може да се извлече само во исклучена положба.

Член 259

Склопката со натпис „СТОЈ“ за нужно запирање на лифтоот мора да биде електричен сигурносен уред.

Склопката од став 1 на овој член мора да биде бистабилна и изработена така што со неа да се запира погонот на лифтоот присилно и трајно. Повторното пуштање на лифтоот во погон со помош на склопката со натпис „СТОЈ“ мора да се врши само со намерно дејствие.

Ако кабината со вратата се движи додека вратата е отворена и ако е кабината без врата, при застанувањето или нивелирањето мора да биде поставена склопка со натпис „СТОЈ“ или рачка на оддалеченост најмногу 1 m од влезот во кабината.

Склопката со натпис „СТОЈ“ мора да биде изработена како притисна или преклопна. Ако е склопката преклопна лифтоот се запира со поместување на рачката надолу.

Со стапувањето во дејство на склопката со натпис „СТОЈ“, кај збирното управување, не смее да се понишат надворешните позиви.

Склопката со натпис „СТОЈ“ мора да биде јасно означена.

Член 260

Ако уредот за запирање е изведен со ограничен повратен од (релеен прекинувач), за повторно движење на лифтоот тој мора рачно да се врати во неутрална положба.

Член 261

Ако погонската машина на лифтоот се задвижува со помош на мотор со еднонасочна струја, мора да постои заштитен релеј или слично, со кој се спречува лифтоот да тргне, ако струјното коло на моторот остане без струја.

Член 262

Во кабината на лифтоот мора да биде поставен лесно уочлив и достапен уред за тревога.

Уредот за тревога се напојува од помошниот извор на електрична енергија за нужно осветлување на кабината или од извор што ги има истите својства.

Суви батерии не смеат да се користат како извор на струја на уредот за тревога.

Уредот за тревога може да биде звоно, говорен уред (интерфон), телефон и сл.

Звучниот сигнал на уредот за тревога мора јасно да се чуе во кабината и на главната станица во станбените згради, а во другите згради - и на уште едно pogodно место (рецепцијата, вратарот, просторијата на погонските електричари итн.).

Член 263

Заради одржување и испитување на лифтоот, ако височината на дигањето е повисока од 30 m, мора да се постави инсталација за говорна врска меѓу кабината и машинската просторија. Оваа инсталација се напојува преку помошниот извор на електрична енергија.

Член 264

На лифтовите на кои вратата рачно се задвижува мора да постои уред за временско задоцнување од најмалку 2 секунди по запирањето на кабината во станицата.

Член 265

Лицето што влегло во кабината, по затворањето на вратата мора да има на располагање најмалку 2 секунди за давање команда за возење, освен ако се во прашање лифтови со збирно управување или лифтови со автоматска врата на кабините.

Член 266

При збирно управување, на секоја станица мора да постои уочлив светлосен сигнал на насоката на натамошното возење.

Член 267

Ако се во прашање група лифтови, мора да постои звучен сигнал кој го означува доаѓањето на кабината во станицата.

Член 268

Ако од кабината на лифтоот не се гледаат ознаките на спратовите, на вратата на возното окно мора да се наоѓа покажувачот на положбата на кабината.

Член 269

Ако на вратата на возното окно не се наоѓаат контролни отвори, на приодот кон лифтоот мораат да се постават светлосни покажувачи кои покажуваат дека кабината мирува на соодветна станица, а можат да се засветлат и во моментот на застанувањето на кабината во таа станица.

Член 270

На сите приоди кон возното окно на лифтоот со единично управување мора да се постави сигнал за зафатеност на лифтоот.

На сите приоди кон возното окно и во кабината на лифтоот со збирно управување мора да се постави сигнал за потврда на приемот и извршувањето на командата.

XX. НАТПИСИ, ИЗВЕСТУВАЊА И ОЗНАКИ

Член 271

Сите натписи, известувања и ознаки мораат да бидат уочливи, читливи и разбирливи, изработени од постојан материјал и трајно прицврстени.

Член 272

Во кабината на лифтоот и на вратата на возното окно мора да се постави натпис на кој се назначени номиналната носивост во kg и дозволеениот број на лица.

Во кабината на лифтоот и на вратата на возното окно на лифтовите од член 74 на овој правилник мора да се постави натпис на кој се означени намената на лифтоот и номиналната носивост во kg и е испишан текстот: „УПОТРЕБА НА ЛИФТОТ ДОЗВОЛЕНА САМО СО ПРИДРУЖНИК“ и „ВРАТАТА НА ВОЗНОТО ОКНО МОРА ДА СЕ ЗАКЛУЧУВА“.

Најмалата височина на буквите и на броевите на натписите мора да изнесува:

- 1) 10 mm - за големи букви и броеви;
- 2) 7 mm - за мали букви.

Најмалата височина на буквите и броевите на натписите во кабината на лифтот за превоз на моторни возила мора да изнесува:

- 1) 100 mm - за големи букви и броеви;
- 2) 70 mm - за мали букви.

Во кабината на лифтот мора да се постави ознака на фирмата односно називот или регистрираниот знак на производителот и број на лифтот.

Член 273

Делот за пуштање во дејство на склопката со натпис „СТОЈ“ мора да биде со црвена боја, со траен натпис „СТОЈ“, со височина на буквите најмалку 7 mm.

Делот за пуштање во дејство на уредот за тревога мора да биде со жолта боја, со троен натпис „ТРЕВОГА“, со височина на буквите најмалку 7 mm или мора да има симбол во облик на звоно .

Во кабината е забранета употребата на црвена и жолта боја за означување на други елементи освен за светлосни сигнали.

Член 274

Деловите за давање команди во кабината мораат да бидат еднообразно обележени со броеви, букви или симболи.

Делот за давање команда за повторно отворање на вратата мора да биде обележен со симболот .

Ако во кабината постојат делови на некои други управувачки уреди, тие мораат да бидат означени според својата намена.

Член 275

На покривот на кабината мораат да се постават следните натписи и ознаки:

- 1) на склопката за запирање или покрај неа - ознаката „СТОЈ“;
- 2) на сервисната склопка или покрај неа - ознаката „НОРМАЛНО“ и „СЕРВИС“;
- 3) на елементите за давање команда за сервисно возење или покрај нив - ознака на насоката на возењето.

Член 276

На надворешната страна на вратата за влегување во машинската просторија односно во просторијата за помошни јажници мораат да се постават натписите: „ОПАСНО ПО ЖИВОТ“, „ПОГОН НА ЛИФТОТ“, „НА НЕОВЛАСТЕНИТЕ ВЛЕЗ ЗАБРАНЕТ“.

Покрај капакот на отворот во подот на машинската просторија односно на просторијата за помошни јажници мора да се постави натписот: „ОПАСНОСТ ОД ПАГАЊЕ - ЗАТВОРИ ГО КАПАКОТ“.

Ако во машинската просторија се наоѓаат уреди за повеќе лифтови, сите уреди што му припаѓаат на ист лифт мораат да бидат означени со ист број или буква со која е означен соодветниот лифт. Тие ознаки мораат да се наоѓаат на најпогодната станица, на вратата на возното окно или покрај таа врата.

Ако по исклучувањето на главната склопка некои делови на тој лифт останат под напон, тие мораат да бидат јасно означени.

Во машинската просторија мора да постои упатство за рачно задвижување на кабината, повратно управување и употреба на клучот за присилно отворање на вратата на возното окно.

На тркалото за рачно задвижување на кабината или покрај него мора да биде јасно обележена насоката на движењето на кабината „ГОРЕ“ - „ДОЛУ“. Ако тркалото за рачно задвижување на кабината се симнува, на погонската машина мора да се постави ознаката на насоката на движењето на кабината.

На деловите за давање команда за повратно управување или покрај нив мораат да се постават ознаки на насоката на движењето на кабината.

На склопката за повратно управување или покрај неа мораат да се постават ознаките „НОРМАЛНО“ - „ПОВРАТНО“.

На склопката за запирање во просторијата за помошни јажници или покрај неа мора да се постави таблица со натписот „СТОЈ“.

Член 277

На склопката за осветлување на кабината, возното окно, машинската просторија и просторијата за помошни јажници и на склопката за уреди за проветрување на кабината, машинската просторија и просторијата за помошни јажници мора да се наоѓа таблица со натпис: „ОСВЕТЛУВАЊЕ НА КАБИНАТА“, „ОСВЕТЛУВАЊЕ НА ВОЗНОТО ОКНО“, „ОСВЕТЛУВАЊЕ НА МАШИНСКАТА ПРОСТОРИЈА“ И „ОСВЕТЛУВАЊЕ НА ПРОСТОРИЈАТА ЗА ПОМОШНИ ЈАЖНИЦИ“; „УРЕД ЗА ПРОВЕТРУВАЊЕ НА КАБИНАТА“, „УРЕД ЗА ПРОВЕТРУВАЊЕ НА МАШИНСКАТА ПРОСТОРИЈА“ И „УРЕД ЗА ПРОВЕТРУВАЊЕ НА ПРОСТОРИЈАТА ЗА ПОМОШНИ ЈАЖНИЦИ“.

Член 278

На надворешната страна на вратата за одржување и на вратата за излез во случај на нужда на возното окно мораат да се постават табlici со натписот: „ОПАСНО ПО ЖИВОТ“, „ВОЗНО ОКНО НА ЛИФТОТ“, „ЗА НЕОВЛАСТЕНИТЕ ВЛЕЗ ЗАБРАНЕТ“.

Член 279

На надворешната страна на вратата на возното окно на лифтот за превоз на товар со придружник мора да се постави таблица со натписот: „ЗАБРАНЕТО КОРИСТЕЊЕ НА ЛИФТОТ НА НЕОВЛАСТЕНИ ЛИЦА“, како и ознаката на номиналната носивост на лифтот во kg.

Член 280

На сите врати на возното окно, од внатрешната страна, мора да се постави јасна ознака на катот, видлива од кабината и кога вратата на кабината со контролен отвор е затворена а кабината се наоѓа во станицата.

Член 281

На надворешната страна на вратата на возното окно на лифтот за превоз на моторни возила мора да се постави ознака на номиналната носивост на лифтот во kg.

Член 282

На граничникот на брзината мора да се постави таблица со следните податоци:

- 1) фирма односно назив или регистриран знак на производителот;
- 2) брзина на стапувањето во дејство (m/s);
- 3) ознака на граничникот;
- 4) технички карактеристики на јагето.

Член 283

На склопката „СТОЈ“ во јамата на возното окно или покрај неа мора да се постави ознаката „ИСКЛУЧЕНО“.

Член 284

На одбојниците на кабината и противтегот со придружување мора да се постави таблица со следните податоци:

- 1) фирма односно назив или регистриран знак на производителот;
- 2) ознака на одбојникот;
- 3) најголемо и најмало дозволено оптоварување во kg и најголема брзина на наседувањето, во m/s;
- 4) дозволена област на вискозитетот на маслото, назначена во Енглерови степени на температура од 20°C.

Член 285

На погонската машина или покрај неа мора да се постави таблица со следните податоци за јажињата и синцирите:

- 1) фирма односно назив или регистриран знак на производителот;
- 2) пречник на јажињата за секоја група јажиња и нивниот тип односно број на синцирите и нивниот тип;

3) затегнувачка цврстина на жицата односно затегнувачка цврстина на секој синцир.

Член 286

Контакторите, реленте, осигурувачките и приклучните стегалки на управувачките уреди мораат да бидат означени според електричната шема.

Ако се применат повеќе полни приклучни споеви (на пример конектори), не е потребно да се означуваат одделни водови.

Член 287

На уредот за заклучување на вратата на возното окно мора да се постави ознака на уредот.

Член 288

На фаќачкиот уред мора да се постави ознаката на уредот.

На фаќачкиот уред, на видливо место, мора да се постави метална таблица со следните податоци:

- 1) фирма односно назив или регистриран знак на производителот;
- 2) најголема вкупна маса во kg, за која е наменет фаќачкиот уред;
- 3) најголема дозволена брзина на лифтоот за која може да се употреби фаќачкиот уред.

Член 289

На погонската машина, на видливо место, мора да се постави метална таблица со следните податоци:

- 1) фирма односно назив или регистриран знак на производителот;
- 2) технички карактеристики: тип на редукторот, број на одовите на полжавот, број на забите на полжавното коло и модул, пречник на излезното вратило и агол на клинот на жлебот на погонската јажница;
- 3) технички карактеристики на мазивото;
- 4) маса на погонската машина;
- 5) фабрички број и година на производството.

Член 290

На погонската машина мора да се постави натписот **„ПРЕД РАЧНОТО ЗАДВИЖУВАЊЕ, ИСКЛУЧИ ЈА ГЛАВНАТА СКЛОПКА НА ЛИФТОТ“**.

XXI. ТЕХНИЧКА КОНТРОЛА

Член 291

Новоизградените и реконструирани лифтови, лифтовите оспособени за употреба по несрекен случај, лифтовите на кои е извршена замена на кој и да е дел од следните делови: носечки јажиња, погонска машина, фаќачки уред, граничник на брзината, управувачки уреди, уред за кочење или уред за дигање и лифтовите за кои при прегледот е утврдена неисправност која може да доведе до опасна погонска состојба и поради која лифтоот е исклучен од употреба, не смеат да се пуштаат во погон пред да се утврди со техничка контрола на лифтоот дека се исполнети сите пропишани услови за неговата безбедна работа.

Лифтовите подлежат на задолжителна повремена техничка контрола.

XXII. ТЕХНИЧКА КОНТРОЛА НА ЛИФТОТ ПРЕД ПУШТАЊЕТО ВО ПОГОН

Член 292

Техничка контрола на новоизграден лифт или на лифт оспособен за употреба по несрекен случај се врши со:

- 1) преглед на целокупната постројка на лифтоот;
 - 2) статичко испитување на лифтоот;
 - 3) динамичко испитување на лифтоот.
- За извршената техничка контрола од став 1 на овој член се составува извештај за испитувањето.

Член 293

Прегледот на целокупната постројка опфаќа проверка на: исправноста на работата на сите сигурносни уреди и делови на лифтоот, степенот на нивната истрошеност и безбедност за работа на лифтоот, а особено на:

- 1) зазорот меѓу полжавот и полжавното коло;

2) носечките јажиња или синцири и нивната врска со кабината и противтегот;

3) правилното оптоварување на противтегот, кабината и рамките на кабината;

4) водилките на кабината и противтегот;

5) работата на сите сигурносни струјни кола и работата на сигурносните електрични уреди;

6) моќноста, брзината на лифтоот и отпорот на изоацијата на сите струјни кола;

7) заклучувачите на вратата на возното окно;

8) уредот за тревога;

9) уредот за преоптоварување;

10) уредот за повратно возење;

11) работата на струјните кола за осветлување и на сигнализационо-информациското струјно коло;

12) заштитата од превисок напон на допир;

13) приклучоците на громобранската инсталација;

14) звучната изоација на машинската просторија, кабината и приодот кон возното окно;

15) осветленоста на машинската просторија и нејзиниот приод, кабината, приодот кон возното окно и возното окно.

Член 294

Статичкото испитување на лифтоот опфаќа проверка на затегнувачката цврстина и деформацијата на лифтоот и на следните негови делови: кабината, носечките јажиња, односно синцири и нивното врзување за кабината и противтегот, носечката плоча или носечката челична конструкција на погонската машина и исправноста на кочниците.

Статичкото испитување на лифтоот чие влечење се остварува преку триење опфаќа проверка на исправноста на влечењето односно на лизгањето на јажињата во жлебовите на погонската јажница.

За лифтовите на погон со еднонасочна струја (Вард-Леонард систем со ротационен претворувач), со статичкото испитување се проверува сигурноста на електричното кочење без механичка кочница.

Член 295

Статичко испитување на лифтоот се врши кога кабинетата се наоѓа во најниската станица. Кабината рамномерно се оптоварува во траење од најмалку 10 минути, и тоа со:

- 1) 100% зголемено номинално оптоварување, при испитување на лифтовата номинална носивост до 1000 kg;
- 2) 50% зголемено номинално оптоварување, при испитување на лифтовата номинална носивост преку 1000 kg;

3) номинално оптоварување при отворена механичка кочница за лифтови на погон со еднонасочна струја, а ако испитувањето се врши во траење од 30 секунди, кабинетата рамномерно се оптоварува со 50% зголемено номинално оптоварување.

Член 296

Динамичкото испитување на лифтоот опфаќа проверка на влечната способност на лифтоот и исправноста на работата на кочницата на погонската машина, фаќачкиот уред, граничникот на брзината и одбојникот.

Член 297

Влечната способност на лифтоот се испитува со повеќекратно запирање на лифтоот со најголемо можно забавање. При секое запирање кабинетата мора сосема да се запре.

Испитување се врши:

1) во возење нагоре со празна кабина, сметајќи од половината на височината на дигањето;

2) во возење надолу и со 25% зголемено номинално оптоварување, сметајќи од половината на височината на дигањето.

За време на работата на погонската машина и при кочењата, јажињата во жлебовите на погонската јажница можат да се лизгаат најмногу до 30 mm, и тоа само при поаѓање и запирање на кабината, при што мораат сами да се умират.

Ако противтегот се наоѓа на своите наполно збиени одбојници, со свртување на погонската јажница неоптоварената кабина не смее да се задвижи нагоре.

Член 298

Исправноста на ефикасноста на работата на кочницата на погонската машина се испитува со кочење на кабината со 25% зголемено номинално оптоварување додека кабината се движи со номинална брзина надолу. Доводот на енергија за моторот и откочниот уред мора да биде исклучен.

Член 299

Исправноста на работата на фаќачкиот уред се испитува со рачно вклучување на граничникот на брзината во возењето надолу додека кочницата е отворена и погонскиот уред вклучен. Испитувањето се врши се додека носечките јажиња не почнат да се лизгаат или додека не се олабават.

Фаќачкиот уред за постапно кочење се испитува кога кабината е оптоварена со 25% зголемено номинално оптоварување, распоредено рамномерно на површината на подот на кабината.

Испитувањето на фаќачкиот уред се врши со намалена брзина во однос на номиналната брзина, и тоа близу вратата на возното окно за кабината да се ослободи од фаќање и за да се овозможи нејзино растоварување.

Фаќачкиот уред за моментно кочење и фаќачкиот уред за моментно кочење се придрушување се испитуваат кога кабината е оптоварена рамномерно со распореденото номинално оптоварување при номинална брзина.

Ако се во прашање лифтови за превоз на моторни возила, фаќачкиот уред се испитува со 50% зголемено номинално оптоварување.

Фаќачкиот уред на противтегот се проверува на начинот определен во ст. 1 до 5 на овој член, но без преоптоварување.

Фаќачкиот уред на противтегот кој не се вклучува со граничникот на брзината се испитува со помош на кинематиката на уредот за вклучување на фаќачкиот уред која стапува во дејство со олабавување и кинење на јажињата.

Член 300

Брзината на вклучувањето на граничникот на брзината се испитува во насока на вртењата која одговара на возењето на кабината надолу.

Со испитувањето на граничникот на брзината се проверува, во обете насоки на возењето на лифотот, дали со граничникот на брзината или со прекинувачот на него се запира лифотот. Со граничникот на брзината мора да се запре лифотот пред брзината на кабината во возење нагоре или надолу да ја пречекори неговата брзина на стапувањето во дејство.

Член 301

Испитувањето на одбојникот без придружување се врши така што кабината со номинално оптоварување да наседне на одбојникот, при што со наполно лабави носечки јажиња, се проверува дали збивањето на одбојникот му одговара на графичкиот приказ на потребните уклони на одбојникот (цртеж бр. 4).

Испитувањето на одбојникот со придружување и на одбојникот со повратно придружување се врши така што кабината со номинално оптоварување или противтегот да наидуваат на одбојниците со номинална брзина или со брзина која е земена за пресметка на одот на одбојниците што имаат скратен од а постои уред за контрола на забавувањето.

Член 302

Масата на противтегот мора да ѝ одговара на вредноста што производителот ја назначил во упатството, што се испитува со споредување на мерената големина на струјата кај трофазните мотори и големината на напонот кај едностраните мотори.

Член 303

Со испитувањето на заклучувањето на вратата на возното окно се проверува дали со заклучувачот се зафаќаат најмалку 7 mm пред стапувањето во дејство на електричниот сигурносен уред за контрола на заклучувањето, така што лифотот не смее да тргне ако вратата на возното окно е отворена или незаклучена.

XXIII. ПОВРЕМЕНА ТЕХНИЧКА КОНТРОЛА НА ЛИФТОТ

Член 304

Повремената техничка контрола на лифотот мора да се изврши најдоцна по истекот на една година од претходната техничка контрола на тој лифотот.

Повремената техничка контрола на лифотот опфаќа:

- 1) преглед на целокупната постројка како и при техничката контрола пред пуштањето во погон;
- 2) динамичко испитување како и при техничката контрола пред пуштањето во погон, со тоа што исправноста на работата на фаќачкиот уред и на одбојниците за кабината и за противтегот се испитуваат со празна кабина и со намалена брзина.

За извршената техничка контрола од став 2 на овој член се составува извештај за испитувањето.

Член 305

Техничка контрола на реконструираниите лифтови и на лифтовите на кои е извршена замена на опремата се врши на следниот начин:

- 1) ако се изврши замена на носечките јажиња, мора да се изврши статичко испитување, а ако се изврши замена или ремонт на погонскиот мотор, како и замена на кочниот уред или погонската машина, мора да се изврши статичко и динамичко испитување без проверка на фаќачкиот уред и одбојникот;

- 2) ако се изврши замена на фаќачкиот уред, граничникот на брзината или на хидрауличниот одбојник, мора да се изврши динамичко испитување;

- 3) ако се изврши замена на управувачките уреди и на копирниот уред, и измена на конструкционото решение на крајната склопка, на заклучувачите и катните префрлувачи, не се врши статичко и динамичко испитување, туку само се проверува работата на овие уреди.

XXIV. ОДРЖУВАЊЕ

Член 306

Секој лифт мора да биде снабден со упатство на производителот за ракување со лифотот и за неговото одржување.

Редовното одржување на лифотот опфаќа: преглед на постројката на лифотот и контрола на нејзината работа, според упатството на производителот, отстранување на утврдените недостатоци и замена на неисправните и оштетените елементи, а особено:

- 1) проверка на правилноста на работата на сите сигурносни уреди, а особено на работата на сигурносните уреди на кочницата на погонската машина, фаќачкиот уред, граничникот на брзината, крајните склопки, одбојниците, вратата на возното окно и заклучувачот на вратата на возното окно;

- 2) проверка на носечките јажиња или синцири и нивната врска со кабината и противтегот;

- 3) проверка на влечењето што се остварува преку триење;

- 4) проверка на изолацијата за сите струјни кола и нивните врски со заземјувањето;

- 5) проверка на приклучоците на громобранската инсталација;

- 6) чистење и подмачкување на деловите на лифотот;
- 7) проверка на исправноста на работата на лифотот при возење од станица до станица по должината на возното окно во обете насоки, како и при застанувањето;

- 8) проверка на излезите во случај на нужда;

- 9) проверка на исправноста на погонските и управувачките уреди на лифотот.

Член 307

Редовно одржување на лифотот мора да се врши најмалку еднаш месечно.

Сите недостатоци во работата на лифотот мораат при редовното одржување да се отстрануваат без одлагање, а неисправните и оштетените делови мораат да се заменат со исправни.

Ако при прегледот на лифотот се утврдат неисправности што можат да доведат до опасна погонска состојба, лифотот мора да се исклучи од употреба додека таквите неисправности не се отстранат.

Член 308

Секој лифт мора да има книга за одржување, која содржи:

1) општи податоци за лифтот (податоци за корисникот и местото на вградувањето на лифтот; датум и број на дозволата за употреба на лифтот; фирма односно назив или регистриран знак на производителот на лифтот; број и година на производството на лифтот);

2) основни карактеристики на лифтот (податоци за: видот на лифтот, номиналната носивост и брзината; најголемиот број вклучувања на час; бројот на часови на работа во текот на 24 часа; бројот на станиците и ознаката на главната станица; височината на дигањето; видот на електричната струја и напонот за струјните кола; заштитата од пресвек напон на допир; видот на кабината, нејзината големина и материјалот од кој е изработена; конструкцијата на кабината и подот на кабината; мерите и закачувањето на водилката на кабината; мерите и закачувањето на водилката на противтегот; конструкцијата на факачкиот уред и големината на патеката на факачето; проветрувањето на машинската просторија; проветрувањето на кабината; видот на редукторот; бројот на одовите на полжавот и бројот на забите на полжавното коло; пречникот на јажницата; опфатниот агол и аголот на жлебот на јажницата; техничките карактеристики на челичните јажиња за кабината и противтегот; уредот за компензација; граничниот на брзината; копириот уред; крајните склопки; и техничките карактеристики на погонскиот мотор (тип) моќност, број на обртите, номинална струја, заставни момент и проветрување); сигурносните уреди; бројот на командните табли; пресекот на главниот електричен вод и видот на одбојникот под кабината односно противтегот);

3) податоци за измените на општите податоци и основните карактеристики на лифтот;

4) податоци за одржувањето и исклучувањето на лифтот од употреба поради неисправност, прегледите, дефектите, поправките и замената на делови на лифтот;

5) податоци за организацијата на здружен труд или за лицето кое го одржува лифтот.

XXV. ИСПРАВИ ШТО ГИ ПРИДРУЖУВААТ ЛИФТОВИТЕ ВО ПРОМЕТ

Член 309

Лифтовите во промет односно при испорака мораат да бидат снабдени со гарантен лист.

Гарантниот рок за исправно функционирање на лифтот не може да биде пократок од две години.

Гарантниот рок од став 2 на овој член почнува да тече од денот на предавањето на лифтот на употреба односно од денот на прибавувањето дозвола за употреба на лифтот.

Рокот во кој давателот на гаранција односно овластениот сервис е должен да постапи по барањето на имателот на гарантен лист за извршување услуги за одржување односно за поправка на лифтот изнесува десет дена од денот на приемот на таквото барање.

Член 310

Лифтовите мораат да бидат снабдени со техничко упатство на производителот, кое мора да ги содржи техничките и други податоци значајни за исправно монтирање, пуштање во погон и користење на лифтот, отстранување на пречки и дефекти и набавка на резервни делови, предупредување на опасност при користењето на лифтот и упатства за нивно отстранување и податок за рокот на обезбеденото сервисирање на лифтот.

Рокот на обезбеденото сервисирање на лифтот не може да биде пократок од десет години, сметајќи од денот на предавањето на нововградениот лифт на употреба односно од денот на прибавувањето дозвола за употреба на тој лифт.

XXVI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 311

Вратата на возното окно и заклучувачите на вратата на возното окно на лифтовите што се вградени во згради

пред денот на влегувањето на овој правилник во сила мораат да се усогласат со условите од одредбите на овој правилник во рок од три години од денот на влегувањето на овој правилник во сила.

Ако пред денот на влегувањето на овој правилник во сила лифтот немал врата на кабината, таа врата мора да се вгради во рок од три години од денот на влегувањето на овој правилник во сила.

Член 312

Лифтовите што се вградени во згради пред денот на влегувањето на овој правилник во сила, а немаат пристап кон машинската просторија преку скалите на зградата, мораат да се усогласат во рок од пет години од денот на влегувањето на овој правилник во сила, така што да ги исполнуваат следните услови:

- пристапот кон машинската просторија да биде преку метални скали што мораат да бидат стабилни;

- металните скали да бидат широки најмалку 0,5 m,

со наклон од најмалку 60° во однос на подот на пристапот кон машинската просторија;

на врвот на скалите да биде вградена една или две

рачки и гробран.

Член 313

Во рокот од пет години од денот на влегувањето на овој правилник во сила пристапот кон машинската просторија на лифтовите вградени во зградите пред денот на влегувањето на овој правилник во сила мора да се усогласи така што да ги исполнува следните услови:

- пристапот кон машинската просторија преку покривот на зградата да биде широк најмалку 0,8 m, и да има заштитна ограда висока најмалку 1 m, која може да има отвори чии најголеми мери се 0,35 m × 0,35 m;

- заштитната ограда, ако се поставува само на едната страна на преминот преку покривот на зградата кон машинската просторија, мора да се постави на онаа страна на која наклонот на покривот е поголем од 1:10 или на онаа страна што се наоѓа на растојание помало од 2 m од работ на покривот;

- за пристап кон машинската просторија преку покриви покрени со керамида, брановидни плочи и рамен лим или преку покриви што немаат доволна носивост и не претставуваат стабилна потпорка за нозете да се обезбеди посебна патека (на пример: од решетест лим);

- патот од излезот на покривот на зградата и минувањето до машинската просторија да се обележат со табели на кои е означена насоката на движењето и кои се осветлени.

Член 314

Лифтовите што се вградени во згради пред денот на влегувањето на овој правилник во сила мораат да се усогласат во рок од пет години од денот на влегувањето на овој правилник во сила, така што да ги исполнуваат следните услови:

- ако имаат пристап кон машинската просторија преку отворот на нејзиниот под, тој отвор мора да ги исполнува условите утврдени во член 40 став 2 од овој правилник;

- слободниот отвор на капакот мора да има мери најмалку 0,80 m × 0,80 m;

- заклучениот капак на отворот преку кој се влегува во машинската просторија мора однатре да се отвора без клуч.

Член 315

Лифтовите вградени во згради пред денот на влегувањето на овој правилник во сила мораат да се усогласат со условите на одредбите на чл. 59 и 63 од овој правилник во рок од пет години од денот на влегувањето на овој правилник во сила.

Член 316

Лифтовите вградени во згради пред денот на влегувањето на овој правилник во сила мораат да се усогласат со условите пропишани во одредбите на овој правилник (освен одредбите на чл. 21, 22 и чл. 311 до 315) во рок од десет

години од денот на влегувањето на овој правилник во сила.

Член 317

Со денот на влегувањето на овој правилник во сила престануваат да важат:

1) одредбите на чл. 1 до 196 и чл. 213 до 215, освен на чл. 69, 70, 82 став 5, чл. 91 и 162 од Правилникот за техничките мерки и услови за лифтови („Службен лист на СФРЈ”, бр. 51/70);

2) Правилникот за техничките нормативи за лифтовите со уред за контрола на намалувањето на брзината при влегувањето на кабината во долната крајна станица („Службен лист на СФРЈ”, бр. 6/80).

Член 318

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 50-16077/1
2 ноември 1984 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод
за стандардизација,
Букашин Драгоевиќ, с. р.

221.

Врз основа на член 30 став 2 на Законот за патните исправи на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија („Службен лист на СФРЈ”, бр. 30/79) и член 99 точка 5 на Законот за движењето и престојот на странците („Службен лист на СФРЈ”, бр. 56/80), сојузниот секретар за внатрешни работи донесува

РЕШЕНИЕ

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ЦЕНИТЕ НА ОБРАСЦИТЕ ЗА ПАТНИ И ДРУГИ ИСПРАВИ НА ДРЖАВЈАНИТЕ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА И НА СТРАНЦИТЕ

1. Надлежните органи што, според одредбите на Законот за патните исправи на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Законот за движењето и престојот на странците им издаваат патни и други исправи на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и на странците, ќе ги наплатуваат обрасците за тие исправи по следните цени, и тоа образецот за:

Динари

1) пасош (личен и семеен)	550,00
2) дипломатски пасош	600,00
3) службен пасош	600,00
4) заеднички пасош	850,00
5) детски пасош	550,00
6) патен лист	30,00
7) патен лист за странци	900,00
8) патни исправи за бегалци	200,00
9) патни исправи за лица без државјанство	200,00
10) лични карти за странци	500,00
11) туристички пропусници	30,00

2. Со денот на влегувањето во сила на ова решение престанува да важи Решението за определување на цените на обрасците на патните и другите исправи на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и на странците („Службен лист на СФРЈ”, бр. 48/85).

3. Ова решение влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

П. бр. 270-2-1/42
17 март 1986 година
Белград

Сојузен секретар
за внатрешни работи,
Доброслав Кулафиќ, с. р.

222.

Врз основа на член 130 точка 8 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници („Службен лист на СФРЈ”, бр. 7/85), Собранието на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници донесува

ОДЛУКА

ЗА УПОТРЕБА НА СРЕДСТВАТА НА ФОНДОТ НА ПЕНЗИСКОТО И ИНВАЛИДСКОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА ЗАЕДНИЦАТА НА СОЦИЈАЛНОТО ОСИГУРУВАЊЕ НА ВОЕНИТЕ ОСИГУРЕНИЦИ НАМЕНЕТИ ЗА ЗАКРЕПНУВАЊЕ НА УЖИВАТЕЛИТЕ НА ПЕНЗИЈА ВО 1986 ГОДИНА

1. Уживателот на старосна, инвалидска или семејна пензија на кого пензијата му се исплаќа на товор на Фондот на пензијското и инвалидското осигурување на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници има право на надомест за закрепнување во 1986 година во износ од 7.000 динари.

2. На уживателот на старосна, инвалидска или семејна пензија кој во 1986 година бил во работен однос или вршел професионална дејност односно самостојна дејност со личен труд со средства на трудот во сопственост на граѓани, не му припаѓа надоместот од точка 1 на оваа одлука.

3. Ако семејната пензија ја користат двајца или повеќе соуживатели, надоместот од точка 1 на оваа одлука ќе се исплати во еден износ.

4. Износот на надоместот утврден во точка 1 на оваа одлука се исплатува во еден износ и втасува за исплата со пензијата за месец мај 1986 година. Исплатата на надоместот по оваа одлука ќе ја изврши Службата за спроведување на пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници по службена должност.

5. Надоместот од точка 1 на оваа одлука ќе се исплати од средствата издвоени и наменети за закрепнување на уживателите на пензија.

6. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ”.

Бр. 13-1
24 март 1986 година
Белград

Собрание на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници

Претседател
на Претседателството,
Рахмија Кадениќ, с. р.

223.

Врз основа на член 66 став 1 во врска со член 65 став 2 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници („Службен лист на СФРЈ”, бр. 7/85), Собранието на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници донесува

ОДЛУКА

ЗА УСОГЛАСУВАЊЕ НА ПЕНЗИИТЕ СО ДВИЖЕЊЕТО НА НОМИНАЛНИТЕ ЛИЧНИ ДОХОДИ НА АКТИВНИТЕ ВОЕНИ ЛИЦА

1. Старосните, инвалидските и семејните пензии се усогласуваат со движењето на номиналните лични доходи на активните воени лица во 1986 година, така што од 1 јануари 1986 година се зголемуваат за 27%.

2. Како основ за усогласување на пензиите од точка 1 на оваа одлука се зема износот на старосната, инвалидската и семејната пензија од јануари 1986 година, со тоа што за усогласување на семејната пензија ќе се земе износот без заштитниот додаток.

3. Повеќе уживатели на семејна пензија по едно решение се смета, во смисла на оваа одлука, како еден уживател.

4. Вкупниот износ на пензијата усогласена според оваа одлука и на додатокот кон пензија на носителите на

„Партизанска споменица 1941“, на лицата одликувани со Орден на народен херој и на борците од Шпанската националослободителна и револуционерна војна од 1936 до 1939 година, не може да го надмине износот на најголемиот месечен личен доход на член на Претседателството на СФРЈ.

5. Усогласувањето на пензиите според оваа одлука ќе се изврши по службена должност, без донесување на посебно решение.

6. Пензиите усогласени според одредбите на оваа одлука што се остварени по 1 јули 1983 година, ќе се исплатуваат во согласност со чл. 83 и 169 од Законот за пензиското и инвалидското осигурување на воените осигуреници.

7. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 11-1
24 март 1986 година
Белград

Собрание на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници

Претседател
на Претседателството,
Рахмија Кадениќ, с. р.

224.

Врз основа на член 24 од Законот за додатокот на деца и за други форми на детска заштита на децата на воените осигуреници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 58/76 и 7/85), во согласност со сојузниот секретар за народна одбрана, Собранието на Заедницата на социјално осигурување на воените осигуреници донесува

ОДЛУКА

ЗА ИЗНОСОТ НА ДОДАТОКОТ НА ДЕЦА НА ВОЕНИТЕ ОСИГУРЕНИЦИ

1. На воен осигуреник на кого вкупниот приход по член на неговото домаќинство од претходна година е еднаков или помал од износот на една четвртина од просекот на личниот доход што му припаѓа на активно воено лице со чин мајор, без зголемување на тој доход спрема годините поминати во чинот, назначен на формациско место за кое е определена 15 положајна група, со две преместувања и 3,2% од личниот доход по чинот и положбата, за минат труд, му припаѓа, месечно, додаток на деца, и тоа:

1) за дете до наполнети шест години возраст – во износ од 3.080 динари;

2) за дете од наполнети шест до наполнети петнаесет години возраст, а за дете на редовно школување во основно училиште до крајот на учебната година во која наполнива 15 години возраст, како и за дете што наполнило повеќе од 15 години возраст ако е на редовно школување во училиште за средно насочено образование или во друго средно училиште – во износ од 4.060 динари;

3) за дете на редовно школување во виша школа или на факултет или на друга висока школа, односно на вонредно школување на првата година студии ако детето се школува во местото на службувањето односно живењето на воениот осигуреник, како и за дете наполно неспособно за стопанисување – во износ од 4.900 динари;

4) за дете на редовно школување во виша школа или на факултет или на друга висока школа, односно на вонредно школување на првата година студии ако детето се школува надвор од местото на службувањето односно живењето на воениот осигуреник – во износ од 5.880 динари.

2. На воен осигуреник на кого вкупниот приход по член на неговото домаќинство од претходната година е еднаков или помал од износот на една четвртина од просекот на личниот доход што му припаѓа на активно воено лице со чин постар водник од I класа, без зголемување на тој доход спрема годините поминати во чинот, назначен на формациско место за кое е определена 21 положбена група, со едно преместување и 2,6% од личниот доход според чинот и положбата – за минат труд, му припаѓа, месечно, додаток на деца, и тоа;

1) за дете до наполнети шест години возраст во износ од 4.060 динари;

2) за дете од наполнети шест до наполнети 15 години возраст, а за дете на редовно школување во основно училиште до крајот на учебната година во која наполнива 15 години возраст, како и за дете кое наполнило повеќе од 15 години возраст ако е на редовно школување во училиште за средно насочено образование или во друго средно училиште – во износ од 4.900 динари;

3) за дете на редовно школување во виша школа или на факултет или на друга висока школа, односно на вонредно школување на првата година студии ако детето се школува во местото на службувањето односно живењето на воениот осигуреник, како и за дете наполно неспособно за стопанисување – во износ од 5.880 динари;

4) за дете на редовно школување во виша школа или на факултет или на друга висока школа, односно на вонредно школување на првата година студии ако детето се школува надвор од местото на службувањето односно живењето на воениот осигуреник – во износ од 6.720 динари.

3. Со денот на влегувањето во сила на оваа одлука престанува да важи Одлуката за износот на додатокот на деца на воените осигуреници („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/85).

4. Оваа одлука се применува од 1 април 1986 година.

5. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 12-1
24 март 1986 година
Белград

Собрание на Заедницата на социјалното осигурување на воените осигуреници

Претседател
на Претседателството,
Рахмија Кадениќ, с. р.

225.

Врз основа на член 15 став 3 од Законот за обезбедување средства за регрес за вештачки губрива, средства за заштита на растенијата и квалитетно сортно семе („Службен лист на СФРЈ“, бр. 13/86), претседателот на Сојузниот комитет за земјоделство, во спогодба со сојузниот секретар за финансии, пропишува

УПАТСТВО

ЗА ПОТРЕБНАТА ДОКУМЕНТАЦИЈА ЗА ОСТВАРУВАЊЕ НА ПРАВО НА СРЕДСТВА ЗА РЕГРЕС ЗА ВЕШТАЧКИ ГУБРИВА ВО 1986 ГОДИНА

1. Организациите на здружен труд што произведуваат вештачки губрива, остваруваат право на средства за регрес за вештачки губрива (во натамошниот текст: регрес) така што кон барањето за исплата на средства за регрес ја прилагаат до надлежната служба на општественото книговодство следната документација:

1) пресметка на регресот;

2) фотокопии на склучените годишни договори со купувачите за испорака на вештачки губрива, што се доставуваат еднаш годишно;

3) копија на фактурата за продажба на вештачки губрива врз основа на која е извршена пресметка на регресот;

4) документ за извршената испорака на вештачко губриво (товарен лист, испратница, исправа за преземање и сл.), заверен од страна на корисникот односно превозникот;

5) потврда од подносителот на барањето дека производите потекнуваат од домашно производство, потпишана од страна на овластеното лице. Текстот на потврдата гласи: „Потврдуваме под морална и материјална одговорност дека производот потекнува од домашно производство“.

Регресот се пресметува на посебен формулар, кој е составен дел на ова упатство, во кој се внесуваат следните податоци:

– фирма односно назив на производителот – корисник на регресот; фирма односно назив на купувачот, број

на фактурата, вид на ѓубривото, количина на ѓубривото изразена во тони, производителска цена по тон што ја оствариле производителите на вештачки ѓубрива на 31 декември 1985 година, износ на регресот по тон, вкупна вредност на вештачките ѓубрива и вкупна вредност на регресот.

Кон пресметката на регресот потпишана од страна на овластеното лице и заверена со печат се доставува спецификација на пресметката на регресот во три примероци, од кои еден задржува производителот на вештачки ѓубрива – корисник на регресот, вториот ѝ останува на надлежната служба на општественото книговодство, а третиот се доставува кон налогот за исплата. Спецификацијата содржи: назив на производителот на ѓубривото – корисник на регресот, број на пресметката, количина на ѓубривото по пресметката и износ на пресметаниот регрес.

При првото поднесување на пресметката на регресот се поднесува ценовникот на вештачките ѓубрива и износот на регресот кој важел на 31 декември 1985 година.

2. Ова упатство влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 2499/1
24 март 1986 година
Белград

Претседател
на Сојузниот комитет
за земјоделство,
д-р Милорад Станоевиќ, с. р.

НАЗИВ НА РО

ПРЕСМЕТКА НА РЕГРЕСОТ

Табела 1.

Реден број	НАЗИВ НА КУПУВАЧОТ	Број на фактурата	Вид на вештачкото ѓубриво	Количина на вештачкото ѓубриво (во тони)	Производителска цена остварена по тон на ден 31. XII 1985	Износ на регресот по тон	Вкупна вредност на вештачкото ѓубриво (5 × 6)	Вкупна вредност на регресот
1	2	3	4	5	6	7	8	9

226.

Врз основа на член 169 став 3 од Законот за општонородната одбрана („Службен лист на СФРЈ”, бр. 11/82), Сојузниот секретаријат за народна одбрана, Републичкиот комитет за образование, наука, култура и физичка култура на СР Босна и Херцеговина, Републичкиот комитет за просвета, култура, физичка и техничка култура и Републичкиот штаб на територијалната одбрана на СР Хрватска, Републичкиот секретаријат за народна одбрана на СР Македонија, Републичкиот секретаријат за народна одбрана и Републичкиот комитет за образование и физичка култура на СР Словенија, Републичкиот секретаријат за народна одбрана и Републичкиот комитет за образование и физичка култура на СР Србија, Републичкиот комитет за образование, култура и наука на СР Црна Гора, Покраинскиот секретаријат за народна одбрана и Покраинскиот секретаријат за народна одбрана на САП Војводина, и Покраинскиот комитет за образование на САП Косово (во натамошниот текст: учесниците во Договорот) утврдуваат

ДОГОВОР

ЗА ЕДИНСТВЕНИТЕ ОСНОВИ НА ОБУЧУВАЊЕТО НА МЛАДИНАТА ЗА ОПШТОНАРОДНА ОДБРАНА

I. ОСНОВНИ ОДРЕДБИ

Член 1

Учесниците во Договорот се согласни, организирањето и спроведувањето на обучувањето за општонородна одбрана на учениците, студентите и младината која не посетува училишта во средно насочено образование и воспитание (во натамошниот текст: вонучилишна младина) да се

врши во согласност со единствените основи што се утврдуваат со овој договор.

Член 2

Учесниците во Договорот се согласни, со единствените основи на организирање и спроведување на обучувањето на младината за општонородна одбрана да се опфатат:

- 1) утврдување на соодветни единствени основи на плановите и програмите за обучување за општонородна одбрана за учениците на основните училишта и училиштата за средно насочено образование и воспитание, за воншколска младина и за студенти на вишите школи и факултети;
- 2) утврдување и изработка на единствени учебници како основна литература за ученици и студенти и прирачници за воншколска младина;
- 3) избор и утврдување на минимум единствени наставни средства и друга опрема неопходна за реализација на единствените основи на плановите и програмите за обучување за општонородна одбрана;
- 4) утврдување на основните критериуми за ангажирање на кадри за обучување на младината за општонородна одбрана.

Единствените основи на плановите и програмите од точка 1 на овој член се составен дел од овој договор.

Член 3

Единствените основи на плановите и програмите од член 2 точка 1 на овој договор ги опфаќаат и соодветните содржини за општествената самозаштита.

Член 4

Учесниците во Договорот се обврзуваат дека во рамките на своите права, должности и одговорности ќе ја

поттикнуваат, развиваат и унапредуваат воспитно-образовната работа во воспитанието и обучувањето на ученици за општонародна одбрана и за тие цели ќе обезбедуваат материјални, програмски, кадровски и други потреби.

II. ОБУЧУВАЊЕ ЗА ОПШТОНАРОДНА ОДБРАНА

а) Обучување и воспитание во основните училишта и во училиштата за средно насочено образование и воспитание

Член 5

Обучувањето и воспитание во основните училишта и во училиштата за средно насочено образование и воспитание се врши според единствените основи на плановите и програмите, и тоа:

- 1) според програмата за одбрана и заштита во основните училишта, по правило, во VII и VIII клас – 70 часови;
- 2) во рамките на наставниот предмет „Одбрана и заштита“ во училиштата за средно насочено образование и воспитание за стекнување на III, IV и V степен на стручна подготовка во последните две години на образованието – 140 часови, а за стекнување на II степен на образование – 105 часови;
- 3) со вградување на содржини значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита во наставните програми на другите предмети и со нивно изучување во рамките на редовната настава;
- 4) со реализација на изборни и факултативни програми што се посебно значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита, во училиштата за средно насочено образование и воспитание;
- 5) со обучување на ученици по пат на слободни активности значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита.

Предметот „Одбрана и заштита“ е задолжителен за сите ученици и посетители државјани на СФРЈ, освен за лица кои отслужиле воен рок.

Член 6

Учесниците во Договорот се согласни наставните планови и програми од член 5 точ. 1 и 2 на овој договор да ги утврдуваат надлежните органи на социјалистичките републики (СР) и социјалистичките автономни покраини (САП), во согласност со единствените основи на плановите и програмите.

Член 7

Програмските содржини од член 5 точка 3 на овој договор за основните училишта и училиштата за средно насочено образование и воспитание ги утврдуваат надлежните органи на СР и САП, на предлог од Постајаната конференција на заводите за унапредување на воспитанието и образованието на СР и САП, во согласност со единствените основи на плановите и програмите.

Член 8

Програмските содржини од член 5 точка 5 на овој договор ги утврдуваат органите на управувањето на основните училишта и на училиштата за средно насочено образование и воспитание врз основа на критериумите за видот и содржината на слободните активности значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита, во рамките на своите годишни програми за работа.

Критериумите од претходниот став ги утврдуваат надлежните органи на СР и САП што ги донесуваат наставните планови и програми од член 5 точ. 1 и 2 на овој договор.

Член 9

Учесниците во Договорот се согласни, обучувањето на учениците попречени во физичкиот или психичкиот развој да се врши според приспособените наставни планови и програми, што ги утврдуваат надлежните органи на СР и САП, во согласност со единствените основи на плановите и програмите за овие ученици.

б) Обучување во високошколски установи

Член 10

Учесниците во Договор се согласни, обучувањето на студентите во високошколски установи (виши и високи

школи, факултети и уметнички академии) да се врши според единствените основи на планот и програмата за предметот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“, што се изучува во првите четири семестри, односно во првата и втората година на студиите – по 60 часови годишно.

Обучувањето на студентите се остварува и со вградување на содржини посебно значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита во наставните програми за другите предмети, со реализација на изборните и факултативните програми посебно значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита, со развивањето на научноистражувачката работа во областа на општонародната одбрана и општествената самозаштита, што е услов за успешна научно-наставна работа и низ работа во здруженијата, секциите, клубовите и другите форми на активности на студентите.

Член 11

Наставниот план и програма за предметот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ се утврдуваат според соодветните закони на СР и САП, во согласност со единствените основи на планот и програмата.

Од годишниот фонд на часови по 10 наставни часови од програмските содржини се однесуваат на специфичностите на одделни СР и САП, што ги утврдуваат нивните надлежни органи.

Предметот „Општонародната одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ е задолжителен за сите студенти државјани на СФРЈ, освен за студентите на военотехничките факултети и на факултетите (насоки) на општонародната одбрана.

Член 12

Учесниците во Договорот се согласни програмските содржини посебно значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита, што се вградуваат во наставните содржини на другите предмети, да ги утврдуваат соодветните органи на управување на високошколските организации во согласност со единствените тематски содржини, чие усогласување го врши Заедницата на универзитетите на Југославија.

Член 13

Учесниците во Договорот се согласни, научноистражувачката работа во областа на општонародната одбрана и општествената самозаштита да ја вршат високошколските организации со вградување во своите програми за научноистражувачка работа на проекти значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита, односно значајни за унапредувањето на научно-наставната работа.

Високошколските организации вршат научноистражувачка работа во согласност со основите на организирањето на научноистражувачката работа во областа на општонародната одбрана и општествената самозаштита на високошколските установи и научните институти на СФРЈ, што ги утврди Заедницата на универзитетите на Југославија.

Заедницата на универзитетите на Југославија ја координира работата врз изработката и реализацијата на научноистражувачките проекти во областа на општонародната одбрана и општествената самозаштита помеѓу високошколските установи, како и високошколските установи и организациите на здружен труд и соодветните органи.

в) Обучување на воишколска младина

Член 14

Обучувањето на воишколската младина се врши според наставниот план и програма што ги утврдуваат надлежните органи на СР и САП во согласност со единствените основи на плановите и програмите.

Член 15

Учесниците во Договорот се согласни, обучувањето на воишколската младина да се изведува во непрекинато траење од 20 работни дена, со фонд од 120 часови.

Надлежните органи на СР и САП можат да одобрат пократко траење на обучувањето отколку што е утврдено со претходниот став, но не пократко од 105 часови.

Обучувањето на воншколската младина се организира и се спроведува, по правило, со логорување во центри за одбранбено оспособување на општествено-политичките заедници.

Член 16

Обучувањето на воншколската младина го организираат и го спроведуваат надлежните општински органи.

Надлежните органи на СР и САП им даваат помош на општинските органи и заедно со нив се одговорни за резултатите од организирањето и спроведувањето на воспитувањето и обучувањето на воншколската младина за општонародна одбрана и општествена самозаштита.

г) Натпревари на школска и воншколска младина

Член 17

Учесниците во Договорот се согласни дека ќе преземаат мерки, заради поттикнување и мотивирање на младината за општонародна одбрана и општествена самозаштита, во соработка со други органи, организации и заедници да се организираат натпревари од областите значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита. Ќе се натпреваруваат учениците од основните училишта за средно насочено образование и воспитание и воншколската младина.

Член 18

Во рамките на воспитанието и обучувањето на школската и воншколската младина се организираат училишни, општински, регионални, покраински и републички натпревари и сојузен натпревар.

Училишните и општинските натпревари се одржуваат секоја година.

Регионалите, покраинските и републичките натпревари се одржуваат во годината во која се организира сојузниот натпревар, а можат да се одржуваат и секоја година ако тоа го определи надлежниот орган на СР или САП.

Сојузниот натпревар се одржува секоја петта година според заеднички утврдената програма.

Носителот на сојузниот натпревар се определува во рамките на Меѓурегионално-покраинската комисија за реформа на образованието.

Сојузниот секретаријат за народна одбрана дава стручна и друга помош при организирањето и спроведувањето на сојузниот натпревар.

III. УЧЕБНИЦИ И ДРУГИ НАСТАВНИ СРЕДСТВА

Член 19

Учесниците во Договорот се согласни, за обучувањето на учениците од основните училишта, на учениците од училиштата за средно насочено образование и воспитание, студентите и воншколската младина, како основен, да се употребува единствен учебник и прирачник со наставни содржини што се утврдени во согласноста со единствените основи на плановите и програмите, а врз основа на единствената концепција на учебниците и прирачниците, и тоа:

1) во основните училишта учебникот „Одбрана и заштита“;

2) во училиштата за средно насочено образование и воспитание учебникот „Одбрана и заштита“ I и II;

3) во високошколските установи учебникот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ I и II;

4) за воншколска младина – соодветен прирачник.

Предлогот на концепцијата на учебниците за основно и средно насочено образование и воспитание го подготвуваат Постојаната конференција на заводите за унапредување на воспитанието и образованието на СР и САП и Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Предлогот на концепцијата на учебниците за високо образование и воспитание го подготвуваат Заедницата на универзитетите на Југославија и Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Предлогот на концепцијата за прирачникот за обучување на воншколската младина го подготвуваат Сојузни-

от секретаријат за народна одбрана и органите на СР и САП надлежни за спроведување на обучувањето на воншколската младина.

Член 20

Заради обезбедување единствени учебници и прирачници од член 19 на овој договор, учесниците во Договорот се согласни, Сојузниот секретаријат за народна одбрана да распишува општојугословенски конкурс за изработка на тие учебници и прирачници.

Утврдувањето на концепцијата на учебниците и прирачниците, спроведувањето на јавниот конкурс, изборот на ракописи, рецензијата на ракописите и изборот на издавачот го врши посебна комисија што ја сочинуваат претставници на Сојузниот секретаријат за народна одбрана и по еден претставник од секоја СР и САП што ќе го определи органот на управата надлежен за работите на образование и воспитание.

Член 21

Учебниците и прирачниците од член 19 на овој договор се печатат на јазиците на народите и народностите на двата писма, а во согласност со барањата на органите на СР и САП што се надлежни за одобрување на учебници и прирачници.

Член 22

Техничката опрема и продажната цена на учебниците и прирачниците од член 19 на овој договор е иста на целата територија на СФРЈ.

Член 23

Учесниците во Договорот се согласни со учебникот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ I и II дел да се изработува и употребува, како прилог кон овој учебник, посебен дел со програмските содржини од член 11 став 2 на овој договор.

Член 24

Учесниците во Договорот се обврзуваат дека, во рамките на своите права и должности, ќе обезбедат, во секое издание на учебниците за другите наставни предмети да се обработуваат утврдени програмски содржини значајни за општонародната одбрана и општествената самозаштита, и тоа за сите нивоа на образование и воспитание.

Член 25

Учесниците во Договорот се согласни, за обучувањето на учениците, студентите и воншколската младина, како основни средства, да се употребуваат единствени наставни средства и опрема, во согласност со единствените основи на плановите и програмите.

Член 26

Изборот и утврдувањето на минимумот на единствените наставни средства и помагала што се користат на сите степени на воспитание и обучување за општонародна одбрана и општествена самозаштита го врши стручна комисија што ја сочинуваат делегирани претставници на СР и САП и на Сојузниот секретаријат за народна одбрана, а што ја формира Координациониот одбор за следење и спроведување на овој договор.

Член 27

Учесниците во Договорот се согласни, вооружувањето и муницијата потребна за изведување на настава во основните училишта и во училиштата за средно насочено образование и воспитание, како и за обучување на воншколската младина да ги обезбедуваат штабовите на Територијалната одбрана на општествено-политичките заедници, во согласност со стручното упатство што го донесува сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Гаѓањето се изведува според стручното упатство што го донесува Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

IV. НАСТАВНИЧКИ КАДАР

Член 28

Учесниците во Договорот се согласни, наставата по одбрана и заштита во основните училишта да можат да ја

изведуваат лица со завршен Факултет за народна одбрана или насока за општонародна одбрана и лица со завршен факултет или виша школа од наставничка насока, кои претходно стручно се усовршиле според посебна програма за изведување на оваа настава.

Програмата за усовршување од став 1 на овој член ја донесуваат органите на СР и САП надлежни за донесување на наставните планови и програми.

Член 29

Учесниците во Договорот се согласни, наставата по предметот „Одбрана и заштита“ во училиштата за средно насочено образование и воспитание да можат да ја изведуваат лица со завршен Факултет за народна одбрана или со насока за општонародна одбрана, а по исклучок и лица со завршен факултет од наставничка насока и со школа за резервни офицери, како и лица со завршена воена академија.

Член 30

Учесниците во Договорот се согласни, наставниците за предметот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ во високошколски установи да се избираат под условите утврдени со соодветните закони на СР и САП.

Член 31

Учесниците во Договорот се согласни на најмногу 600 студенти од I и II година студии за предметот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ да се избираат еден наставник и еден соработник, во звање асистент.

Член 32

Учесниците во Договорот се обврзуваат дека, во рамките на своите права и должности, ќе обезбедат постојано стручно и методичко усовршување на наставници што изведуваат настава по општонародна одбрана и општествена самозаштита, и тоа на сите нивоа на образование и воспитание, и нивно ангажирање врз пишувањето на помошна литература од подрачјето на општонародната одбрана и општествената самозаштита.

Член 33

Учесниците во Договорот се согласни, за обучувањето на воншколската младина да се ангажираат, по правило, наставници од училиштата за средно насочено образование и воспитание што изведуваат настава по предметот „Одбрана и заштита“, а во нивни недостиг можат да се ангажираат и други лица кои се резервни воени старешини.

V. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 34

Сојузниот секретаријат за народна одбрана им дава потребна стручна и друга помош на другите учесници во Договорот за остварувањето на целите и задачите утврдени со овој договор, и врши административни работи во врска со неговото спроведување.

Член 35

Заради следење на спроведувањето на овој договор учесниците во Договорот формираат Координационен одбор (во натамошниот текст: Одбор).

Одборот го сочинуваат по два члена од секоја СР и САП, што ги именуваат учесниците во Договорот, и два члена на Сојузниот секретаријат за народна одбрана.

Членовите на Одборот се именуваат за период од 4 години.

Одборот се состанува по потреба, а најмалку еднаш во годината.

Член 36

Учесниците во Договорот се согласни, Одборот:

1) да ги известува учесниците во Договорот за спроведувањето на овој договор и за проблемите што се јавуваат;

2) да го координира извршувањето на одделни работи и да предлага преземање на потребни мерки за спроведување на овој договор;

3) да дава толкување за примената на овој договор;

4) да предлага измени и дополненија на овој договор.

Член 37

Постапката за измени и дополненија на овој договор се поведува со писмен предлог на еден од учесниците во Договорот или на Одборот од член 35 на овој договор.

Учесниците во Договорот се согласни, усогласувањето на предлогот за измени и дополненија од став 1 на овој член да се заврши во рок од 60 дена.

За предлогот за измени и дополненија одлучуваат учесниците во Договорот.

Член 38

Ако на распишаниот јавен конкурс не се пријават лица што ги исполнуваат условите утврдени со член 30 од овој договор, учесниците во Договорот се согласни до 30 септември 1995 година за наставници по предметот „Општонародна одбрана и општествена самозаштита на СФРЈ“ да можат да бидат избрани лица што исполнуваат еден од следните услови:

1) завршен факултет и степен на магистер од областа на општонародната одбрана, безбедноста или воените науки;

2) завршен факултет и научен степен на магистер од области сродни со областите од претходната точка и со школа за резервни офицери, со стручно и педагошко искуство од областа на општонародната одбрана и општествената самозаштита.

3) завршена висока воена школа (воена академија, школа за општонародна одбрана, командно-штабна школа за оперативка на видови, командно-штабна школа за тактика на видови и Висока военополитичка школа на ЈНА), со стручно и педагошко искуство.

По исклучок, ако наставникот не може да се избере по основот од став 1 на овој член, учесниците во Договорот се согласни, високошколската организација да може, во текот на една учебна година, да ангажира активен офицер на ЈНА, и тоа со согласност на Сојузниот секретаријат за народна одбрана, односно надлежните команди за издавање на таква согласност.

Член 39

Наставата по предметот „Одбрана и заштита“ во средното насочено образование и воспитание можат и на таму да ја изведуваат наставници кои имаат пропишана виша стручна подготовка и 20 години работно искуство во воспитно-образовна работа, од што најмалку 5 години во настава по предметот „Одбрана и заштита“.

Член 40

Овој договор се смета склучен и влегува во сила кога во истоветен текст ќе го потпишат овластени претставници на учесниците во Договорот.

Член 41

Со денот на влегувањето во сила на овој договор престануваат да важат Договорот за единствените основи за обучување на учесниците за општонародна одбрана во основните и средните училишта на СФРЈ („Службени војни лист“, бр. 20/75) и Општествениот договор за заедничките и единствените основи на научно-наставната работа од областа на Општонародна одбрана на високошколските установи во СФРЈ („Службени војни лист“, бр. 20/75).

Член 42

Овој договор се објавува во „Службен лист на СФРЈ“.

За Сојузниот секретаријат за народна одбрана
помошник на сојузниот секретар за народна одбрана
за цивилна одбрана
генерал-потполковник,
Славко Мариќевиќ, с. р.

За СР Босна и Херцеговина
претседател на Комитетот за образование, наука, култура и физичка култура на Социјалистичка Република Босна и Херцеговина,
д-р Хасан Дервишбеговиќ, с. р.

За СР Црна Гора
републички секретар за на-
родна одбрана на СР Црна
Гора,
Момир Пејановиќ, с. р.

За СР Хрватска
претседател на Комитетот
за просвета, култура, фи-
зичка и техничка култура
на Социјалистичка Репу-
блика Хрватска,
Божидар Гагро, с. р.

Командант на Штабот на
територијалната одбрана
на Социјалистичка Репуб-
лика Хрватска,
генерал-мајор
Илија Бориќ, с. р.

За СР Македонија
републички секретар за на-
родна одбрана на Соција-
листичка Република Маке-
донија,
генерал-потполковник
Никола Кастратовиќ, с. р.

За СР Словенија
претседател на Комитетот
за воспитание, образование
и физичка култура на Соци-
јалистичка Република Сло-
венија,
Тине Зориќ, с. р.

републички секретар за на-
родна одбрана на Соција-
листичка Република Слове-
нија,
Мартин Кошир, с. р.

За СР Србија
претседател на Комитетот
за образование и физичка
култура на Социјалистичка
Република Србија,
Миломир Петровиќ, с. р.

Републички секретар за на-
родна одбрана на Соција-
листичка Република Срби-
ја,
генерал-потполковник
Милован Мишевиќ, с. р.

За САП Косово
претседател на Комитетот
за образование, наука и
култура на Социјалистичка
Автономна Покраина Ко-
сово,
Реџеп Гаши, с. р.

Покраински секретар за на-
родна одбрана на Соција-
листичка Автономна По-
краина Косово
полковник,
Исо Красниќи, с. р.

За САП Војводина
покраинскиот секретар за
народна одбрана на Соци-
јалистичка Автономна По-
краина Војводина,
генерал-потполковник
Живко Благоев, с. р.

По извршеното срамнување со изворниот текст е утврдено дека во текстот на Законот за измени и дополненија на Законот за општата управна постапка, објавен во „Службен лист на СФРЈ“, бр. 9/86, се поткраднале долу наведените грешки, та се дава

ИСПРАВКА

НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА ОПШТАТА УПРАВНА ПОСТАПКА

1. Во Законот за измени и дополненија на Законот за општата управна постапка по член 2 се додава нов член 3, кој гласи:

„Член 3

Во член 166 став 1 по зборовите: „Странката поднесува исправа во оригинал“ се додава записка и зборовите: „микрофилмска копија на исправата или репродукција на таа копија“. На крајот на овој став се додава нова реченица, која гласи:

„Микрофилмската копија на исправата и репродукцијата на таа копија што на пропишаниот начин ја издал државен орган во границите на својата надлежност или самоуправна организација или заедница во работите што ги врши врз основа на јавно овластување во управната постапка има доказна вредност на оригинал на исправа, во смисла на член 164 став 1 од овој закон, за решавање на работата за која се води постапката“.

Досегашните чл. 3 до 15 стануваат чл. 4 до 16.

2. Во член 6 став 2 се менува и гласи:

„(2) По жалбата против првостепеното решение на самоуправната организација и заедница донесено во вршењето на јавно овластување решава органот на управата, ако е тоа утврдено со закон“.

Од Службата за законодавство на Собранието на СФРЈ, Белград, 18 март 1986 година.

УКАЗИ

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

УКАЗ

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО РЕПУБЛИКА СЕЈШЕЛИ И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО РЕПУБЛИКА СЕЈШЕЛИ

I

Се отповикува

Иван Ивеквиќ, од одлжноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Република Сејшели со седиште во Дар ес Салам.

II

Се назначува

Бранко Луковац, извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Обединета Република Танзанија, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Република Сејшели со седиште во Дар ес Салам.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 8
19 февруари 1986 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Радован Влајковиќ, с. р.

СОДРЖИНА:

	Страна		Страна
216. Закон за измени и дополненија на Законот за Службата на општественото книговодство —	413	здружен труд што ќе искажат загуба во работењето — — — — —	420
217. Закон за финансирање на федерацијата (Пречистен текст) — — — — —	414	220. Правилник за техничките нормативи за лифтови на електричен погон за вертикален превоз на лица и товар — — — — —	421
218. Одлука за избор на член на Советот на федерацијата — — — — —	420	221. Решение за определување на цените на обрасците за патни и други исправи на државјаните на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и на странците — — — — —	449
219. Правилник за измени и дополненија на Правилникот за начинот на утврдување на износот на средствата за исплата на аконтации на чисти лични доходи во основните организации на		222. Одлука за употреба на средствата на Фондот на пензиското и инвалидското осигурување на Заедницата за социјално осигурување на воените осигуреници наменети за закрепнување на уживателите на пензија во 1986 година — —	449
		223. Одлука за усогласување на пензиите со движењето на номиналните лични доходи на активните воени лица — — — — —	449
		224. Одлука за износот на додатококот на деца на воените осигуреници — — — — —	450
		225. Упатство за потребната документација за остварување на право на средства за регрес за вештачки губрива во 1986 година — — — — —	450
		226. Договор за единствените основи на обучувањето на младината за општонародна одбрана —	451
		Исправка на Законот за измени и дополненија на Законот за општата управна постапка — — —	455
		Укази — — — — —	455